

Economisch-Statistische Berichten

ALGEMEEN WEEKBLAD VOOR HANDEL, NIJVERHEID, FINANCIËN EN VERKEER

ORGAAN VOOR DE MEDEDELINGEN VAN DE CENTRALE COMMISSIE VOOR DE RIJNVAART

UITGAVE VAN HET INSTITUUT VOOR ECONOMISCHE GESCHRIFTEN

10^E JAARGANG

WOENSDAG 8 JULI 1925

No. 497

INHOUD.

DE ZUIDERZEESTEUNWET door <i>Mr. K. Jansma</i>	Blz. 572
Oude en nieuwe Bankpolitiek II door <i>Prof. Dr. J. Schumpeter</i>	574
Het herleefde ontwerp Nelissen IV door <i>Prof. Mr. W. H. Drucker</i>	577
Een Gouvernements-Theeonderneming op Java door <i>F. H. de Kock van Leeuwen</i>	579
Mijnconcessies bij de Wet door <i>Mr. F. H. Neiszen</i>	580
BUITENLANDSOHE MEDEWERKING:	
Het Oostenrijksche Goldbilanzengesetz door <i>Dr. Richard Kerschagl</i>	581
Goud, Geld en Bankwezen in Zuid-Afrika II door <i>J. H. Cohen Stuart</i>	582
AANTEKENINGEN:	
Indexcijfers van groothandelsprijzen	583
Suikerproductie der wereld	584
De handels- en betalingsbalans van Polen over 1924	585
MAANDOLJFERS:	
Emissies in Juni 1925	586
STATISTIEKEN EN OVERZICHTEN	587—594
Geldkoersen. Bankstaten. Goederenhandel.	
Wisselkoersen. Effectenbeurzen. Verkeerswezen.	

INSTITUUT VOOR ECONOMISCHE GESCHRIFTEN

Wd. Algemeen Secretaris: *Mr. Q. J. Terpstra.*

ECONOMISCH-STATISTISCHE BERICHTEN

COMMISSIE VAN ADVIES

J. van Hasselt; Jhr. Mr. L. H. van Lemmen; Prof. Dr. E. Moresco; Mr. Dr. L. F. H. Regout; Dr. E. van Welderen Baron Rengers; Mr. Q. J. Terpstra; Prof. Mr. F. de Vries.

Gedelegeerde leden: *Prof. Mr. D. van Blom; Prof. Mr. H. R. Ribbuis.*

Redacteur-Secretaris: *D. J. Wansink.*

Secretariaat: *Pieter de Hoogweg 122, Rotterdam.*

Telefoon. Nr. 3000. Postrekening 8408.

6 JULI 1925.

In verband met de maandwisseling werd ook deze week het aanbod van geld weder kleiner. Zoowel de notering voor particulier disconto als de prolongatienotering liepen daardoor op tot 2¼ pCt., terwijl het aanbod van callgeld bijna geheel ophield. Voor het aangeboden werd tot 3½ pCt. betaald; maar voor belangrijke bedragen moest bij de Bank worden aangeklopt. Zoodra aan de geldvraag voor de eerste dagen was voldaan liep de rente echter weder terug. De prolongatierente daalde tot 2¼ pCt. en particulier disconto was voor 2½ pCt. gemakkelijk te plaatsen.

* * *

Als gevolg van het feit, dat in de afgelopen week een bedrag van f 20 miljoen aan schatkistpromessen rechtstreeks bij De Nederlandsche Bank werd ondergebracht, geeft de post binnenlandsche wissels op de balans der Centrale Credietinstelling ditmaal een vrij belangrijke stijging te zien. In totaal klom hij van f 85,2 miljoen tot f 95,2 miljoen. De beleeningen bewogen zich in dalende richting. Zij liepen van f 164,3 miljoen tot f 145,5 miljoen terug.

Het renteloos voorschot aan het Rijk verminderde met f 3,8 miljoen. De goudvoorraad der Bank vertoont een daling van f 11,7 miljoen. De zilvervoorraad blijkt met een goede f 300.000 te zijn terugge-

loopen. De post papier op het buitenland en de diverse rekeningen onder het actief stegen resp. met f 4,7 en f 6,5 miljoen.

De biljettencirculatie blijkt met een kleine f 14 miljoen te zijn toegenomen. De rekeningcourantsaldi geven een vermindering van f 12,6 miljoen te zien. Het beschikbaar metaalsaldo daalde met f 12,5 miljoen.

Het dekkingspercentage bedraagt nagenoeg 50.

* * *

De wisselmarkt was deze week voor verschillende wissels zeer bewogen. Parijs was aanvankelijk weder sterk aangeboden. Onder groote omzetten liep de koers terug tot ca. 11,10. Ook België was zeer flauw en werd voor 11,— verhandeld. Na de aanneming van hare verschillende financieele voorstellen opende de Fransche regeering een nieuwe steun-campagne en werd de koers onder hevige schommelingen in enkele dagen opgedreven tot 11,88. Na een hernieuwde daling tot 11,65 werd Maandag opnieuw 11,45 betaald. Daar de uitgifte van de nieuwe goudrente over het algemeen toch niet zeer gunstig werd beoordeeld was het slot van dien dag echter, ondanks zeer krachtigen steun, opnieuw flauw. De daling van den Italiaanschen koers bleef eveneens aanhouden; voor 8,30 werd verhandeld. Ook hier bracht regeeringssteun den koers weder omhoog. Zaterdag werd voor 9,05 afgedaan. Tegenover deze verschillende dalingen stond weder de zeer vaste stemming voor Oslo en Kopenhagen. Ook in deze wissels heeft zich in de laatste weken een sterke speculatie ontwikkeld. De stijgende tendens werd daardoor sterk aangewakkerd en hoewel zoo nu en dan winstnemingen kleine inzinkingen veroorzaakten, konden beide koersen weder sterke verbeteringen vertoonen. Geopend op 43,40 en 49,05 werd in het midden der week 51,60 en 45,70 betaald. Na een daling tot 50,75 en 45,— werd Maandag weder 51,85 en 45,50 betaald.

LONDEN, 6 JULI 1925.

Het einde van Juni en de aanvang van het tweede halve jaar brachten groote beweging met zich in de geldmarkt door het leenen van en het terugbetalen aan de Bank van Engeland van zeer belangrijke bedragen, noodig om den steun van de „clearing banks” te vervangen, die zich bij een dergelijken kwartaals-overgang uit de geldmarkt plegen terug te trekken.

Voor enkele posten geld werd op 30 Juni tot 10 pCt. voor één dag betaald, hetgeen altijd nog belangrijk goedkoop uitkomt dan 7 à 10 dagen (het minimum) geld opnemen van de Bank van Engeland. De geldruimte, welke zich ten gevolge hiervan nu in de eerste dagen van Juli doet gevoelen wordt geacht niet lang te zullen aanhouden. Disconto houdt zich daarom zeer vast op 4½—⁹/₁₆ pCt. voor prima 3-maands bankaccepten en 4¼ pCt. voor 6-maands (begin Januari) papier.

De Fransche wisselkoers gaf groote schommelingen te zien gedurende verleden week en sluit heden op 102,30.

Slot dollars en guldens heden: 12,12½—³/₄; 4,86½.

DE ZUIDERZEEESTEUNWET.

Ofschoon de Wet tot afsluiting en droogmaking der Zuiderzee reeds van het jaar 1918 dateert, dus van reeds zeven jaar geleden, en het onderwerp dezer wet al omstreeks het midden der vorige eeuw aan de orde werd gesteld, kan men thans nog allesbehalve zeggen, dat er hier te lande een overmaat van belangstelling bestaat voor deze bij uitstek nationale zaak. Zelfs nu nog zijn er vele Nederlanders tot wie het eigenlijk nog nauwelijks is doorgedrongen dat de Zuiderzeedroogmaking, waarover al zoo lang is gesproken, thans eindelijk tot uitvoering wordt gebracht. Wij zullen voor het oogenblik in het midden laten, waaraan dit gebrek aan belangstelling is toe te schrijven en thans volstaan met te constateeren dat er in den allerlaatsten tijd bepaald een toeneming in de publieke belangstelling plaats vindt — een feit dat zich b.v., voor wie geregeld verzamelt wat over dit onderwerp in de Nederlandsche pers wordt geschreven, manifesteert in een duidelijke toeneming van aantal en omvang van de courantenknipsels die op de Zuiderzeewerken betrekking hebben.

De reden waarom er in den jongsten tijd betrekkelijk veel over de Zuiderzeedroogmaking is gesproken en geschreven, ligt in de indiening van een drieluig wetsontwerpen hierop betrekking hebbende, vooreerst dat betreffende de defensie, op 13 Mei jl. door de Tweede Kamer aangenomen; ten tweede dat betreffende de tegemoetkoming aan de Zuiderzeevisschers en anderen, die door de werken zullen worden benadeeld; ¹⁾ in de derde en belangrijkste plaats het lang verbeide en thans op 27 Mei ingediende wetsontwerp tot versnelde uitvoering der Zuiderzeewerken.

Gaarne voldoe ik aan het verzoek der redactie om over het tweede wetsontwerp dat uit den aard der zaak den betrokkenen zeer ter harte gaat, maar ook buiten dien kring aandacht verdient, een korte beschouwing te geven.

Zooals men weet schrijft art. 3 der Wet van 14 Juni 1918, Stbl. 354, tot afsluiting en droogmaking der Zuiderzee imperatief voor dat bij de wet moeten worden geregeld de maatregelen ter tegemoetkoming aan de Zuiderzeevisschersbevolking en andere personen, wegens de schade, welke de afsluiting hun mocht berokkenen. Reeds in het rapport der Staatscommissie van 1892 was men uitgegaan van dit beginsel, dat overigens bij openbare werken nooit wordt toegepast. Er is welhaast geen openbaar werk dat tot stand wordt gebracht of naast de velen die hiervan zullen profiteren zijn categorieën aan te wijzen die er schade door zullen lijden; zoo zal wanneer een spoorweg of ander vervoermiddel wordt tot stand gebracht, ongetwijfeld schade worden geleden door degenen, die tot op dat tijdstip op andere wijze in het vervoer voorzagen, enz. Doch nimmer is men op het denkbeeld gekomen om aan deze benadeelden schadeloosstelling, geheel of gedeeltelijk te verleenen. Ten onrechte, meenen wij, is bij de beraadslagingen over het onderhavige wetsontwerp het geval aangehaald van de ontruiming van Schokland in 1859; de uitkeeringen die destijds aan de bevolking van dit eiland zijn toegekend droegen meer het karakter van een andere, voor het Rijk goedkoopere wijze van betaling der armenzorg, die men sedert jaren verplicht was aan de Schoklanders ten koste te leggen.

Hoe dit zij, bij de Zuiderzee heeft men met algemeene instemming een anderen weg willen inslaan. Inderdaad is het hier wel een zeer frappant geval; zoo goed als nooit zal het gebeuren dat door een openbaar werk eenige duizendtallen kostwinners worden gestooten uit het werk, dat zij sinds vele eeuwen van geslacht tot geslacht hebben uitgeoefend. Met

¹⁾ Gelijk men gezien heeft zijn deze beide wetsontwerpen thans ook door de Eerste Kamer aangenomen.

voordacht spreekt de Wet van 1918 evenwel van „tegemeetkoming” en niet van „schadeloosstelling”, een zeer duidelijke manier derhalve welke door de belanghebbenden naar het schijnt wel eens is overzien.

De voorbereiding van het onderhavige wetsontwerp was door de Regeering opgedragen aan den Zuiderzeeraad, die dit werk delegeerde aan een commissie, bekend als de „subcommissie uit Commissie B”, en bestaande uit de heeren Mr. G. Vissering, voorzitter, H. J. Calkoen, L. F. Duymaer van Twist, H. Pollema, Th. M. Th. van Welden Baron Rengers, Mr. H. Smeenge, E. M. Teenstra, Mr. J. B. L. C. C. Baron de Wykerslooth de Weerdesteyn, leden, en P. 't Hooft, secretaris, terwijl de heer Jhr. J. C. van Citters optrad als secretaris van het Centraal Bureau der subcommissie.

Uit het door deze subcommissie in December 1920 uitgebrachte verslag blijkt, dat zij zich met zeer veel toewijding van hare omvangrijke taak heeft gekweten, een toewijding die zeker niet in de laatste plaats zal zijn toe te schrijven aan de sympathie, welke zij koesterde voor de stoere visschersbevolking. De commissie heeft er zich niet toe bepaald delegaties van belanghebbenden te ontvangen; zij heeft niet geschroomd ook een onderzoek ter plaatse in te stellen door zestien zitdagen te houden in de voornaamste Zuiderzeevisschersplaatsen. Ten slotte heeft zij hare bevindingen neergelegd in een wetsontwerp met memorie van toelichting.

Ofschoon het rapport der subcommissie nimmer officieel is gepubliceerd — blijkbaar heeft de Minister dit opzettelijk nagelaten ten einde geen onjuiste verwachtingen te laten postvatten, — is toch langs verschillende wegen een en ander omtrent den inhoud daarvan openbaar geworden.

Het heeft ruim vier jaren, nl. tot 13 Januari 1925, geduurd, alvorens de Regeering met hare eigen plannen in den vorm van een wetsontwerp voor den dag kwam, een wetsontwerp, dat in verschillende opzichten minder gunstig voor de belanghebbenden uitgevallen bleek te zijn dan wat de Subcommissie B hun had toegedacht.

Alvorens tot bespreking van het wetsontwerp over te gaan mag er op worden gewezen dat sedert de indiening van het rapport der Subcommissie B in één opzicht reeds op de komende regeling was vooruitgegaan. Hoewel de Zuiderzeewerken nog niet zoover waren gevorderd dat zij aan de visschers en andere belanghebbenden directe materiele schade hadden toegebracht, bleek het in één opzicht toch reeds noodzakelijk om hen terstond te steunen. „Coming events cast their shadows before”. Het bleek dat de leveranciers der visschers, met het vooruitzicht der afsluiting en droogmaking voor oogen, niet meer bereid waren om hun de in dit bedrijf gebruikelijke credieten te verschaffen. Hierdoor zou het voor velen hunner onmogelijk geworden zijn hun bedrijf voort te zetten. Te beginnen met het jaar 1921 is daarom de mogelijkheid geopend om van Rijkswege crediet te ontvangen; hiertoe is opgericht een speciaal orgaan, de „Credietvereniging voor de Zuiderzee” welks bestuur in hoofdzaak is samengesteld uit de leden van Subcommissie B van den Zuiderzeeraad. In samenwerking met plaatselijke comité's beslist deze Credietvereniging over de verlening der credieten. Hoewel oorspronkelijk was gerekend op een bedrag van f 750.000 per jaar, hebben de uitbetaalde bedragen slechts beloopt over 1921 ruim f 176.000, over 1922 ruim f 234.000, over 1923 omstreeks f 97.500, over 1924 omstreeks f 91.600.

Wat de thans komende regeling zelve betreft, deze zal zich uit den aard der zaak uitstrekken tot de visschers, maar ook tot hen die indirect in de vischvangst enz. hun bestaan vonden, de zgn. nevenbedrijven, zooals scheepsbouwers, nettenmakers, vischhandelaars, wiervisschers enz. Beslissend is de toestand van 25 Juli 1918, het tijdstip van in werking

trekking der Wet tot afsluiting der Zuiderzee. Een in de Tweede Kamer door de heeren Duys c.s. ingediend amendement om ook tegemoetkoming te geven aan de Zuiderzeegemeenten, wier inkomsten ten gevolge van de afsluiting vermindering zouden ondergaan, werd door Minister Van Swaay onaannemelijk verklaard en is daarom door de voorstellers ingetrokken.

Na te hebben bepaald (art. 3) dat een „Generale Commissie” zal worden ingesteld tot advies en bijstand aan de Regeering in deze materie, schrijft de Wet in art. 4 voor dat de geldelijke gevolgen der tegemoetkoming ten laste komen van het Zuiderzeefonds, voor zoover zij niet uit anderen hoofde ten laste van het Rijk worden gebracht. Deze regeling is niet tot stand gekomen dan na vrij heftigen strijd. Minister van Swaay had gewild, dat een gedeelte der lasten zou kunnen worden afgewenteld op de betrokken gemeenten. Hiertegen rees van verschillende zijden ernstig verzet. Een amendement-Duys dat het artikel in den tegenwoordigen vorm bracht, werd aanvankelijk door den Minister onaannemelijk verklaard; den volgenden dag beperkte de heer Van Swaay er zich toe de aanneming sterk te onttraden, waarop het amendement met 49 tegen 12 stemmen werd aangenomen. De Kamer vond geen aanleiding om de gemeenten, waarvan naar veler meening sommige toch reeds door de afsluiting schade zouden lijden, nog verder te belasten, en wel volgens een schaal, die in laatste instantie eenzijdig door het Rijk zou moeten worden vastgesteld.

De wijzen, waarop de belanghebbenden volgens het door de Tweede Kamer aangenomen wetsontwerp tegemoetkoming zullen ontvangen, zijn vijfderlei, en wel:

- 1o. verstrekken van onderwijs;
- 2o. voorlichting bij de keuze van een ander beroep, met zoo noodig rentevergoeding bij waardevermindering van kapitaal ten gevolge der afsluiting;
- 3o. credietverleening;
- 4o. voorkeur voor vergunning tot uitoefening der visscherij op de afgesloten Zuiderzee;
- 5o. geldelijke tegemoetkoming.

Volkomen terecht is bij deze regeling het verstrekken van *onderwijs* vooropgesteld; de hoofdbedoeling der tegemoetkoming moet zijn om de belanghebbenden in staat te stellen op andere wijze met eigen krachten een werkkring te verwerven. De Minister had hierbij in de eerste plaats gedacht aan nijverheidsonderwijs, omdat hiernaar bij de door de Subcommissie B gehouden enquête de meeste vraag bleek te bestaan; de Wet laat echter de mogelijkheid open voor opleiding tot een anderen werkkring (art. 5).

Wat het *bevorderen van de keuze van een ander beroep* betreft had de Regeering zich er toe willen bepalen voorlichting te geven, met de mogelijkheid om een toelage te verstrekken ten einde het aangaarden van een nieuwen werkkring te vergemakkelijken. Tijdens de behandeling in de Tweede Kamer is hieraan uitdrukkelijk toegevoegd dat wanneer het verplaatsen of vervormen van een bedrijf, of de inrichting van een nieuw bedrijf¹⁾ zou moeten afstuiten op gemis aan bedrijfskapitaal in verband met waardevermindering als gevolg van de afsluiting, en het ingevolge de straks te bespreken bepaling van art. 7 te verlenen crediet hierin niet voldoende kan voorzien, aan belanghebbenden rente over de geleden waardevermindering kan worden toegerekend; zulks voor ten hoogste 20 jaren, en wel aanvankelijk 5 pCt., na iedere vierjarige periode 1 pCt. minder (art. 6).

De mogelijkheid van *credietverleening* is vrij uitvoerig geregeld (art. 7—11), met dien verstande dat

¹⁾ Volgens den Minister moet deze bepaling aldus worden opgevat dat hieronder ieder valt, die zijn bedrijf vervormt, hetzij direct of indirect, of die zich op de een of andere manier aan een anderen werkkring gaat aanpassen.

omtrent het bedrag niets wordt bepaald. Wel regelt het ontwerp:

duur: uiterlijk aflossing in tien jaar (behoudens verlenging door den Minister); de verschuldigde gelden zijn terstond opeischbaar bij ontbinding van een vennootschap of stichting en bij faillissement (surseance van betaling is hierbij niet genoemd), eveneens bij wanpraestatie of beëindiging van het bedrijf;

rente: die welke de Nederlandsche Bank voor voorschotten in rekening-courant berekent, doch ten hoogste 5 pCt.;

doel: het crediet moet strekken tot voortzetting, verplaatsing of vervorming van het bedrijf.

Voorts bevat het ontwerp een aantal voorschriften ter beveiliging van de belangen van het Rijk als credietgeefster, en bepaalt het dat de credietverleening aan een instelling kan worden opgedragen. Verschillende Kamerleden drongen er op aan de Credietvereniging voor de Zuiderzee, waarover de Memorie van Toelichting zich met lof uitliet, hierbij niet uit te schakelen.

Als vierde middel van tegemoetkoming belooft art. 12 van het ontwerp een recht van *voorkeur voor het kosteloos verkrijgen van vergunning tot uitoefening der visscherij op de afgesloten Zuiderzee*. Uit een onlangs in de „N. R. Ct.” gevoerde polemie is gebleken dat de meeningen verdeeld zijn over de toekomst der zoetwatervisscherij in de afgesloten Zuiderzee; in elk geval zal er waarschijnlijk een overgangperiode komen, waarin de zeevisch is verdwenen en de zoetwatervis nog niet tot ontwikkeling is gekomen. In verband hiermede schijnt het bedoelde recht van voorkeur meer een belofte voor de toekomst, dan een waardevolle tegemoetkoming in de thans geleden schade.

Ten slotte regelt art. 13 van het ontwerp de *geldelijke tegemoetkoming*; het was ook op dit punt dat belanghebbenden ten zeerste waren teleurgesteld. Het voorstel der Regeering is echter ongewijzigd aangenomen en luidt als volgt:

Voorwaarden voor uitkeering: 1o. Ten gevolge der afsluiting moeten voldoende middelen tot levensonderhoud ontbreken aan belanghebbenden of degenen met wier onderhoud zij belast zijn; 2o. Zij moeten niet in staat zijn zich die middelen door eigen arbeidskracht te verschaffen.

Duur der uitkeering: 1o. aan belanghebbenden tusschen 18 en 25 jaar als regel hoogstens drie jaar; 2o. aan belanghebbenden tusschen 25 en 35 jaar als regel hoogstens vijf jaar; 3o. in andere gevallen naar gelang van omstandigheden, ter beoordeeling door den Minister.

Bedrag: hieromtrent is *niets* geregeld; blijkens de Memorie van Toelichting was het echter de bedoeling der Regeering, dat de uitkeering zoo laag mogelijk zou moeten zijn en dus het bestaansminimum naderen. Gedacht werd aan een regeling naar analogie van de „kostwinnersvergoeding” bedoeld in art. 38 der Dienstplichtwet, wat o.a. wil zeggen een maximum van f 2,50 per dag.

Wat *niet* in het ontwerp is opgenomen is de door de Subcommissie B voorgestelde mogelijkheid om van rijkswege toeslagen te geven aan werkgevers, die belanghebbenden in dienst nemen. De Regeering meende dat hieraan verschillende bezwaren verbonden zouden zijn.

Wanneer wij thans nog een enkele opmerking aan het hierboven gegeven résumé van het wetsontwerp mogen vastknoopen dan zou dit in de eerste plaats zijn, dat er niet veel is overgebleven van het voorschrift der Zuiderzeewet dat de tegemoetkoming *bij de wet* moest worden geregeld. Immers zooals het ontwerp thans luidt bevat het ongeveer geen enkel dwingend voorschrift, maar is vrijwel alles overgelaten aan algemeene maatregelen van bestuur en ministerieele beschikkingen. Zooals reeds werd opge-

merkt is het ontwerp b.v. volkomen blanco ten aanzien van het bedrag van de te verstrekken credieten en evenzoo van de te verstrekken geldelijke tegemoetkomingen. Het ware ongetwijfeld verkieselijk geweest om als rem tegen den aandrang die ongetwijfeld door belanghebbenden zal worden uitgeoefend meer bindende voorschriften in de Wet aan te treffen; de Regeering achtte dit echter praktisch niet wel mogelijk.

Ten tweede volgt hieruit tevens, dat de ook in de Tweede Kamer in sterke mate tot uiting gekomen ontevredenheid van belanghebbenden over de schrielheid der tegemoetkoming in zeker opzicht eenigszins voorbarig is. De thans aangenomen bepalingen immers zijn zoo buitengewoon elastisch, dat er in de practijk nog vrijwel alles van te maken is. Alleen wat de waardevermindering van eigendommen betreft is men beperkt tot gevallen dat voor een nieuw ter hand te nemen bedrijf geld noodig is en hierin niet door credietverleening kan worden voorzien, terwijl dan nog geen contant bedrag wordt gegeven, doch slechts een aflopende rente wordt toegekend. Eerstbedoelde bepalingen zijn echter zeer rekbaar, en verhinderen slechts het kweken van renteniertjes; terwijl wat het bedrag betreft, art. 6 lid 3 naast deze rente nog de mogelijkheid van „toelagen” voor het elders ter hand nemen van arbeid of bedrijf openlaat. Het is echter te vreezen, dat de toestand der Schatkist zal beletten dat de belanghebbenden volkomen zullen worden tevreden gesteld.

Wat betreft de geldelijke tegemoetkoming zijn oogenschijnlijk strenge voorwaarden gesteld, n.l. dat voldoende middelen tot levensonderhoud ontbreken en men zich die niet door zijn arbeidskracht kan verschaffen. Ook hier hangt alles echter af van de uitvoering die in de practijk aan deze voorschriften zal worden gegeven. Ten aanzien van het bedrag dezer uitkeeringen — waarover het ontwerp zwijgt — betwijfelen wij of men uit zal komen met de Dienstplichtwet (zooals de Minister zich voorstelde), omdat deze toch wel een geheel ongelijksortige materie regelt. In de eerste plaats is het bij die wet een zeer *tijdelijke* maatregel, terwijl de geldelijke uitkeeringen krachtens de Zuiderzeesteunwet uit den aard der zaak een veel meer permanent karakter zullen dragen. In de tweede plaats is de dienstplicht een last die in het belang van het geheele volk op een bepaalde lichte, uit het geheele volk getrokken, wordt gelegd; de Zuiderzeefluiting wordt tot stand gebracht in het geldelijk belang van lang niet allen en brengt schade toe aan een zeer beperkte categorie. In verband hiermede zal bij de Dienstplichtwet voorkomen van pauperisatie der door de kostwinners verzorgden het doel zijn, terwijl bij de Zuiderzeesteunwet moet worden tegemoetgekomen in de geleden schade, hetgeen op iets meer dan gewone armenzorg wijst.

Ten slotte echter mag er ter geruststelling van de belanghebbenden op worden gewezen, dat de Minister in de Tweede Kamer herhaaldelijk heeft verklaard, dat het onderhavige ontwerp slechts als een begin moet worden beschouwd, en dat de daarin vervatte regeling bij gebleken noodzakelijkheid, voor uitbreiding vatbaar is. Het laatste woord zal hierover dan ook nog wel lang niet zijn gesproken. Veel zal ook afhangen van de wijze, waarop de Generale Commissie haar taak zal opvatten.

K. JANSMA.

Duinbergen, 15 Juni 1925.

OUDE EN NIEUWE BANKPOLITIEK.

II.

Wanneer te allen tijde en van alle denkbare standpunten uit schommelingen in de koopkracht der geld-eenheid door de getroffen en als een kwaad zijn gevoeld, volgt daaruit nog niet, dat deze schommelingen uitsluitend als een *fout* der kapitalistische machine

zijn te beschouwen en in haar mechanisme geen functie uitoefenen. Slechts van de schommelingen, welke door de toevalligheden der goudproductie worden veroorzaakt, kan men zonder meer beweren, dat zij in het geheel geen zin hebben; van de andere echter niet. Seizoenschommelingen b.v. zijn juist het mechanisme, waardoor eenerzijds de verdeling van het jaarproduct over het geheele jaar wordt doorgevoerd en waarin anderzijds de vorming van de verwachting met betrekking tot het productieresultaat der naaste toekomst tot uitdrukking komt. Schommelingen in het prijsniveau, welke, gegeven de samenstelling der meeste algemeene indexcijfers, ook van afzonderlijke goederen of warengroepen kunnen uitgaan, behoeven nauwelijks een bijzondere apologie. Seculaire dalingen van het prijspeil, hetzij effectief of potentieel, welke van de goederen uitgaan, zijn meestal niets anders dan de methode, waardoor zich de resultaten van den vooruitgang der productie over alle kringen der bevolking verdeelen. Seculaire prijsstijgingen in bepaalde landen kunnen het gevolg van overconsumptie en de uitwendige vorm van verarmingsprocessen zijn en oefenen een vaak zeer noodzakelijken spaardwang uit. Prijsschommelingen eindelijk, welke in nationale catastrophes, oorlogen, revoluties enz., hun aanleiding vinden, hebben buiten de zoo juist vermelde nog de verdere functie (en wel juist dan, wanneer zij onder den druk van papiergeldinflatie plaatsvinden), op weliswaar niet zeer billijke, doch wel op zeer snelle en effectieve wijze het laatste aan kracht en energie uit een industrieel organisme te halen en prestaties mogelijk te maken, welke anders uitgesloten zouden zijn. In al deze gevallen kan een doelmatige credietpolitiek veel verzachten, doch steeds bestaat dan het gevaar, dat men hierdoor de volkshuishouding de aanpassing aan nieuwe toestanden bemoeilijkt en steeds rijst dan de vraag, op welke andere wijze deze aanpassing dan kan worden werkstelligd. Het geld- en credietstelsel is in al deze gevallen weliswaar de onmiddellijke oorzaak van het eventuele kwaad, doch niet de laatste. En de methode, door behandeling der diepere oorzaken van de onderhavige storingen het geld- en credietwezen te saneeren, is in de meeste gevallen doelmatiger, natuurlijker en effectiever dan de omgekeerde methode, door crediet-politieke maatregelen die diepere oorzaken te willen elimineeren.¹⁾

Zoo blijft dan nog de kwestie over van den prijs-cyclus der conjunctuurbeweging. Aan dit verschijnsel denken de geldhervormers immers in de eerste plaats, terwijl de gedachte van volledige stabiliteit van het prijsniveau slechts zeer bij uitzondering wordt verdedigd. Twee dingen móet men voor alles vasthouden, indien men zich niet in de afmetingen van dit vraagstuk wil vergissen. In de eerste plaats zijn de storingen in het economisch leven van alle volken, welke de na-oorlogstijd met zich heeft gebracht, niet eenvoudig het gevolg van een normalen conjunctuuromslag. In de werkloosheid, de vermogensverliezen, de ineensstorting van den na-oorlogstijd komen immers de verwoestingen van den oorlog, de verarming van vele landen, de sociale spanningen van het heden en de plotseling noodzakelijk geworden overgang der industrieën aller landen van de oorlogsnear de vredesproductie en weliswaar naar een veelal veranderde vredesproductie tot uitdrukking. De „boom” van 1920 en de daarop volgende crisis waren de vorm, waarin de wereldhuishouding deze dingen heeft verwerkt. Ik geloof niet, dat het een onvermengd voordeel zou zijn geweest, wanneer men haar daarin zou hebben gehinderd, doordat men eerst den

¹⁾ Een voorbeeld hiervan hebben wij in Oostenrijk beleefd. Hier werd in de eerste plaats het geld gesaneerd, d.w.z. de Kroon gestabiliseerd in de hoop, dat al het verdere wel terecht zou komen. Het resultaat was een crisis van zoodanige hevigheid, dat de op zichzelf gelukke saneering van het geldwezen achteraf bijna een mislukking scheen.

„boom” en daarna de depressie met credietpolitieke middelen onmogelijk zou hebben gemaakt. Doch geen verstandig mensch zal willen ontkennen, dat onder zoodanige omstandigheden de normale beginselen der bankpolitiek niet kunnen worden toegepast. Alleen heeft dit alles in het geheel niets uitstaande met het mechanisme van den normalen conjunctuurcyclus, gelijk wij dat van voor den oorlog kennen, en men mag de catastrophen, verliezen en benadeelingen de laatste jaren niet als bewijs aanvaarden, dat genoemde, normale conjunctuurcyclus een der grootste sociale euvels is. Zeker dalen ook in de normale depressieperiode de prijzen, doch slechts met enkele percenten, terwijl, gelijk wij thans weten, het fysieke volumen der geproduceerde, getransporteerde en verhandelde goederen in den regel slechts minimaal afneemt. Zeker daalt de som van het werkelijk loon gedurende de depressie tot beneden het peil, waartoe zij op het voorafgaande hoogtepunt was gestegen. Doch zij blijft steeds nog hooger dan zij vóór de voorafgegane hausse was. Zeker pleegt, ten slotte, het werkloosheidscijfer op het dieptepunt ongeveer viermaal zoo hoog te zijn als op het hoogtepunt, doch deze omvang en de normale duur van dit verschijnsel zijn niet zoodanig, dat de werkloosheidsverzekering een hopeloos ontoereikend verzachtend middel zou moeten worden genoemd. Wij hebben ons vroeger te zeer door de pessimistische stemming, welke in de depressieperiode in de zakenwereld heerscht, laten beïnvloeden en de dingen voor veel erger gehouden dan zij zijn. In de tweede plaats moet men in het oog houden, dat onze geldhervormers hier een kwaad bedokteren, dat uit zichzelf de neiging heeft steeds minder te worden. Ook in dit opzicht mag men zich niet door verschijnselen laten misleiden, welke gevolgen van een wereldoorlog zijn — evenmin als men b.v. thans mag zeggen, dat de gebeurtenissen tusschen 1914 en 1918 bewijzen, dat de mortaliteit der Europeesche bevolking toeneemt. Wij kennen allen het type der crises uit het verleden, b.v. die van 1873: de dramatische panieken, de blindelings goede en slechte ondernemingen vernietigende ineenstortingen, de den tijdgenooten onbegrijpelijke en tegelijkertijd hopeloos toeschijnende situaties, en de radeloosheid der centrale instanties. Dit alles komt immers nauwelijks meer voor. Men begrijpt de kapitalistische machine beter. De banken kennen aard en omvang van hun taak en de leiders der geldmarkt verliezen niet meer zoo gemakkelijk het hoofd. Om twee redenen moeten de depressies der toekomst voorts nog meer aan scherpte en gevaar verliezen: In de eerste plaats als gevolg der concentratiebeweging in de industrie en in de financieele wereld, welke het economisch leven steeds meer onderwerpt aan de heerschappij van groote concerns, welke zoo sterk zijn, dat geen depressie hun leven kan bedreigen en hun investeringspolitiek van den economischen toestand van het oogenblik onafhankelijk wordt. Vervolgens zijn wij bovendien, gelijk bekend, goed op weg, een zoo nauwkeurige kennis van den conjunctuurcyclus te verkrijgen en in het bezit van een zoo fijn uitgewerkte economische meteorologie te komen, dat de eenvoudigste koopman al zeer spoedig, ten minste in die besluiten, welke hun grondslag vinden in den algemeenen economischen toestand, niet gemakkelijk meer zal misgrijpen. Hierdoor wordt echter wel zoowat alles aan den conjunctuurcyclus genaturaliseerd, wat als kwaad kan worden gevoeld.

Terwijl derhalve onze geldhervormers in de erfzonde van alle hervormers vervallen, n.l. de te hervormen misstanden te overschatten, maken zij het zich anderzijds des te gemakkelijker met de diagnose der te genezen ziekte, resp. de beantwoording van de vraag, of dat, wat zij genezen willen, wel een ziekte is. Met bijzondere scherpte heeft Hawtrey de conjunctuurwisseling een zuiver monetair verschijnsel genoemd. Desgelijks heeft Keynes verklaard, dat de

wijzigingen in de grootheden K en K' zijner vergelijking (het schijnt mij juist, in plaats hiervan eenvoudig van expansie en contractie van den omvang van het circuleerende bankgeld te spreken) de oorzaken van het kwaad zijn. Dit wil dus zeggen: uitsluitend de credietpolitiek der banken veroorzaakt voorspoed en depressie. Credietexpansie geeft goeden en slechten ondernemingen denzelfden prikkel, spiegelt door de daardoor in het leven geroepen prijsbewegingen winst voor, waar er geene bestaat, en leidt tot irrationeële productieuitbreidingen en speculatie-excessen. Credietcontractie, welke bovendien nog slechts ten gevolge van de noodzaak, het bankgeld ten slotte tegen wettig betaalmiddel in te wisselen, optreedt en derhalve veel te laat en veel te scherp, maakt aan dit alles een einde, drukt het prijsniveau, legt goede zoowel als slechte ondernemingen stil en roept de werkloosheid in het leven. Derhalve een geheel zinlooze gang van zaken, een onvermengd euvel, waarvan het toch duidelijk is, dat men het met de middelen der bankpolitiek moet bestrijden, zoodra men de mogelijkheid daartoe ziet. En in zijn rede ter jaarvergadering van de Royal Economic Society van Juni 1924 daagt Keynes zijn tegenstanders uit, nu eens precies te zeggen, in hoeverre zij het met deze diagnose eens zijn.

Ik houd haar voor onjuist. Niet omdat ik eraan zou twifelen, dat men de conjunctuurwisseling door credietpolitieke maatregelen kan verhinderen. Ook niet, omdat ik de stelling in twijfel trek, dat de stijging van het prijsniveau in de prosperiteitsperiode en zijn daling gedurende de depressie monetaire gebeurtenissen tot onmiddellijke oorzaak hebben moet. Doch eenvoudig hierom, omdat ik van oordeel ben, dat zoowel de prosperiteits- als de depressieperiode wezenlijke functies vervult en dat daarbij op haar beurt de expansie en de contractie van het crediet een wezenlijke en zeer moeilijk te vervangen rol spelen. Met andere woorden: ik houd niet de geld-, doch wel de conjunctuurtheorie van Keynes voor onjuist.

Het karakteristieke van een prosperiteitsperiode ligt niet eenvoudig in grotere bedrijvigheid en meer uitgebreide speculatie, welke zich langs de gewone banen bewegen. Het wezen van het verschijnsel ligt veeleer in het inslaan van nieuwe banen. Nieuwe mannen met nieuwe doeleinden treden op, de productiekrachten der volkshuishouding worden aan nieuwe industriele en commercieele combinaties, nieuwe productie-inrichtingen en -methoden toegevoerd. Daarbij krijgen de nieuwe dingen in overwegende mate ook in nieuwe ondernemingen hun vorm; zij groeien niet noodzakelijk uit de naastverwante oude op, doch treden naast en concurreeren met hen. Voor iedere hausse, welke de economische geschiedenis kent, kan men de takken van industrie, productiemethoden, organisatievormen, enz. aangeven, welke telkens haar dragers waren. Hierdoor wordt ook het toenemend aantal nieuw opgerichte ondernemingen en de gestegen investering gedurende hausse-perioden verklaard, welke in de meeste moderne conjunctuurtheorieën een grotere of kleinere rol spelen. Dat de industriele vooruitgang niet gelijkmatig in den tijd wordt verdeeld, doch de beslissende stappen periodiek in een kort tijdsbestek worden samengedrongen, ligt eenvoudig hieraan, dat het technisch en psychologisch zeer moeilijk is, iets nieuws te doen, dat echter, is eenmaal een eerste succes bereikt en de weg gewezen, alle technische en financieele risico's en de in de psyche der zaken- en financieele wereld gelegen hindernissen geringer worden. Zin en functie der prosperiteitsperiodes in de kapitalistische maatschappij is derhalve de gedeeltelijke koersverandering der volkshuishouding naar nieuwe doeleinden, een wijziging in de verdeling der voorhanden productiekrachten en een periodieke reorganisatie der industrie; zin en functie der periodieke depressies is de opnemng en verwerking van het nieuw gescha-

pene door den normalen kringloop. Daar het bij iedere prosperiteitsperiode om een beperkt aantal nieuwe gezichtspunten gaat verliest de prikkel telkenmale in enkele jaren zijn kracht, en daar het nieuw geschapene telkens concreet beperkt is heeft de depressieperiode telkenmale haar arbeid in enkele jaren verricht. De hausseperiode is derhalve de typische afwijking der werkelijkheid van het statische beeld der economische organisatie, de depressie de belichaming der tendentie, welke de werkelijkheid vertoont, tot een statisch evenwicht terug te keeren.

De rol, welke het geld- en credietstelsel en de zeker monetair veroorzaakte schommelingen van het prijsniveau daarbij spelen, maakt men zich het best begrijpelijk, wanneer men hen tegenover het normale geval der statische huishouding stelt. In den statischen kringloop bestaat principieel volledig parallelisme tusschen geld- en goederenbeweging. Door prestatie van productieve diensten of tegeldemaking van producten uit vroegere productie verkrijgen daar alle economische subjecten die geldsommen, welke zij op de consumptiemiddelenmarkt uitgeven, waardoor deze sommen weder in handen van producenten komen, om op de productiemiddelenmarkt te worden uitgegeven. De sommen, die binnen een zekere periode op de markt der consumptiegoederen enerzijds en op die der productieprestaties anderzijds optreden, zijn principieel niet slechts gelijk, doch identiek. Het wezen der zaak is een ononderbroken ruil van producten tegen productiemiddelen; het geld en het credietgeld hebben daarbij geen andere functie dan vergemakkelijking der afrekening; van hen gaat geen invloed op het economisch gebeuren uit. Wat nog in dezen kringloop aan credietverleening plaats vindt behoort uitsluitend tot de categorie van het circulatiecrediet. Iedere koopkrachtenheid representeert een bepaalde hoeveelheid consumptiegoederen — en wel die, welke krachtens de gewoonte werkelijk daarvoor kan worden gekocht — en terzelfdertijd een bepaalde hoeveelheid productieve prestaties, welke in de loopende economische periode weder tot consumptiegoederen rijpen. Zoo zou de zaak staan, wanneer er geen economische ontwikkeling bestond: het productieproces zou ononderbroken door de ontvangsten uit de tegeldemaking der resultaten van voorafgegaane productie worden gefinancierd. Wanneer echter nieuwe zaken worden geëntameerd, welke de economische kringloop tot dusverre nog niet kende, of wanneer geheel nieuwe ondernemingen worden opgericht, nieuwe productiemethoden ingevoerd, enz., dan staan daarvoor in het algemeen zoodanige middelen uit de afwikkeling der resultaten der telkens voorafgegaane productieperioden niet ter beschikking. Zij zijn derhalve op crediet aangewezen, en wel niet op crediet in den zin, waarin het ook in den statischen kringloop voorkomen kan en in welke het uitsluitend een markttechnische functie in de circulatiesfeer vervult, doch in een geheel anderen en veel wezenlijker zin. Hier staan wij voor het voornaamste geval van credietbehoefte in de kapitalistische maatschappij, het eenige geval, waarin het crediet principieel onontbeerlijk is en uit geen constructie van het gebeuren kan worden weggedacht.

Nu kunnen voor deze credietbehoefte in de eerste plaats de jaarlijksche besparingen beschikbaar worden gesteld. Voor zooverre de nieuwe combinaties uit reeds bestaande ondernemingen opgroeien staan immers ook de vroegere en niet uitgekeerde opbrengsten van deze laatste ter beschikking. In deze gevallen gaat het er alleen om, dat de desbetreffende bedragen, welke immers in allen gevallen eerst de productiemiddelenmarkt en vervolgens de consumptiemiddelenmarkt zouden zijn toegevoerd, anders worden aangewend dan tot dusverre, zonder dat de totale vraag hoegenaamd grooter wordt. Wanneer echter aan de nieuwe investeringsbehoefte bedragen worden toegevoerd, welke tot dusverre niet circuleerden, staat

de zaak anders. Nieuwe koopkracht, waarmede aanvankelijk nog geen nieuwe goederen correspondeeren, treedt hier naast de oude en drijft het prijsniveau op. Dit kan gebeuren, doordat geldsommen, welke in het desbetreffende land tot dusverre in het geheel niet of niet in den normalen kringloop van het productie- en consumptieproces circuleerden, thans daarin een plaats gaan innemen, dus b.v. door middel eener credietverleening door het buitenland of door het mobiliseeren van welke reserves der kapitaalmarkt dan ook. Het belangrijkste en meest interessante geval is echter eenvoudig de expansie van het bankcrediet, waardoor nieuwe koopkracht uit het niet wordt geschapen, waarbij het er in het geheel niets toe doet en de nieuwe koopkracht van het standpunt van het circulatieproces evenzeer uit het niet ontstaat, wanneer de credieten door niet voor de circulatie bestemde vermogensobjecten ook nog zoo goed zijn verzekerd, geheel op dezelfde wijze als voor de inflationistische werking eener biljettenemissie de toestand der dekking op zichzelf onverschillig en slechts van psychologische beteekenis is. Natuurlijk neemt, wanneer het proces eenmaal aan den gang is, de credietexpansie nog door speculatieve anticipatie toe. Het omgekeerde speelt zich in de depressieperiode af en vormt deze: de producten der nieuwe investeringen treden op of althans wordt hun optreden allerzijds verwacht, zoodat naderhand het parallelisme tusschen geld en goederen de tendentie vertoont te worden hersteld. Bovendien zullen echter bij normaal succes der nieuwe investeringen de gedurende de hausse verleende credieten geleidelijk terugvloeien. Daarbij komt de pessimistische stemming in de kringen der door nieuwe concurrentie bedreigde belangen en de daarop en wederom op speculatieve anticipatie berustende verdere credietcontractie. Al deze krachten leiden tot de prijsdaling gedurende de depressie.

In de eerste plaats bevestigt deze analyse dus het inzicht der hervormers, dat de credietpolitiek der banken de onmiddellijke oorzaak van den prijscyclus en daarmede ook van vele andere conjunctuurverschijnselen is. Het is ook duidelijk, dat men door dienovereenkomstige credietpolitieke maatregelen, derhalve b.v. door een credietexpansie en credietcontractie neutraliseerende wijziging der biljettencirculatie — de discontopolitiek alleen zou daartoe wel niet voldoende zijn — deze schommelingen in het prijsniveau zou kunnen verhinderen. Slechts is eveneens duidelijk, dat men hiermede niet alleen eenvoudig een gebrek in de credietmachine zou elimineeren, doch dat men een voor de volkshuishouding wezenlijk deel dezer machine met lamheid zou slaan. Want deze tijdelijke afwijkingen van het parallelisme tusschen goederenbeweging en circulatiemiddelen, deze periodieke credietinflaties en -deflaties zijn juist de methode, waarmede in de op het particulier eigendom, de concurrentie en het crediet berustende economische organisatie van den economischen vooruitgang wordt doorgevoerd en zijn resultaten in den normalen kringloop opgenomen worden. En weliswaar zijn beide takken der conjunctuur hiertoe noodzakelijk. De credietinflatie der prosperiteitsperiode onttrekt door middel van de door haar in het leven geroepen stijging van het prijsniveau een deel der aanwezige productiemiddelen aan de doeleinden, waarvoor zij tot dusverre werden aangewend, en stelt hen ter beschikking van nieuwe mannen en nieuwe doeleinden. Wilde men dit proces verwerpen, dan zou men consequent ook den invoer van vreemd kapitaal moeten verhinderen, welke voor een aanzienlijk deel geen andere functie heeft. De zoowel relatieve als absolute credietdeflatie der depressieperiode herstelt niet slechts de normale verhouding tusschen goederen en circulatie, doch juist door deze prijsdaling, welke zij in het leven roept, is zij aan den eenen kant oorzaak eener stijging van het werkelijk inkomen der consumenten en daarmede van het feit, dat het in de hausse

bereikte voor het geheele volk werkelijke beteekenis krijgt, terwijl zij anderzijds het thans overwonnené uitstoot en daarmee het in de hausse bereikte voor het productie-apparaat der volkshuishouding realiseert. Nu vindt dit geheele proces en in het bijzonder de zoo juist genoemde uitstooting van het overwonnené niet zonder schokken en niet op ideale wijze plaats. De gedurende den loop van dit opnemingsproces, dat het wezen der depressie uitmaakt, heerschende onzekerheid over het definitieve succes van het nieuwe en over zijn uitwerking op het oude, derhalve over alle economische feiten, brengt met zich, dat, terwijl veel ouds en overwonnen, mits voldoende gesteund, verder leeft, veel gezonds en levenskrachtigs ten gronde gaat. De aan alle kanten getroffen voorzorgsmaatregelen leiden tot tijdelijke productiebeperkingen en daarmee tot een verhooging van het werkloosheidscijfer tot boven het noodzakelijke. Derhalve kan binnen bescheiden grenzen zeker een argument voor de verfijning der crisistherapie verdedigd worden. Doch het aanvallen van de fundamenten van het geheele proces zou bij den gegeven stand van zaken den economischen vooruitgang remmen, wanneer niet tegelijkertijd nog zeer veel meer in de kapitalistische volkshuishouding hervormd werd.

(Slot volgt).

J. SCHUMPETER.

HET HERLEEFDE ONTWERP NELISSEN.

IV.

Het Bestuur.

Het Ontwerp houdt vast aan het tegenwoordige stelsel, dat het bestuur is verdeeld over twee organen: directie en commissariaat. Er moeten zijn één of meer bestuurders (directeuren); er kunnen zijn één of meer commissarissen. Ik vraag mij af, of een terminologie, welke sprak van directeuren in plaats van bestuurders, en directeuren en commissarissen onder den naam bestuurders samenvatte, niet beter zou worden verstaan.

Hoe directeuren (bestuurders) worden gekozen, is reeds in verband met de algemeene vergadering behandeld.

De rechtsverhouding tusschen directeuren en Naamlooze Vennootschap gaf gedurende den laatsten tijd weinig aanleiding tot twijfel. Algemeen toch wordt de verhouding beheerscht geacht door de wettelijke bepalingen ten aanzien van de arbeidsovereenkomst en de directeur rechtens gerangschikt onder de arbeiders. Hij heeft vertegenwoordigingsbevoegdheid maar ook dat heeft hij met andere „arbeiders” gemeen. Een bijzonderheid van zijn positie is, dat hij in sommige gevallen met de Naamlooze Vennootschap wordt vereenzelvigd, in het bijzonder waar deze als procespartij optreedt, maar ook dit doet niet af tot zijn positie van „arbeider”.

Het O.O. bevestigde deze opvattingen door de verklaring in art. 48, dat de bestuurder is lasthebber van de Naamlooze Vennootschap en arbeider in haar dienst. In het G.O. is deze bepaling niet overgenomen. Men oordeelde zulke leerstellige uitspraken in de wet niet op haar plaats.

In zoover zou dus alles bij het oude blijven, ware het niet, dat het in het Verslag noodig gevonden was art. 48a toe te lichten met de mededeeling, dat het gewenscht is, uitdrukkelijk te bepalen, dat alle geschillen tusschen de Naamlooze Vennootschap en haar bestuurders komen voor den kantonrechter. Aangezien het artikel in dit opzicht vermoedelijk niets geeft, dat niet van zelf geldt, wanneer de overeenkomst als arbeidsovereenkomst wordt aangemerkt, is deze passage in de toelichting geëigend wederom omtrent den aard der overeenkomst twijfel te doen rijzen.

Zou het geen aanbeveling verdienen, wanneer men deze materie nu toch gaat regelen, wél iets nieuws te geven en de procedures tusschen de Naamlooze

Vennootschap en de bestuurders te brengen bij de Rechtbank? Met name wanneer over de aansprakelijkheid van bestuurders geoordeeld moet worden, gaat het om vragen, die toch meer bij de Rechtbank dan bij het Kantongerecht thuis behooren.

Als de taak van bestuurders wordt in art. 47 genoemd het besturen van de zaken van de vennootschap. Waarom wordt niet rondit gesproken van het drijven der zaken, dat toch inderdaad voor rekening van de bestuurders komt? Zij zijn bekleed met de daarvoor noodige bevoegdheid namens de vennootschap te handelen.

Het is een van de merkwaardige punten van ons tegenwoordig recht, dat niemand met zekerheid kan zeggen, of van meerdere directeuren elk de vertegenwoordigingsbevoegdheid heeft dan wel zij deze alleen te samen kunnen uitoefenen (Einzelf- of Gesamtvertretung). Practisch is de vraag niet van veel beteekenis, daar de oplossing in de statuten gevonden zal worden. Het Ontwerp beslist in den zin van de Einzelvertretung (art. 47b).

De vertegenwoordigingsbevoegdheid kan bij de akte naar goedvinden worden beperkt en alle beperkingen hebben werking tegen derden. Dezen kunnen zich eventueel verhalen op den directeur, die zijn bevoegdheid te buiten ging (art. 47c). Het tegenwoordige stelsel is daarmee wat de hoofdzaak aangaat, behouden.

De directeur kan te allen tijde worden geschorst of ontslagen, art. 48b, ook dus hoewel een contract mocht zijn aangegaan voor een bepaalden termijn, welke nog niet is afgelopen.

Dit lijkt een zeer kras voorschrift, maar het is, in zoover, niet anders dan een toepassing van wat volgens art. 1639o B.W. geldt voor elke arbeidsovereenkomst. Wordt het ontslag anders dan op wettigen grond gegeven, dan moet het gepaard gaan met een schadeloosstelling, welke in art. 1639r gesteld wordt op hetgeen bij regelmatige beëindiging van het contract verschuldigd zou zijn geweest.

In de regeling van art. 48b zijn twee andere punten, welke van beteekenis zijn. In de eerste plaats dit, dat het recht van ontslag, zonder dat het anders kan worden geregeld, gelegd wordt bij de algemeene vergadering. In de tweede plaats dat den rechter de bevoegdheid wordt gegeven, de volgens art. 1639r verschuldigde schadeloosstelling te matigen.

Van dit tweede denkbeeld wordt in de Toelichting een misleidende motiveering gegeven, welke wij niet mogen passeeren. Het matigingsrecht zou noodig zijn om de bevoegdheid tot ontslag beter tot haar recht te doen komen. Het gaat er echter niet om, willekeurige ontslagverleening gemakkelijk te maken. Pacta sunt servanda! En wanneer er een wettige grond voor ontslag is, is schadeloosstelling in het geheel niet verschuldigd. Waar het om gaat is, dat de schadeloosstelling van art. 1639r somtijds neerkomt op een bevoordeeling van den ontslagene, waarvoor geen grond aanwezig is. Alleen dan en daarom kan er aanleiding zijn voor matiging.

Commissarissen zullen evenals directeuren door de algemeene vergadering moeten worden benoemd, welke bij deze keuze geheel vrij moet zijn. Zij kunnen ook worden aangewezen door bepaalde groepen hetzij binnen of buiten den kring der aandeelhouders, maar tot een aantal van niet meer dan één derde van het totaal (artt. 50c, d).

De rechtsverhouding van commissarissen tot de Naamlooze Vennootschap pleegt evenzeer als die van directeuren als arbeidsovereenkomst te worden aangemerkt. Het O.O. bevestigde deze opvatting, maar de qualificatie is hier veel minder zeker dan ten aanzien van den directeur. De behandeling in het G.O. is gelijk aan die van den directeur.

Het G.O. laat het geheel aan de statuten over de taak van den commissaris te omschrijven; wij komen zoo dadelijk daarop terug.

Vertegenwoordigingsbevoegdheid hebben commissarissen in het algemeen niet. Wanneer voor de Naamlooze Vennootschap moet worden opgetreden bij ontstentenis van directeuren of tegenover directeuren, zijn commissarissen daarvoor aangewezen. Art. 51 kent commissarissen de vertegenwoordigingsbevoegdheid toe, alleen voor het geval het gaat om belangen van de Naamlooze Vennootschap tegenstrijdig met die van directeuren.

Van ouds heeft men als belangrijk onderdeel van de taak van commissarissen gezien de comptabele controle. De toenemende omvang der bedrijven, de toenemende eischen aan een deugdelijke boekhouding en aan een deugdelijke controle gesteld, hebben gemaakt, dat althans het technische gedeelte van deze functie op anderen is overgebracht. De Engelsche Ld. Company moet haar *auditor* hebben, de Fransche société anonyme heeft haar *commissaires*. Het Ontwerp laat de vrijheid de taak te laten bij commissarissen, maar de algemeene vergadering zal te allen tijde vrij zijn een „deskundige” te benoemen (art. 42a). Deze zal dan de taak — met de daarvoor noodige bevoegdheden — hebben, de boekhouding geregeld te controleren en speciaal te adviseeren omtrent de door het bestuur voorgestelde winst- en verliesrekening en balans. Hij zal de jaarvergadering mogen bijwonen en daar het woord kunnen voeren. Is de aanstelling niet door de algemeene vergadering geschied, dan zullen commissarissen, indien en voor zoover met het comptabel toezicht belast, het kunnen doen.

Het feit, dat een door het bestuur aangewezen deskundige reeds op de geschetste wijze functioneert, zal, naar mij voorkomt, de algemeene vergadering niet het recht ontnemen, haar eigen deskundige aan te wijzen.

Eischen, waaraan de deskundige moet voldoen, zoekt men in het Ontwerp te vergeefs.

Aansprakelijkheid van bestuurders.

Dit is zeker in veler oog een van de onderwerpen van ons vennootschapsrecht, welke het meest dringend verbetering behoeven. Wanneer de zaken mis gaan, de aandeelen kelderen en misschien een liquidatie moet volgen, waarin de aandeelhouders alle, de crediteuren vele veeren moeten laten, dan stellen belanghebbenden de vraag, of niet op directeuren persoonlijk verhaal kan worden gezocht. Blijkt dan, dat de wet er niet voor zorgt, dat steeds na een glad verlopende procedure een schadevordering van tonnen of millioenen op directeuren kan worden verhaald, dan is het de wetgeving die niet deugt en die herzien moet worden om gezonde toestanden te scheppen.

Zich behoorlijk rekenschap ervan te geven, wat het geldende recht geeft en wat een nieuwe regeling zou kunnen geven, daarvoor neemt men meestal niet de moeite.

Op het punt van de aansprakelijkheid hebben wij te onderscheiden tusschen aansprakelijkheid jegens de vennootschap en jegens derden.

Tegenover de vennootschap kan de bestuurder aansprakelijk worden uit een der drie volgende oorzaken: 1. overtreding van een wettelijk voorschrift, 2. overtreding van een statutairen of reglementairen regel, 3. verwaarloozing van de verplichting tot richtig beheer. De omvang van deze laatste verplichting leeren wij kennen uit art. 1639 B.W.: de directeur is verplicht, de zaken der vennootschap naar zijn beste vermogen te besturen.

Deze regeling der aansprakelijkheid is niet onbevredigend. Wanneer de aansprakelijkheid voor verliezen in den regel ontkend moet worden, ligt het daaraan, dat fouten gemaakt zijn door feilbare mensen, wien men in rechte van hun fouten geen verwijt kan maken, omdat zij — zij het misschien verkeerdt, misschien zelfs dom — toch gehandeld hebben naar beste inzicht.

Wanneer van verwezenlijking eener wèl bestaande aansprakelijkheid weinig komt, ligt het daaraan, dat een kostbare procedure met steeds onzekeren uitslag noodig is en er toch niet veel kijk op is, de verloren millioenen op directeuren te verhalen, omdat ze het zelf ook niet hebben.

Het behoeft geen verwondering te wekken, dat het Ontwerp op dit punt niet veel verandering brengt. De eenige verandering lijkt mij geen verbetering. Het Ontwerp (art. 47d) vestigt een aansprakelijkheid wegens „tekortkomingen”. Hiermede wordt een objectieve maatstaf gesteld (de verplichting in alle opzichten en te allen tijde te handelen als een goed koopman) in de plaats van den nu geldenden subjectieven maatstaf (de verplichting zich steeds naar vermogen in te spannen, de zaken op deugdelijke manier te drijven). Dit als dwingend recht voor te schrijven, daarvoor bestaat toch zeker in het minst geen reden. Of is met tekortkoming bedoeld tekortkoming in het opvolgen van het voorschrift van art. 1639? Maar dan is de wet toch zeer onduidelijk en onzeker, want de vraag, of art. 1639 van toepassing is, acht zij niet uitgemaakt en wil zij aan de wetenschap overlaten.

Het Ontwerp geeft verder een zeer gedetailleerde uitwerking van de aansprakelijkheid voor het geval er meerdere directeuren zijn. De regeling is nogal gecompliceerd, maar wijkt niet af van hetgeen ook thans wel als recht kan worden aangenomen.

Tegenover derden bestaat een aansprakelijkheid van directeuren alleen op grond van onrechtmatige daad. Deze kan naar geldend recht worden opgeleverd door overtreding van een wettelijk voorschrift, dat de bescherming van derden ten doel heeft en voorts door een zoodanige aantasting van de belangen van derden, dat gesproken kan worden van een handelwijze, welke strijdig is met de goede zeden, eindelijk door een schromelijke verwaarloozing van de zorg, die naar de opvattingen van het verkeer ten opzichte van de belangen van derden behoort te worden in acht genomen. Overtreding van de statuten kan op een dezer gronden een onrechtmatige daad opleveren, maar is dit als zoodanig niet.

Hierin brengt het Ontwerp verandering door de vestiging van aansprakelijkheid ook tegenover derden wegens overtreding van de statuten (art. 49d). Bovendien wordt — overbodig — melding gemaakt van de aansprakelijkheid ter zake van overtreding van de wet en vermeldt art. 49e nog afzonderlijk de aansprakelijkheid ter zake van de openbaarmaking van een misleidende balans. De verdere mogelijkheden van aansprakelijkheid wegens onrechtmatige daad blijven onvermeld. Het zal niet de bedoeling zijn, daarin verandering te brengen.

Nieuw is de aansprakelijkheid jegens derden ter zake van overtreding van de statuten. Veel nut kan dit niet hebben. De aansprakelijkheid van bestuurders tegenover derden is het meest van belang in geval van faillissement van de Naamlooze Vennootschap; dan kan de curator van zelf voor de vennootschap de contractuele aansprakelijkheid van den directeur jegens deze wegens overtreding van statutaire bepalingen geldend maken. De bepaling is in zoover misleidend, dat de indruk wordt gewekt, als zou elke anti-statutaire handeling aansprakelijkheid jegens derden kunnen vestigen, terwijl het toch alleen kan gaan om statutaire bepalingen, die bescherming van het vermogen ten doel hebben en daarmede het belang van crediteuren dienen.

In geval van faillissement komt de geheele contractuele aansprakelijkheid van directeuren aan de schuldeischers ten goede. Ontslag van aansprakelijkheid vóór het faillissement aan bestuurders verleend, kan deze waarborg te niet doen. Het is met het oog hierop, dat art. 49f bepaalt, dat zoodanig ontslag den curator in het faillissement niet kan worden tegengeworpen, wanneer directeuren zich aan grove fouten of nalatigheden hebben schuldig gemaakt.

De individueele aandeelhouder is voor den directeur derde. Van de benadeeling van de Naamlooze Vennootschap gevoelt hij den terugslag, maar herstel krijgt hij alleen indirect, doordat de vennootschap haar rechten tegenover den directeur geldend maakt. De kans daarop ontgaat hem, wanneer de vennootschap stil zit, of zelfs den directeur déchargeert.

Hierin is wel een onbillijkheid gezien en zoo is men ertoe gekomen, hetzij den individueelen aandeelhouder toe te staan, de rechten van de vennootschap geldend te maken (Fransche jurisprudentie), hetzij voor te schrijven, dat de aansprakelijkheid moet worden geldend gemaakt, als een bepaalde fractie van de aandeelhouders het verlangt (§ 268 H.G.B., art. 50d O.O.). Het G.O. wil op dit punt de beslissing aan de gewone meerderheid laten en geeft den individueelen aandeelhouder alleen het recht om op te treden in het bijzondere geval, wanneer de algemeene vergadering den directeur zijn décharge onthoudt, maar verder niets doet (art. 49a).

Als „derde” zal de aandeelhouder de aansprakelijkheid van directeuren uit onrechtmatige daad te zijnen behoeve kunnen geldend maken. Deze materie is door het Ontwerp niet in behandeling genomen.

De betwiste vraag, of aandeelhouders de nietigheid kunnen inroepen van onwettige of anti-statutaire handelingen van bestuurders, zooals zij dat kunnen ten aanzien van besluiten van de algemeene vergadering, wordt door het Ontwerp onaangeroerd gelaten.

Over de beteekenis van de décharge spreekt het Ontwerp ook niet. Hieromtrent heeft zich tengevolge van eenige belangrijke procedures, welke in de laatste jaren gevoerd zijn, een bepaalde opvatting ontwikkeld, welke niet als geheel onbevredigend, maar toch ook moeilijk als het laatste woord in deze aangelegenheid kan worden beschouwd. Het is evenwel beter, dat de wetgever deze kwestie maar ter verdere behandeling aan wetenschap en praktijk overlaat.

De meeste onzekerheid bestaat bij justiciabelen omtrent de aansprakelijkheid van commissarissen. De een meent, dat het ontbreken van een bijzonder gerede aansprakelijkheid van commissarissen een van de meest wonde plekken is van ons vennootschapsrecht, de ander stelt zich op het standpunt, dat van een aansprakelijkheid van commissarissen in het geheel geen sprake behoort te zijn.

In de praktijk komt het niet, of nagenoeg niet voor, dat commissarissen aansprakelijk worden gesteld. Dit ligt er niet aan, dat voor aansprakelijkheid geen rechtsgrond aanwezig is. Wanneer de aansprakelijkheid van commissarissen ontkend wordt, komt dit omdat men denkt aan een aansprakelijkheid wegens foutief beheer. De aansprakelijkheid van den commissaris kan alleen berusten op de opzettelijke of nalatige verwaarloozing van de taak, die hem in de Naamlooze Vennootschap toekomt. Dat hij daarvoor aansprakelijk is, daaraan kan niet worden getwijfeld. Wanneer niettemin van pogingen om deze aansprakelijkheid te verwezenlijken, niet blijkt, ligt dit aan de moeilijkheid om in het proces duidelijk te maken, wat precies de taak van den commissaris was, dat deze taak is verwaarloosd en dat deze verwaarloozing na deel voor de vennootschap ten gevolge heeft gehad.

Er is op gewezen (praeadvies van *De Jongh* voor de Broederschap van notarissen, 1922), dat er commissarissen zijn, die geen andere taak tegenover de vennootschap hebben, dan dat zij deze hun naam leenen en dat van een aansprakelijkheid van dezen geen sprake kan zijn. Deze gedachte kan aanvaard worden, voorzover het gaat om de contractueele aansprakelijkheid jegens de vennootschap, maar tegenover derden, die gelokt door den mooien naam met de vennootschap in relaties zijn getreden, is daarom aansprakelijkheid nog geenszins uitgesloten.

De voorstellen tot wijziging van deze materie, voor zoover met eenige scherpte geformuleerd, gingen vooral in deze richting, dat men commissarissen een

bepaalde taak wilde zien opgelegd, naar het voorbeeld van het Duitsche Handelsgesetzbuch, voor de richtige vervulling waarvan zij dan vanzelf aansprakelijk zouden zijn.

Later is men meer tot het inzicht gekomen, dat ook hier de wet met haar onvermijdelijke uniformiteit te kort moet schieten. Op dit standpunt staat het Ontwerp met de ingenieuze vondst van art. 50^b, dat voorschrijft, dat de statuten de taak van elken commissaris moeten omschrijven. Een reglement kan het statutaire voorschrift uitwerken. Hoewel de wet zwijgt, zal dus elke commissaris zijn welomschreven taak hebben en men zal houvast hebben, wanneer men erover wil klagen, dat een commissaris zijn taak heeft verwaarloosd.

Of nu de praktijk van den handel, die den juristen steeds heeft verweten, dat zij de positie van den commissaris niet hebben begrepen, erin zal slagen daarvan in statuten en reglementen een duidelijke omschrijving te geven? Het staat te vreezen, dat vele commissarissen wel weer zullen worden belast met een taak, waarvan ieder weet dat zij ze niet uitoefenen.

Van de practische bezwaren tegen het geldend maken van de aansprakelijkheid van commissarissen wordt door de regeling van het Ontwerp zodoende aan één eenigszins tegemoet gekomen. Het Ontwerp zou meer kunnen geven door ten aanzien van een of meer der punten, welke bewezen moeten worden, de bewijslast te leggen op den commissaris. Ik geloof niet, dat iemand dit in ernst zal willen aanbevelen.

(Slot volgt).

DRUCKER.

EEN GOUVERNEMENTS-THEE-ONDERNEMING OP JAVA.

De Indische bladen — en speciaal de „Loc.” — maken melding van het voornemen van de Indische Regering om een groote thee-onderneming te gaan openen in het district Pengalengan. Het moet een model-onderneming worden, waartoe een flink kapitaal zal worden aangewend, dat echter over een aantal jaren wordt verdeeld. Voor 1926 is hiervoor op de begrooting f 90 mille uitgetrokken.

De vraag is gewettigd: wat heeft het Gouvernement vóór met het oprichten van een thee-onderneming? Wordt daarmee het algemeen belang gediend, althans het belang van een groote groep ingezetenen?

Deze vraag kan niet anders dan ontkennend beantwoord worden. Ned. Indië in het algemeen — of liever Java en Sumatra, waar de theecultuur door particulieren gedreven wordt — staat overal bekend, voor den hoogen trap van ontwikkeling, waarop de theecultuur en theefabricatie daar staat. En op Java en Sumatra zijn verscheidene ondernemingen, die als model-ondernemingen kunnen worden aangemerkt. Ja, in de onmiddellijke nabijheid van de te openen Gouvernements-thee-onderneming ligt o.m. de algemeen gerenommeerde thee-onderneming „Malabar”, directeur de heer K. A. R. Bosscha, die als een eerste klasse model-thee-onderneming kan gelden. De theecultuur heeft dan ook waarlijk geen behoefte aan zulk een model-onderneming daar ter plaatse en wordt er uit dat oogpunt beschouwd ook geen algemeen belang gediend, noch een belang van een groote groep ingezetenen.

Voor haar voorlichtingsdienst heeft de theecultuur bovendien haar Proefstation te Buitenzorg, dat onder uitstekende leiding staat en waarvan het bestaan nog beter zal worden verzekerd door de aanhangige reorganisatie van de bergcultures. Komt die reorganisatie van de bergcultures tot stand — en er is alle aanleiding om te mogen verwachten, dat dit binnenkort het geval zal zijn — dan zal ook de werkingssfeer en de geheele organisatie van het Proefstationwezen uitgebreid en goed gefundeerd worden.

Valt dus dit motief weg tot oprichting van een

Gouvernements-thee-onderneming, dan blijft er geen ander over, dan dat het Gouvernement hier een zuiver winstgevend object beoogt. Het Gouvernement zal hier dan in concurrentie met de particuliere ondernemingen, zelf als theeplanter optreden. Zij zal om het kapitaal te verkrijgen, noodig voor het drijven van zulk een onderneming, de belastingpenningen van hare onderdanen gebruiken. Risico's voor een Gouvernementsonderneming bestaan er praktisch niet, want gaat de onderneming economisch niet goed of breken er voor de theecultuur weder minder goede tijden aan, wat nood, tot sluiting van de onderneming zal zij nooit behoeven over te gaan, zolang zij beschikt over de gelden van de belastingbetalers, die er goed voor zijn!

En die Gouvernements-onderneming zal niet nalaten concurrentie aan te doen aan de vele onmogelijke of in de onmiddellijke nabijheid gelegen particuliere ondernemingen, vooral wat werkvolk betreft. Het is toch een bekend feit, dat er op dit gebied steeds groote concurrentie bestaat. Bijna iedere onderneming, werkende met vrije arbeiders, zooals op Java algemeen het geval is, komt periodiek handen te kort, vooral in het begin van de West-moesson, als een krachtige uitloop van de theeheesters zeer vele handen vereischt, die dan tegelijkertijd ook noodig zijn voor de rijstcultuur van de bevolking. Een Gouvernements-onderneming zal echter nooit een tekort aan arbeidskrachten behoeven te hebben, want kan zij die krachten niet verkrijgen voor het uantielee loon, geen bezwaar, de loonen worden verhoogd tot zulk een peil, dat zij wél te krijgen zijn, want gebrek aan bedrijfskapitaal bestaat er nooit!

Mocht het Gouvernement hier werkelijk — voor- gelicht door haar deskundigen — een waardevol object in handen hebben voor het vestigen van een thee-onderneming en zij er bezwaar tegen hebben, dat op de gewone voorwaarden in erfpacht uit te geven, waarom worden die perceelen dan niet, desnoods bij inschrijving aan particulieren ter beschikking gesteld, die toch te allen tijde goedkoop, d.w.z. meer economisch zullen kunnen werken, dan het Gouvernement. Hierdoor zouden dan de belangen van de streek en die van 's lands kas het beste gediend worden, waarbij bovendien alle risico's voor de belastingbetalers vermeden worden.

Een woord van protest van de zijde der particuliere ondernemers tegen dit voornemen van de Indische Regeering om hier een zuiver particulier terrein te gaan betreden, is dan ook zeker op zijn plaats.

d. K. v. L.

MIJNCONCESSIES BIJ DE WET.

In de „Economisch-Statistische Berichten” van 18 Maart 1925 geeft prof. mr. D. van Blom, naar aanleiding van het wetsontwerp dd. 13 Februari 1925 (bijlagen Tweede Kamer No. 307) een beschouwing over een onderdeel van het Nederlandsche Mijnrecht.

In bovengenoemd wetsontwerp wordt voorgesteld een bijzondere regeling te maken voor het verleen van concessies voor de ontginning van delfstoffen, ten aanzien van een deel der terreinen, waarin door den Rijksopsporingsdienst van Delfstoffen de aanwezigheid van mineralen in ontginbare hoeveelheid is aangetoond.

Ten opzichte van deze terreinen wordt voorgesteld, dat geen concessie krachtens de wet van 21 April 1810 zal worden verleend, dan na voorafgaande goedkeuring van de Staten-Generaal.

Voor het overige gedeelte van ons land zal dan blijven gelden, hetgeen bepaald is bij de wet van 1810 bovengenoemd (loi du 21 Avril 1810 concernant les mines, les minières et les carrières, Bulletin des lois No. 285) n.l. dat de concessies zullen worden verleend bij Koninklijk Besluit nadat de Raad van State van advies zal hebben gediend.

Prof. Van Blom acht het wetsontwerp een gewenschte aanvulling van het bestaande mijnrecht en zou het gaarne zien uitgebreid over het geheele land, zoodat nooit anders concessie zou kunnen worden verleend, dan na voorafgaande goedkeuring van de Staten-Generaal.

Hij motiveert deze opvatting voornamelijk hiermede, dat het de bedoeling van den wetgever van 1810 zou zijn geweest, het scheppen van een zoo belangrijk ding als „het eigendomsrecht op delfstoffen” te leggen in handen van den wetgever. Het zwaartepunt van de wetgevende macht lag destijds bij den Conseil d'Etat en niet bij de volksvertegenwoordiging en daarom zou als college, dat over het verleen van mijnconcessies moest oordeelen, de Conseil d'Etat gekozen zijn. Thans is de Staten-Generaal het middelpunt van de wetgeving en zou derhalve ook deze overwegenden invloed moeten hebben bij het verleen van concessies.

Naar mijne bescheiden meening is deze argumentatie niet juist. Het staat m.i. lang niet vast, dat het verleen van concessies voor de ontginning van delfstoffen, volgens het oordeel van den wetgever van 1810, een daad van wetgeving was.

Op het gebied der rechtspraak had destijds de Conseil d'Etat een belangrijke taak b.v. administratieve rechtspraak, zoodat het feit, dat de medewerking van dit lichaam werd ingeroepen bij het verleen van concessies dit niet stempelt tot een daad van wetgeving.

Om het karakter van het concessie-verleen vast te stellen dienen wij de wet van 1810 en hare totstandkoming (te vinden bij Locré) nader te beschouwen.

In deze wet worden de delfstoffen verdeeld in mines en carrières. De eerste, die omvatten de metalen en steenkolen, kunnen niet anders worden ontgonnen dan krachtens un acte de concession délibéré en Conseil d'Etat, terwijl de ontginning der carrières (steengroeven) zonder beperking blijft overgelaten aan den eigenaar van de oppervlakte.

Het gouvernement kan de concessie tot het ontginnen van een mine verleen aan dengene, die daartoe het meest geschikt is. Noch de eigenaar van de oppervlakte noch de „vinder” geniet eenige voorkeur. Evenwel krijgt deze laatste, in geval hem de concessie niet wordt verleend, een indemnité, terwijl art. 6 bepaalt: cet acte (acte de concession) règle les droits des propriétaires de la surface sur le produit des mines concédées.

De regeering heeft dus als regel een drietal beslissingen te nemen: zij moet den meest geschikten exploitant uitzoeken en de rechten vaststellen van den inventeur en van den eigenaar van de oppervlakte.

Bij de beraadslagingen over de wet van 1810 (te vinden bij Locré: Legislation sur les mines) vinden we op bl. 386 als taak van den staat vermeld: „Juge entre les prétendants, estimateur impartial de leurs droits.” Op een andere plaats bl. 406 wordt verondersteld, dat er tusschen de belanghebbenden reeds onderhandeld is en dat het gouvernement zal optreden als modérateur suprême.

Het verleen van concessies komt mij dan ook voor te zijn, onder meer het nemen van een beslissing over geschillen, hetwelk moet worden opgedragen aan een college, dat gewend is als rechter op te treden, en waartegenover belanghebbenden hun belangen kunnen voordragen (bijv. om het bedrag van eventuele schadeloosstellingen te kunnen aantoonen).

Het wil mij voorkomen, dat een lichaam als de Staten-Generaal niet geschikt is om als zoodanig te fungeren, in de eerste plaats omdat het zoodanig met werk overladen is, dat niet vereischt kan worden dat alle leden zich op de hoogte stellen van al de quaesties, die zich bij het verleen van een mijn-

concessie voordoen en verder omdat de wijze van samenstelling eener volksvertegenwoordiging haar niet geschikt maken voor het nemen van een beslissing in een speciale zaak.

De Raad van State is m.i. meer geschikt voor een dergelijke taak.

Anders staat het evenwel met het verleenen van concessies in de terreinen, waarbinnen door den Rijksopsporingsdienst, van delfstoffen de aanwezigheid van mineralen is aangetoond. Hier heeft de Staat verkregen rechten als inventeur en valt er iets voor te zeggen, bij het waardeeren op geld van deze rechten de medewerking van het parlement in te roepen, ofschoon het mij wil voorkomen, dat de Kroon in Rade, optredend als arbiter, hiertoe ook alleen wel in staat is.

Mr. F. H. NEISZEN.

BUITENLANDSCHE MEDEWERKING.

HET OOSTENRIJKSCHE GOLDBILANZENGESETZ.

Dr. Richard Kerschagl te Weenen schrijft ons:

Het Oostenrijksche Goldbilanzengesetz was reeds einde 1923 in overweging genomen. Men was het toen echter met zichzelf nog niet eens over het beginsel, volgens hetwelk de nieuwe waardeering moest plaats vinden, vooral ook, omdat men het Duitsche voorbeeld wilde afwachten. In 1924 verhinderde de toen beginnende financieele en economische crisis voor alles de verwezenlijking van dit plan; in verband met de herfstzitting van den Volkenbond inzake de saneering van Oostenrijk wenschte men echter in genoemd land dringende tot stand koming van zoodanige wet, welke ook in den Commissaris-Generaal van den Volkenbond een warm voorstander vond. Het ging er niet slechts om, na de economische crisis een inventaris op te stellen, doch men wenschte voor alles over de grondslagen voor de belastingheffing van industrie en banken in den vorm van waarheidsgetrouwe balansen eenigszins met zekerheid te kunnen oordeelen. Daarbij kwam nog, dat door de snelle invoering van de nieuwe muntwet, het Schillingengesetz, ook de technische voorwaarden voor de opstelling van nieuwe, op de tegenwoordige omstandigheden gebaseerde en in waarde vaste munt uitgedrukte balansen, bijzonder gunstig schenen. In Januari 1925 werd derhalve een gewijzigd ontwerp Goldbilanzengesetz aan de economische groepsvertegenwoordigingen voor advies gezonden, nadat men het met zichzelf over de beide hoofdbeginselen geheel eens geworden was: nl. algeheele belastingvrijheid van alle naar aanleiding der herwaardeering uitgevoerde boekingen en volledige nieuwe waardeering, zonder op eenigerlei wijze aan te sluiten aan vroeger opgestelde balansen. Het kwam er slechts op aan, nog één voornaamste moeilijkheid uit den weg te ruimen: ter verzekering van de belastingopbrengst in den overgangstijd werd voor de „Erwerbsteuer” gedurende deze periode een minimum-opbrengst vastgesteld, waardoor de stabiliteit der staatsontvangsten gewaarborgd scheen. Terslotte werd 4 Juni 1925 de wet in derde lezing behandeld en grif aangenomen.

Het stelsel van opstelling der nieuwe balans is, gelijk in Duitsland en Hongarije, dat van volledige nieuwe waardeering. Men heeft besloten met het een tijdlang overwogen stelsel van multiplicatoren geheel te breken. De nieuwe balansen vertoonen derhalve geenerlei samenhang met de onduidelijke balansen uit den inflatietijd en ook niet met de vredesbalansen van de desbetreffende onderneming. Als beginsel geldt, dat de activa hoogstens met de waarde mogen worden opgevoerd, welke zij op den dag van opstelling der goudbalansen bezitten. Verbindenissen moeten met geen geringer bedrag worden opgevoerd als voor hun nakoming waarschijnlijk vereischt zal zijn. De contrôle, welke wordt uitgeoefend, is dubbel; enerzijds die van aandeelhouders, welke in geval eener beweerde te lage of te hooge waardeering

reeds met een slechts een vijfde van het kapitaal vertegenwoordigende minderheid een nieuw onderzoek kunnen eischen; anderzijds de contrôle door de belastingautoriteiten en de beslissing door de paritetische waardeeringscommissie. Daarenboven wordt bewuste te lage waardeering met straf bedreigd.

Het na opstelling van alle activa en passiva aanwezig-blijvende eigen vermogen moet over de voorhanden aandeelen in dier voege worden verdeeld, dat deze hooger worden gewaardeerd. De nominale waarde der aandeelen wordt hierdoor vergeleken met de vroegere, verhoogd.

De wet streeft er bovendien naar, het economisch leven weder tot vrede-toestanden te doen naderen, zoowel wat het nominaal bedrag der aandeelen, als ook wat het minimum kapitaal der maatschappij betreft. Voor reeds bestaande maatschappijen is een minimum nominaal bedrag der aandeelen van 10 Sch. vereischt, waartoe zoo noodig door kapitaalsreductie dient te worden gekomen. Daarnaast is het geoorloofd, nog verdere reductie te doen plaats vinden, zoodat een nominaal bedrag van 50 Sch. wordt bereikt. Voor oprichting van nieuwe naamlooze vennootschappen is het minimum nominaal bedrag der aandeelen op 100 Sch. vastgesteld.

Het minimum kapitaal van nieuw op te richten naamlooze vennootschappen is op 500.000 Sch. vastgesteld, doch kan in gevallen, welke hiervoor in aanmerking komen, waarbij intusschen uitgifte van aandeelen op naam vereischt is, tot op 200.000 Sch. worden verlaagd. Het minimum kapitaal van reeds bestaande naamloze vennootschappen is op 100.000 Sch. vastgesteld, dat van de „Gesellschaften mit beschränkter Haftung” op 10.000 Sch. De naamlooze vennootschappen, welke het vereichte minimumkapitaal niet bereiken, moeten liquideeren, doch hebben, wanneer hieraan niet meer dan 1/5 ontbreekt, een jaar den tijd, door middel van kapitaalsverhooging of op andere wijze het kapitaal tot het vereichte minimum aan te vullen. In den overgangstijd mag gedurende drie jaren een voorloopige kapitaalsverhoogingsrekening worden opgevoerd. Zoowel de bepalingen inzake het minimum nominaal bedrag der aandeelen als die met betrekking tot het minimum kapitaal van naamlooze vennootschappen stellen veel hooger grenzen dan de Hongaarsche wet. (Verordening van den Minister van Financiën van 16 Mei 1925.)

Alle in verband met den overgang tot de goudbalans plaats gevonden hebbende nieuwe waardeeringen en boekingen zijn van iedere heffing en belasting geheel vrij. Elke belasting der z.g. „schijnwinsten” vervalt derhalve en nieuwe waardeeringen zullen op geenerlei wijze voorwerp eener straf- of administratief-rechtelijke vervolging wegens onware verklaringen, belastingontduikingen en dergelijke worden. De Minister van Financiën heeft daarenboven nog verklaard, dat voorkomen zal worden, dat als het ware nog vóór het sluiten van de markt, d.w.z. vóór den overgang naar de goudbalansen of in het overgangsstadium, belasting van schijnwinsten zal plaats vinden.

Het doel van het „Goldbilanzengesetz” is in de eerste plaats aan te toonen, in welchen toestand de verschillende ondernemingen zich in werkelijkheid bevinden. De wet heeft verder tot doel, de markt van zwakke ondernemingen te zuiveren, resp. de nog bestaande zwakke ondernemingen te dwingen, hetzij hun kapitaal te verhoogen, te verdwijnen of een anderen ondernemingsvorm te kiezen. Hiervoor komt vooral die van de vennootschap onder firma in aanmerking, waarbij in het bijzonder, in verband met de geringe kapitaalkracht en de geringere zekerheid, welke het gestorte kapitaal biedt, de onbepaalde persoonlijke aansprakelijkheid der firmanten in zeker opzicht meer bescherming verleent dan de beperkte aansprakelijkheid plus het aandeelenkapitaal bij kleinere naamlooze vennootschappen en „Gesellschaften mit beschränkter Haftung”.

Van de algemeene bepalingen der wet zijn de waterkracht-electriciteitsmaatschappijen uitgezonderd en door speciale bepalingen begunstigd. Voor de spoorwegondernemingen vindt een afwijkende regeling van de competentievraag plaats; hier is n.l. niet zonder meer het Ministerie van Financiën de hoogste instantie, aangezien naar Oostenrijksch recht het spoorwegwezen niet onder Financiën doch onder het Ministerie van Handel ressorteert. Begunstigd worden verder verzekeringsinstituten, spaarkassen en coöperatieve vereenigingen, al gelden hier in hoofdzaak ook de algemeene bepalingen der wet. De regeling van verdere detailkwesties zal bij algemeene maatregelen van bestuur plaats vinden.

Dr. RICHARD KERSCHAGL.

GOUD, GELD EN BANKWEZEN IN ZUID-AFRIKA.

II.

Zuid-Afrika is een land, dat, wellicht meer dan enig ander, door „de politiek” beheerscht wordt. Zoo goed als geen vraagstuk, hoe belangrijk of onbelangrijk ook, of het wordt door het onderlinge wantrouwen der politieke partijen gekleurd en vertroebeld. Zoo kan het nauwelijks bevreemding wekken, dat een schijnbaar zo onschuldig en zuiver technisch probleem als de terugkeer tot den gouden standaard en de gezondmaking van het geld- en bankwezen door velen als een kwestie van groote politieke beteekenis wordt beschouwd, waarmede de zelfstandigheid van de Unie en hare betrekkingen tot het Britsche Rijk ten nauwste gemoeid zijn.

De Nationalisten streven naar politieke en economische zelfstandigheid. De Engelschgezinde Zuid-Afrikaansche Partij beweert echter, dat het een streven is naar souvereine onafhankelijkheid, naar afscheiding van het Britsche Rijk. Ziedaar de groote antithese der Zuid-Afrikaansche politiek. Aan den kant der Nationalisten staat de groote meerderheid der Hollandsch-sprekende plattelanders, versterkt door de (overwegend Engelsch-sprekende) werkende standen der steden en industriele centra: de Arbeiderspartij. De Z.A.P. vindt haar grootsten steun bij al wat Engelsch-sprekend, conservatief en kapitaalkrachtig is. Daarmede is tevens de economische scheidingslijn tussehen de partijen aangegeven. Het Engelsche kapitaal is in Zuid-Afrika oppermachtig: handel, industrie, mijnen, alles wordt in of via Londen gefinancierd. Ook de Unie-regeering en andere openbare lichamen zijn voor hunne leeningsbehoeften voornamelijk op de Londensche geldmarkt aangewezen. De economische band met het Engelsche moederland is dus ontegenzeggelijk zeer sterk, en zal nog lang zoo moeten blijven. De meer bezadigde Nationalisten zien dit ook wel in, maar zijn niettemin beducht voor den politieken invloed van het Engelsche kapitaal, dat verondersteld wordt aan den kant der Z.A.P. te staan.

Deze kleine uitwijding was noodig om duidelijk te maken, waarom de koppeling van het Zuid-Afrikaansche aan het Engelsche Pond voor vele Nationalisten de beteekenis heeft gehad van een imperialistische handigheid, bestemd om Zuid-Afrika onder het Engelsche juk te houden — terwijl het in Engelsche bank- en handelskringen en in de Engelsche pers als de hoogste wijsheid werd geprezen. Over de technische aspecten van de zaak was men aan beide kanten geneigd zich niet al te zeer het hoofd te breken. Dezelfde politieke tegenstelling verklaart ook, waarom de Nationalistische regeering een Amerikaanschen en een Nederlandschen, doch geen Engelschen expert uitnoodigde om in deze van advies te dienen — tot ergernis natuurlijk van vele Engelschgezinden en van de Engelsche pers, die niet verzuimde de competentie van deze „vreemdelingen” aan te vechten. En de conclusie, waartoe de deskundige adviseurs kwamen: terugkeer tot het goud, *onafhankelijk van*

Engeland, werd dus, zooals te verwachten was, begroot als een soort nationale overwinning of als een gevaarlijke sprong in het duister — al naar de politieke gezindheid van spreker of schrijver!

Met dat al is de loop der omstandigheden gunstig geweest aan een oplossing, die beide partijen kon bevredigen. Immers in de maand December 1924, toen de heeren Kemmerer en Vissering hun onderzoek aanvingen, had de fenomenale stijging van het Engelsche Pond reeds ingezet, en toen zij (begin Januari) hun rapport schreven, was het Zuid-Afrikaansche Pond, dat een paar procenten hooger noteerde dan het Engelsche, op goud-pariteit aangeland. Zelfs principieele tegenstanders van Zuid-Afrika's onafhankelijken terugkeer tot den gouden standaard moesten toegeven, dat daar niet veel bezwaar meer tegen kon zijn, nu naar alle waarschijnlijkheid ook het Engelsche Pond binnen enkele maanden pariteit zou hebben bereikt. En sinds Engeland ook formeel tot de goudbasis is teruggekeerd, is de critiek op de Unie-regeering en hare adviseurs geheel verstomd.

Het zwaartepunt van het rapport is evenwel gelegen in het betoog dat, ook indien het Engelsche Pond niet spoedig op goud-pariteit komt en blijft, Zuid-Afrika tot den gouden standaard behoort terug te keeren en dezen ook geheel onafhankelijk van Engeland kan handhaven. Deze kwestie behoudt derhalve een meer dan academische beteekenis, wanneer men bedenkt, hoe precair de goudbasis van het Engelsche Pond voorschands nog is. Immers mochten zich te eeniger tijd omstandigheden voordoen, die de handhaving van die basis in Engeland onmogelijk maken, dan zal Zuid-Afrika zich opnieuw voor het vraagstuk geplaatst zien, of het een eventuele nieuwe depreciatie van het Engelsche Pond al dan niet behoort te volgen.

De factoren, waardoor dit vraagstuk in hoofdzaak beheerscht wordt, vindt men in het rapport en zijne bijlagen uitvoerig behandeld, en kunnen als volgt worden samengevat (zonder dat daarbij de argumentatie van het rapport op den voet wordt gevolgd):

1. Het Zuid-Afrikaansche Pond is zoowel in buitenlandsche als in binnenlandsche koopkracht reeds lang op goudpeil teruggekeerd, zooals blijkt uit den loop der wisselkoersen en index-cijfers. Het blijven op dat peil is niet, als in Engeland's geval, afhankelijk van een abnormale en wellicht onhoudbare schuldpositie tegenover het buitenland.

2. De Zuid-Afrikaansche handelsbalans is, sedert de toegenomen productie der goudmijnen na den Boeren-oorlog, doorlopend en in toenemende mate gunstig gebleven, met uitzondering alleen van het abnormale jaar 1920, toen het land, ver boven de werkelijke behoefte, met importgoederen werd overstroomd. Ook met inbegrip van alle onzichtbare posten — voor zoover na te gaan (het Z.A. Statistische Bureau heeft daaromtrent een interessante berekening opgesteld) — vertoont de betalingsbalans eene overhelling ten gunste van Zuid-Afrika, die de accumulatie van bank-saldi te Londen ten deele verklaart.

3. Goud vormt, dooreengenomen, van 50 tot 60 pCt. van den geheelen Zuid-Afrikaanschen export. Op eenige procenten na, die als winst in Londen blijven, vindt het geheele provenu van dien export zijn weg weer terug naar Zuid-Afrika, ter betaling van importen, loonen enz. Verminderde productie en export (waarvoor men wel eens begint te vreezen) zal ongetwijfeld een ernstige malaise teweeg kunnen brengen, maar behoeft de handelsbalans nog niet ongunstig te maken, aangezien uit den aard der zaak ook de importen dan naar verhouding zullen moeten verminderen. Bovendien is de productie van andere exportabele producten toenemende.

4. De kolossale goud-productie maakt Zuid-Afrika's positie zeer sterk. Waar andere landen hunne goud-reserves alleen kunnen opbouwen en vasthou-

den door aanvoer van buiten en toepassing van allerlei beschermende maatregelen, kan Zuid-Afrika zijn specie-voorraad ten allen tijde uit de mijnen aanvullen, en geen macht ter wereld kan het, door uitvoerverboden of anderszins, verhinderen zooveel goud te koopen en te munten als het maar wil. De Munt te Pretoria kan jaarlijks 12 miljoen, en met een kleine uitbreiding van haar installatie tot 24 miljoen sovereigns aanmunten. Door de goudmijnen wordt aangedrongen op verhooging der munt-capaciteit tot het maximum aan goud dat de mijnen kunnen produceeren, n.l. ongeveer £ 40 miljoen per jaar. Dit zou de mijnen voor de realisatie van hun goud geheel onafhankelijk maken van de banken, althans de realisatie-kosten bij export reduceeren tot het bedrag van het muntloon, en het verschil voor rekening der banken laten. Tot dusver n.l. geschiedt de export voor rekening der mijnen, die vracht, assurantie, renteverlies gedurende de reis en verkoop-commissie te Londen hebben te betalen, plus het koersverlies van de remise naar Zuid-Afrika van het netto-provenu. Door nu de optie te hebben, al hun goud te Pretoria te doen munten en deze munt in circulatie te brengen, zouden de mijnen de banken kunnen dwingen, de overvloedige sovereigns zelf te exporteeren. In werkelijkheid echter zouden de banken het natuurlijk nooit zoover laten komen en liever den mijnen het ongemunte goud afkopen tegen den standaard-prijs plus muntloon en rente; de vergroote Munt-capaciteit zou dus geheel overbodig blijken. Het is te verwachten, dat op den duur de Reserve-Bank de productie der goudmijnen op deze basis zal financieren, waardoor de markt van het Zuid-Afrikaansche goud feitelijk naar Pretoria verlegd zou worden.

5. Volgens de handelsstatistiek is meer dan de helft van Zuid-Afrika's invoeren van Engeland afkomstig, terwijl ongeveer drie-kwart van zijn uitvoeren naar Engeland is gericht. Ook de rest der in- en uitvoeren wordt echter vrijwel geheel via Londen gefinancierd (als gevolg van de gevestigde handelskanalen en bank-usances), en dit is altijd een der voornaamste argumenten geweest ten gunste van een stabielen Londen/Zuid-Afrika-koers door vastkoppeling van de beide Ponden. Daartegen wordt soms aangevoerd, dat meer dan de helft der uitvoeren naar Engeland bestaat uit goud en diamanten, waarvan maar heel weinig in Engeland zelf blijft. Hetzelfde geldt ongetwijfeld van vele andere export-producten, maar doet niets af aan de domineerende beteekenis van Londen als clearing house van Zuid-Afrika's commercieele en financieele betrekkingen met het buitenland. De veronderstelling, dat Zuid-Afrika, door zijn eigen gouden Pond te handhaven geheel onafhankelijk van Engelsch Sterling, den rechtstreekschen handel met andere goudlanden zou kunnen bevorderen met losmaking van den Londenschen middelman, berust, naar mij voorkomt, op hetzelfde misverstand als het betoog van de tegenpartij, dat vastkoppeling aan het Engelsche Pond noodig is om den financieele band met Engeland te behouden.

6. Het hierboven aangeduide misverstand hangt samen met de in Zuid-Afrika veelal heerschende opvatting, dat een Zuid-Afrikaansch Pond precies hetzelfde is, of behoort te zijn, als een Engelsch Pond. Van wisselkoersen heeft men weinig begrip, zoodat men geneigd is het disagio van het Engelsche Pond te beschouwen als een onrechtmatige „winstmaking” van de banken. Deze psychologische kant van de zaak is belangrijker dan men zou denken. In de boekhouding van de grootste financieele ondernemingen, en zelfs van banken, wordt geen onderscheid gemaakt tusschen Engelsche en Zuid-Afrikaansche Ponden; in de balansen figureeren posten in beide eenheden achter het teeken £: „It is like adding Marks and Francs”, zooals Prof. Kemmerer ergens opmerkte, en de getuige, directeur van een der grootste goudmijnen, gaf het toe, maar kon niet inzien hoe het anders kon. De

heer Gibson, algemeen bestuurder der Standard Bank of South Africa, meende zelfs dat, indien het Zuid-Afrikaansche Pond definitief van het Engelsche gescheiden mocht worden, het gewenscht zou zijn een andere munt-eenheid voor Zuid-Afrika aan te nemen. „Because when we are Pound for Pound and it is evident to the investor that he can get more Pounds, he will take his money out from here”. M.a.w. depreciatie van het Engelsche tegenover het Zuid-Afrikaansche Pond zou leiden tot wegvloeiing van Engelsch kapitaal uit Zuid-Afrika. Dit schijnt weinig aannemelijk, maar de heer Gibson beriep zich op feiten, die in 1920 bij gelegenheid van de plotselinge daling van het Engelsche Pond zouden hebben plaats gehad. Het denkbeeld van een eigen Z.A. munt-eenheid vindt vooral in nationalistische kringen nogal aanhang, en men zou in dat geval de oude Hollandsche benaming Rijksdaalder (Rix-dollar) willen herstellen, of anders het twee-shillingstuk als Florijn (Florin) tot eenheid willen aannemen, verdeeld in honderd centen. De verwezenlijking van een dergelijk plan, dat natuurlijk weer op Engelsch sentiment zou stuiten, lijkt voorloopig om politieke redenen onwaarschijnlijk.

7. Zuid-Afrika heeft een vrij aanzienlijke Sterling-schuld, en Londen is nog altijd de beste geldmarkt voor Zuid-Afrika's behoeften. Aanzienlijke fluctuaties in den Londen/Z.-Afrika-koers zouden tot velerlei moeilijkheden leiden, zoowel bij de plaatsing als bij de aflossing van leeningen. Maar welbeschouwd kunnen deze moeilijkheden niet grooter zijn dan die, welke zoovele landen tijdens en na den oorlog hebben doorgemaakt als gevolg van in- en deflatie, en ingeval van eene depreciatie van het Engelsche Pond zal zeker de Engelsche kapitalist de voorkeur geven aan beleggingen op goud-basis.

Alles bij elkaar genomen is het moeilijk in te zien, hoe de voorstanders van de vastkoppeling van het Zuid-Afrikaansche aan het Engelsche Pond een hernieuwd proces van inflatie en latere deflatie zouden kunnen rechtvaardigen, na al de treurige ervaring, die men ook in Zuid-Afrika daarmede heeft opgedaan. Sterk fluctueerende koersen tusschen twee landen, die in zoo nauw economisch verband staan als Zuid-Afrika en Engeland, zijn ontegenzeggelijk een groot ongemak, maar er kan m.i. weinig twijfel over bestaan, welke van de twee kwaden het ergste is.

Kaapstad.

J. H. COHEN STUART.

(Wordt vervolgd).

AANTEKENINGEN.

Indexcijfers van groothandelsprijzen. — De dalende tendens in de groothandelsprijzen, welke een kenmerk is geweest van de laatste maanden, heeft ook in Juni aangehouden. Het totaal-cijfer vertoont een verdere daling van 107 punten vergeleken met einde Mei. Deze daling, welke grootendeels het gevolg is van den zwakken toestand van de industrie, is nog verscherpt door seizoendalingen in bepaalde goederen en door de reactie na de speculatie in andere. Het cijfer voor einde Juni is 4351, het laagste sedert October 1923. Eind December 1924 bedroeg het nog 4855, zoodat in het afgelopen halfjaar een daling van 504 punten heeft plaats gevonden, hetgeen de eerstvolgende aan „the Economist” ontleende tabel aantoont.

De voedingsmiddelen- en weefstoffengroep hebben het grootste aandeel gehad in de daling der afgelopen maand. Er was een seizoendaling in aardappelen van ruim 40 punten en met uitzondering van een geringe stijging in rijst waren alle graanprijzen lager, terwijl de vleeschprijzen ook iets achteruit gingen. In de tweede groep werd een stijging in boter vrijwel te niet gedaan door een daling in suiker. De teruggang in de weefstoffengroep is geheel het ge-

Data	Granen en vleesch	Anderc voedings-genom.	Weefstoffen	Delfstoffen	Diversen: oliën, hout, rubber, enz.	Totaal	Algemeen indexcijfer
Basis (gemidd. 1901—5) ...	500	300	500	400	500	2200	100,0
Einde Juli 1914	579	352	616½	464½	553	2565	116,6
" Nov. 1918	1289	782½	1848	903	1389½	6212	282,6
" Dec. 1922	861	706	1184½	705	807½	4264	193,8
" Dec. 1923	853	815½	1382½	774	755	4580	208,2
" Juni 1924	914	736½	1347	764	769½	4531	205,9
" Juli "	951½	732	1423½	777	773	4657	211,7
" Aug. "	941	744½	1385½	781	774	4626	210,3
" Sept. "	1003	777½	1395½	762½	790½	4729	214,9
" Oct. "	1027½	786½	1442½	782½	808	4847	220,3
" Nov. "	1009	801½	1424	797	801½	4833	219,7
" Dec. "	992	789½	1452	815½	806	4855	220,7
" Jan. 1925	1020	763	1404	782½	798½	4768	216,7
" Febr. "	1001	769	1436½	780	785½	4772	216,9
" Mrt. "	959	746	1434	760½	780½	4680	212,7
" Apr. "	944	724½	1362	743	776½	4550	206,8
" Mei "	956	706	1261½	745	789½	4458	202,6
" Juni "	885½	704½	1234	736	791	4351	197,8

volg van de daling in de wol- en juteprijzen, terwijl katoen per saldo een ietwat hooger is. In de delfstoffengroep had een verdere geringe daling in ijzer en staal plaats, terwijl ook de kolenprijzen iets lager waren. Het kenmerk van de diversengroep is de verdere stijging in rubber.

Vergelijken wij de cijfers per einde December 1924 met die per einde Juni dan zien wij, dat er in iedere groep aanzienlijke dalingen hebben plaats gehad, waarvan de grootste is die van 218 punten in de weefstoffengroep. Tot deze scherpe daling hebben wol en jute het meest bijgedragen. Amerikaanse katoen bleef per saldo onveranderd, terwijl Egyptische enkele punten hooger was. Katoenen fabrikaten waren echter lager, terwijl er ook een daling plaats vond in jute. In de eerste groep vertoonde ingevoerde tarwe een daling van 17½ punten en meel- en gerst-prijzen waren lager. Haver daarentegen steeg. De grootste daling in deze groep is die van aardappelen. In de tweede groep vertoonen alle prijzen een achteruitgang in vergelijking met zes maanden geleden, uitgezonderd tabak, waarvan de prijs onveranderd is. In de delfstoffengroep is een daling van 42 punten van lood de eenige wijziging van betekenis. De verdere schommelingen, ofschoon gering, zijn ook in dalende richting. In de diversengroep zijn dalingen in olie, oliezaden en talk gedeeltelijk te niet gedaan door een stijging in rubber.

Onderstaande tabel geeft de wijzigingen gedurende de maand Juni in de indexcijfers van de verschillende artikelen aan, waarbij de gemiddelde prijs gedurende 1901—'05 gelijk 50 is gesteld:

	Indexcijfer	of +		Indexcijfer	of +		Indexcijfer	of +
Tarwe (btl.)	103½	-17½	Katoen (Am.)	123	-1	Koper	50	-6
" (Eng.)	97	+3	" (Egypt.)	217	+11	Delfstoff.	736	-79½
Meel	96	-10	Garen	127½	-21	Hout		
Gerst	78	-34½	Laken	125	-13½	" (Baltisch)	100	-1½
Haver	83½	+7½	Wol (Eng.)	107½	-82½	Hout		
Aardapp.	62½	-56½	" (Austr.)	125	-34	" (Amerik.)	80	...
Rijst	119½	+6	Zijde	94	-6	Leder	61	...
Rundvl.	78	+2	Vlas	117	-56	Petroleum	100	-8
Schapenvl.	87½	-8	Hennep	59½	-20½	Oliën	77½	-3½
Varkensvl.	80	+1	Jute	138½	+5½	Oliezaden	89	-6½
Gran. en vl.	885½	-106½	Weefstoffen	1234	-278	Talk	74	-9
Thee	146	-16	Ruw-Ijzer	78½	-9	Indigo	90	...
Koffie	140	-16	Stalen rails	71	-4	Soda	85½	...
Rietsuiker	100	-14½	Ijz. staven	89½	-3	Rubber	34	+13½
Bietsuiker	108	-19½	Kolen (st.)	127½	-4½	Diversen	791	-15
Boter	94	-19	" (huisbr.)	82½	-5½	Totaal	4.351	-50½
Tabak	116½	...	Lood	138	-42			
And. voed. en genotm.	704½	-85	Tin	99	-5½			

Deze wijzigingen hebben de stijging boven het vooroorlogsch niveau doen afnemen van 73,8 tot 69,6, hetgeen blijkt uit de volgende tabel:

Data	Granen en vleesch	Anderc voedings-genom.	Weefstoffen	Delfstoffen	Diversen: oliën, hout, rubber, enz.	Totaal
Juli 1914....	100	100	100	100	100	100
December 1918....	226	222	293	186	241	236
December 1922....	149	200	193	152	146	166,2
December 1923....	148	231	225	167	136	178,6
Juni 1924....	158	210	219	164	139	176,6
Juli "....	164	208	231	167	140	181,6
Augustus "....	162	211	225	168	140	180,4
September "....	173	221	226	164	143	184,4
October "....	177	224	234	169	146	189,0
November "....	174	228	231	172	145	188,4
December "....	171	224	235	175	146	189,3
Januari 1925....	176	217	228	168	144	185,9
Februari "....	173	219	233	168	142	186,0
Maart "....	166	212	232	164	141	182,5
April "....	163	206	221	160	140	177,4
Mei "....	165	201	205	160	143	173,8
Juni "....	153	200	200	159	143	169,6

Hieronder volgt nog een overzicht der indexcijfers in eenige der voornaamste landen:

	Ver. Staten 1)	Frankrijk	Italië	Duitsch-land 2)	Zwitserland	Zweden	Nederland 3)	Japan
Novemb. 1913	100	100 ⁵	100	100 ⁵	100 ⁵	100	100	100
Novemb. 1918	206	358	438	367	392	214
Hoogste 1920	272 (Mei)	591 (Apr.)	679 (Apr.)	...	325 (Jan.)	366 (Juni)	297 (Juli)	322 (Mrt.)
Decemb. 1922	156	362	580	140	175	163	155	183
Decemb. 1923	151	458	577	140	183	160	154	211
Mei 1924	147	458	571	141	178	160	153	205
Juni "	145	465	566	130	173	158	151	200
Juli "	147	481	567	134	171	157	151	195
Augustus "	150	477	572	133	170	160	151	200
September "	149	486	580	141	169	163	158	207
October "	152	497	602	141	169	167	161	213
November "	153	503	621	141	170	167	161	214
Decemb. "	157	507	640	147	171	168	160	214
Januari 1925	160	514	657	147	171	169	160	214
Februari "	161	515	660	146	170	169	158	210
Maart "	161	513	659	144	166	168	155	204
April "	156	512	658	142	163	163	151	...
Mei "	...	520	659	141	151	...

1) Bureau of Labour. 2) Frankfurter Zeitung. Sedert Januari 1924 gebaseerd op 100 artikelen in plaats van op 98.
3) Sedert 1922 gebaseerd op 48 artikelen in plaats van op 53.
4) Sedert October 1923: Juli 1914=100. 5) Midden 1914.

Het cijfer voor Nederland is gedurende de maand Mei op 151 gebleven. Naar aanleiding hiervan merkt het Centraal Bureau voor de Statistiek op, dat tegenover een prijsdaling van 18 artikelen met in totaal 121 punten (w.o. 12 artikelen betreffende voedingsmiddelen met in totaal 72 punten), een prijsstijging van 12 artikelen met in totaal 118 punten staat.

Met 10 of meer punten daalden de artikelen thee (10), kalfsvleesch (10), aardappelen (11), katoen (10) en paardehuiden (24). Daarentegen stegen met 10 of meer punten de artikelen tarwe (11), mais (26), terpentijn (34) en hars (12).

Suikerproductie der wereld. — De heeren Willett & Gray te New York hebben hunne raming voor den Wereldsuikerroegst voor 1924/25 d.d. 18 Juni gewijzigd; de Bietsuikerraming bleef daarbij onveranderd.

Rietsuiker.	Raming 1924/25 Tons	Opbrengrst 1923/24 Tons
Noord-Amerika:		
Lousiana	79.002	144.664
Texas	450	2.500
Porto Rico	550.000	399.975
Hawaii Eilanden	647.000	626.279
West-Indië:		
Virginia Eilanden	7.200	2.332
Cuba	4.925.000	4.066.642
Britsch-West-Indië:		
Trinidad	50.000	52.045
Barbados	53.000	44.109
Jamaica	42.600	33.431
	6.354.252	5.371.977

	Raming 1924/25	Opbrengst 1923/24
Antigua	14.500	7.860
St. Kitts	16.000	10.196
Overige Eilanden	9.000	4.488
Fransch-West-Indië:		
Martinique	23.000	17.110
Guadeloupe	34.000	27.548
San Domingo	275.000	229.373
Haiti	7.000	5.800
Mexico	165.000	166.932
Centraal-Amerika:		
Guatemala	24.000	20.850
Overig Centraal-Amerika	65.000	55.281
Zuid-Amerika:		
Demerara	100.000	95.494
Suriname	10.200	10.682
Venezuela, uitvoer	19.000	17.488
Ecuador	18.700	13.662
Peru	300.000	326.352
Argentinië	246.000	249.162
Brazilië	500.000	425.000
Totaal in Amerika	8.180.652	7.055.255
Azië:		
Britsch-Indië	2.537.000	3.317.000
Java	1.977.490	1.771.772
Formosa en Japan	460.000	448.736
Philippijnen, uitvoer	500.000	372.332
Totaal in Azië	5.474.490	5.909.840
Australië	435.680	281.859
Fiji Eilanden	70.000	58.000
Totaal in Australië en Pynesië ..	505.680	339.859
Afrika:		
Egypte	110.000	88.382
Mauritius	221.000	201.550
Réunion	43.500	44.132
Natal	144.196	181.571
Mozaambique	55.000	56.400
Totaal in Afrika	573.696	572.035
Europa:		
Spanje	10.629	7.871
Totale Rietsuikerproductie	14.745.147	13.884.860
Beetwortelsuiker.		
Totale Beetwortelsuikerproductie ..	8.185.385	5.861.478
Totaal gen. Riet- en Beetw.	22.930.532	19.746.338
Geraamde vermeerdering	3.184.194	1.590.216

Bovenstaande Cubaraming is nog steeds te laag, aangezien de productie tot 1 Juli, volgens W. & G.'s juist gepubliceerde laatste taxatie, reeds 5.044.000 tons bedraagt, zoodat het bovenstaande totaalcijfer — waar de oogst nog niet afgelopen is — nog met eenige 100.000 tons verhoogd zal moeten worden.

De handels- en betalingsbalans van Polen over 1924. — De economische lotgevalen van Polen gelijken in den laatsten tijd — het kan ook moeilijk anders — sterk op hetgeen andere stabilisatielanden hebben vertoond. Toenemende inflatie, acuut geldgebrek, saneering der openbare financiën al of niet met invoering van een nieuwe geldeenheid, korte opbloei, crisis, welke intusschen gepaard gaat met een sterke luxe-consumptie, tot uiting komende in den invoer welke, gestimuleerd door terugkeurend gevlucht kapitaal en door het buitenland wederom verleende crediten aan den uitvoer, geremd door hoge prijzen, belangrijk overtreft.

In Polen heeft misoogst de crisis belangrijk in scherpte doen toenemen. Sedert Maart 1924 wijst de Poolsche handelsbalans een van maand tot maand stijgend passief-saldo aan, dat voor het geheele jaar 217 miljoen Zloty bedraagt, terwijl het over het eerste kwartaal 1925 reeds 150 miljoen belooft. Vergeleken bij bijv. de Nederlandsche handelsbalans doen deze cijfers niet verontrustend aan. Intusschen ligt het groote verschil tusschen beide landen hierin, dat Nederland over belangrijke middelen beschikt tot dekking van het nadeelig saldo, welke Polen mist, zoodat handels- en betalingsbalans voor dit land veel meer samenvallen.

Gaat men de samenstelling van den in- en uitvoer in 1924 na, dan blijkt, volgens een artikel van Dr. L. Brust in de Berichte aus den Neuen Staaten, dat de invoer van verbruiks- en luxe-artikelen een zeer belangrijke stijging aanwijst, terwijl de invoer van grondstoffen voor de industrie geregeld teruggelopen is. Het hevigst schijnt de ijzerindustrie door deze daling getroffen te zijn, daar de invoer van ijzererts van 668.475 ton in 1923 tot 259.197 ton in 1924, d.i. 39 pCt. der hoeveelheid van het voorgaande jaar, en de invoer van ruw ijzer van 93.876 ton in 1923 tot 19.622 ton in 1924, d.i. tot 20 pCt. van den invoer van het voorgaande jaar, is teruggelopen. Ook de invoer van grondstoffen voor de textielindustrie wijst bij katoen op een vermindering van 74,4 pCt. (42.847 ton in 1924 tegenover 57.568 ton in 1923) en bij wol van 83,6 pCt. (1923: 20.843 ton; 1924: 17.424 ton) van dien het voorgaande jaar. Hetzelfde verschijnsel doet zich bij een reeks andere industrieele grondstoffen voor. Daarentegen heeft de invoer van consumptiewaren, d.i. levensmiddelen, confectie- en luxe-artikelen een belangrijke stijging ondergaan. De invoer van tarwemeel alleen is, ongetwijfeld gedeeltelijk ten gevolge van den slechten binnenlandschen oogst, van 50.000 ton in 1923 tot 116.000 ton in 1924 gestegen. Daar het ten gevolge van den misoogst te voorschijn geroepen tekort aan graan bijna 50.000 wagons bedraagt en tot het einde van 1924 slechts 9300 wagons werden ingevoerd, is nog een vermeerdering van den druk op de handelsbalans met een bedrag van verscheidene millioenen Zloty in 1925 te wachten. Het eerste kwartaal vertoont daarvan reeds de teekenen. De belangrijke verhooging van den invoer van confectiegoederen (schoenen, kleeren, linnengoed) werd door het groote verschil tusschen de binnen- en buitenlandsche prijzen, dat gedeeltelijk toe te schrijven is aan de toegestane verlaging van invoerrechten, te voorschijn geroepen.

Wat den uitvoer betreft, ook hier laat zich, vergeleken bij het vorige jaar, een afneming vaststellen; deze daling is echter niet algemeen en beperkt zich tot eenige gewichtige uitvoerartikelen, wier daling door den gestegen uitvoer van andere producten ten deele gecompenseerd werd. Tot de eerste behooren onbewerkt hout, waarvan de uitvoer met 54 pCt. (van 1.260.169 ton in 1923 tot 579.803 ton in 1924), textielproducten, waarvan de uitvoer, wat katoenen goederen betreft, van 11.758 op 5.259, wat wollen goederen aangaat, van 2040 ton op slechts 677 ton omlaag ging, en kolen, waarvan de uitvoer met 11 pCt. (van 12.560.000 ton in 1923 op 11.175.000 ton in 1924) van den uitvoer van het vorige jaar is gedaald. Tot de goederengroepen met een, vergeleken met het jaar 1923, gestegen uitvoer behooren naphta-producten, die een vermeerdering van den uitvoer met nagenoeg 80.000 ton aanwijken, vervolgens suiker, waarvan de uitvoer in vergelijking met 1923 van 95.000 ton tot 246.000 ton, dat is met bijna 150 pCt. is gestegen en meer dan 160 miljoen Zloty heeft opgeleverd. Evenzoo doet zich een vermeerdering van den uitvoer bij houtproducten en landbouwproducten, zooals tarwe, rogge, eieren en vee voor. De stijging van den uitvoer van landbouwproducten is toe te schrijven aan de algeheele opheffing van het uitvoerverbod in 1924. De uitvoer bedroeg voor rogge meer dan 106.000 ton, tegenover slechts 83 ton in 1923 en bij tarwe meer dan 127.000 ton tegenover 20.000 ton in 1923.

Ten opzichte van de richtingen, welke de uitvoer van Polen in 1924 nam, vertoont zich bij de steenkolen, als het belangrijkste Poolsche uitvoerartikel, een daling van den uitvoer naar Duitschland van 8 miljoen ton in 1923 tot 6,5 miljoen ton en naar Tsjechoslowakije van 742.000 tot 545.000 ton, zoowel als een belangrijke daling van den uitvoer naar Zwitserland (van 154.000 ton in 1923 tot 62.000 ton in 1924) en naar Zweden (van 25.000 ton tot slechts 400 ton). Daarentegen had de kolenuitvoer naar Oos-

tenrijk bijna denzelfden omvang als in 1923 (1923: 2.790.000; 1924: 2.845.000 ton) en wijst de uitvoer naar Hongarije en Joego-Slavië een stijging aan. De meeluitvoer bedroeg naar Hongarije nagenoeg 300.000 en naar Joego-Slavië bijna 50.000 ton.

Van de uitgevoerde goederen staat suiker naar hoeveelheid en waarde in de tweede plaats, daar de uitvoer van kolen en van suiker resp. 20.5 en 13 pCt. van de totale uitvoerwaarde bedraagt. Onder de belangrijkste uitvoerlanden kwam in 1924 Engeland van de derde plaats in 1923 op de eerste plaats. De suikeruitvoer naar Engeland is, vergeleken bij 1923, van 15.000 ton tot 96.000 ton gestegen. In de tweede plaats komt Frankrijk met een stijging van den suikeruitvoer van 17.600 ton tot 48.600 ton, dan Duitsland met een stijging van 4500 ton tot 38.900 ton en Nederland met een vermeerdering van 1600 ton tot 17.700 ton. Een belangrijke daling is daarentegen voornamelijk in den uitvoer naar Denemarken op te merken, dat in 1923 de eerste plaats onder de uitvoerlanden had ingenomen. De suikeruitvoer naar Denemarken is van 21.400 ton tot 3500 ton teruggelopen. Zeer belangrijk is ook de daling van den uitvoer naar Roemenië, die van 2100 ton in 1923 tot slechts 964 ton afnam.

De derde plaats onder de uitvoergoederen nemen de producten der aardolieindustrie in. Grootste afnemers zijn Tsjechoslowakije en Duitsland met ieder 12.350 Cisternen, dan volgen Oostenrijk met 5130 en Hongarije met 1820 Cisternen. Deze volgorde komt ongeveer overeen met die van 1923. Met betrekking tot de afzonderlijke soorten der uitgevoerde naphta-producten is tegenover 1923 een kleine verschuiving op te merken. Terwijl in 1923 vooral gasoline, vervolgens petroleum en benzine werden geëxporteerd, steeg in 1924 petroleum weer tot zijn sedert vele jaren ingenomen eerste plaats (10.360 Cisternen), waarop gasoline met 8750 Cisternen en benzine met 7760 Cisternen volgen. De totale opbrengst der in 1924 uitgevoerde ruwe olieproducten komt op 81.860.000 Zloty.

De laatste belangrijke post, die een exportoverschot laat, is de uitvoer van houten halffabrikaten (palen, planken, latten en dwarsliggers). Deze is tegenover het jaar 1923 met 14 pCt. gestegen en werd vooral afgezet in Engeland (bijna 450.000 ton), Duitsland (436.000 ton) en België (135.000 ton). De totale opbrengst van den houtuitvoer bedroeg 145 miljoen Zloty.

Het uit de passiviteit der handelsbalans voortkomende passiefsaldo werd gedekt door de in 1924 in Italië opgenomen staatsleening, door liquidatie der in den inflatietijd verzamelde vreemde valuta en door verkoop van de uit Sovjet-Rusland afkomstige kleinoediën, welke ongeveer 30 miljoen Zloty oprachten. Ten gevolge van deze buitengewone inkomsten is de voorraad vreemde valuta bij de Poolsche emissiebank (Bank van Polen), in weerwil van de van maand tot maand toenemende passiviteit der handelsbalans, tot het einde van 1924 voortdurend gestegen.

Voltooit men dit beeld van de handels- en betalingsbalans over het jaar 1924 door een blik te slaan op de handelsbalans over de eerste drie maanden van het loopende jaar, welke, gelijk in den aanhef opgemerkt, reeds een passiefsaldo van 150 miljoen Zloty aanwijst, welk tekort men slechts uit de opbrengst van de eerste storting op de in de Vereenigde Staten gesloten leening heeft kunnen dekken, dan is het wel duidelijk, dat Polen het einde zijner moeilijkheden waarschijnlijk nog niet heeft bereikt. Teekennend is, dat, terwijl de goudvoorraad ongeveer constant bleef, de deviezenvoorraad der Poolsche Bank van 10 April—20 Mei ll. van 256,6 tot 178,4 miljoen Zloty afnam.

MAANDCIJFERS.

EMISSIES IN JUNI 1925.

Prov. en Gemeentelijke Leeningen. f 25.201.192,50

zijnde:

Batavia f 3.000.000,— 5½ % obl. a 99¾ %.

Bloemendaal f 858.000,— 5 % obl.

a 99¾ %¹⁾.

Dordrecht f 1.935.000,— 5 % obl. a

98¾ %²⁾.

Rotterdam f 10.000.000,— 5 % obl.

a 99¾ %³⁾.

Tilburg f 1.580.000,— 5 % obl. a

99 %⁴⁾.

Utrecht f 8.000.000,— 5 % obl. a

99¾ %⁵⁾.

Industriele ondernemingen f 20.991.120,— zijnde:

Centrale Suiker-Maatsch. f 5.000.000,—

5½ % obl. a 97½ %.

Internationale Viscose Compagnie

f 764.000,— aand. a 108 %.

De Lever's Zeep-Maatschappij

f 10.000.000,— 5½ % obl. a 97 %.

Maastrichtsche Zinkwit-Maatsch.

f 1.000.000,— 5 % hyp. obl. B

a 93¾ %.

Oliefabrieken Calvé-Delft f 4.800.000,—

5½ % obl. a 97 %⁶⁾.

Rubber-Maatschappijen „ 818.100,— zijnde:

Langsa Rubber-Maatschappij

f 500.000,— aand. a 100 %.

Rubber-Maatschappij „Tjibantjet”

f 318.100,— aand. a 100 %.

Scheepvaart-Maatschappijen „ 480.000,— zijnde:

Verschure & Co's Algemeene Bin-

nenlandsche Stoomvaart-Maatsch.

f 500.000,— 5 % 1ste hyp. obl. a

96 %⁷⁾.

Tabaksondernemingen „ 300.000,— zijnde:

Landbouw-Maatschappij „Temoeloes”

f 250.000,— aand. a 120 %.

Diverse Cultuurondernemingen „ 221.540,— zijnde:

N. V. Cultuur-Maatschappij „Priok”

f 209.000,— aand. a 106 %.

Diversen „ 990.000,— zijnde:

Auto-Renbaan. N.V. Nationale Sport-

terreinen „tLangeveld” f 990.000,—

gew. aand. a 100 %.

Totaal f 49.001.952,50

¹⁾ Deze leening diende voor conversie der 6 % leening van 1920 pro resto groot f 840.000,—.

²⁾ Deze leening diende voor conversie der 6 % leening van 1924 pro resto groot f 1.935.000,—.

³⁾ Deze leening diende voor conversie der 7 % leening van 1910 pro resto groot f 8.200.000,—.

⁴⁾ Deze leening diende voor conversie der 6½ % leening, oorspronkelijk groot f 2.000.000,— pro resto groot f 1.570.000,—.

⁵⁾ Deze leening diende voor conversie der 6 % leening 1924 groot f 3.000.000,—.

⁶⁾ Deze leening diende voor conversie van een gelijk bedrag 7 % obl.

⁷⁾ Deze leening diende voor conversie der nog uitstaande f 80.000,— niet uitgelote 5 % obl. en der 5 % obl. leening 1902 groot f 30.000,—.

Totaal der emissies in Januari f 18.577.625,—

Februari „ 61.936.125,—

Maart „ 70.842.730,—

April „ 9.140.515,—

Mei „ 37.981.242,50

Juni „ 49.001.952,50

Algemeen Totaal f 247.480.190,—

Bovendien:

f 38.880.000,— 3/m. Schatkistpromessen a f 994,20

„ 9.280.000,— 6/m. „ „ „ 988,13

„ 6.840.000,— 4 % Schatkistbiljetten „ 1.009,70

terwijl voorts ook hier te lande gelegenheid bestond tot inschrijving voor een beperkt bedrag op de uitgifte van Bayerische Vereinsbank Goudmark 4.500.000,— 8 % 5—15-jarige Goudpandbrieven, terwijl bovendien de inschrijving is opengesteld op:

Aartsbisdom Utrecht f 500.000,— 5 % obl. a 100 %.

Gesticht het Arme Kind Jezus te Simpelveld f 400.000,—

5½ % obl. a 99¾ %.

Katholische Kirche im Bayern f 3.000.000,— 7 % obl. a 99 %.

R. K. Parochies van het H. Kruis te Breslau f 220.000,—

8 % obl. a 100 %.

STATISTIEKEN EN OVERZICHTEN.

N.B. *** beteekent: Cijfers nog niet ontvangen.

GELDKOERSEN.

BANKDISCONTO'S.

Ned. (Disc. Wissels. 4 15 Jan. '25)	Zwits. Nat. Bk. 4 16 Juli '23
Bel. Binn. Eff. 4 15 Jan. '25	N. Bk. v. Denem. 7 17 Jan. '24
Bk. (Vrsch. in R.C. 5 15 Jan. '25)	Zweedsche Rbk 5 8 Nov. '23
Javasche Bank .. 4 20 Oct. '24	Bank v. Noorw. 7 8 Mei '25
Bank van Engeland 5 5 Mrt. '25	Bk. v. Tsjecho-
Duitsche Rijksbk. 9 26 Feb. '25	slowakijë. .. 7 25 Mrt. '25
Bank v. Frankrijk 7 11 Dec. '24	N. Bk. v. O'rijk. 11 25 Apr. '25
Belgische Nat. Bnk. 5 22 Jan. '23	N. Bk. v. Hong. 9 28 Mei '25
Fed. Res. Bank N.Y. 3 26 Feb. '25	Bank v. Italië. 7 17 Juni '25
Bank van Spanje .. 5 23 Mrt. '23	Z.-Afr. Res. bnk 5 1

OPEN MARKT.

	1925				1924	1923	1914
	4 Juli	29 Juni-4 Juli	22-27 Juni	15-20 Juni	30 Juni-5 Juli	2-7 Juli	20-24 Juli
<i>Amsterdam</i>							
Partic. disc.	2 1/2	2 1/2-3/4	2 1/2-1/2	2 1/2-1/2	3 1/4-1/2	3 1/2-3/4	3 1/2-3/4
Prolong.	2 1/4	2 1/4-3/4	2-2 1/2	2-2 1/4	2 1/2-3	3 1/4-4	2 1/4-3/4
<i>Londen</i>							
Daggeld ..	3-3/4	2 1/2-6	3-4	3-4	1-4 1/2	1-2 1/2	1 3/4-2
Partic. disc.	4 1/2-9/16	4 1/2-9/16	4 7/16-9/16	4 9/16-7/16	3 1/2-7/16	2 3/8-3 1/4	2 1/4-3/4
<i>Berlijn</i>							
Daggeld ..	9-11	9-11 1/2	7-9 1/2	7 1/2-9 1/2	—	—	—
Partic. disc.	30-55 d...	7 7/8	7 7/8	7 7/8	—	—	—
56-90 d...	7 3/4	7 3/4	7 3/8	7 3/8	—	—	2 1/8-1/2
<i>Waren-</i>							
<i>wechsel.</i>	9 2)	8 1/2-9 1/8	—	—	—	—	—
<i>New York</i>							
Call money	4-1/4	4-6 1/4	4-5 1/4	3 3/4-4	2-3 1/4	4-5 1/4	1 3/4-2 1/2
Partic. disc.	3 3/8	3 3/8	3 3/8	3 3/8	—	—	—

1) Call money-koers v. 3 Juli en daaraan voorafgaande weken t/m. Vrijd.
2) Noteering van 3 Juli.

WISSELKOERSEN.

KOERSEN IN NEDERLAND.

Data	New York**)	Londen	Berlijn	Parijs	Brussel	Batavia 1)
30 Juni 1925	2.49 3/8	12.13 3/4	59.40	11.28	11.20	100 3/4
1 Juli 1925	2.49 3/8	12.13 3/4	59.42	11.17	11.12	100 3/4
2 „ 1925	2.49 11/16	12.14	59.42	11.40	11.30	100 3/8
3 „ 1925	2.49 11/16	12.13 1/2	59.42 1/2	11.71	11.61	100 3/8
4 „ 1925	—	—	—	—	—	100 3/8
6 „ 1925	2.49 7/16	12.12 3/4	59.37 1/2	11.92 1/2	11.79	100 3/8
Laagste d.w. 1)	2.49 3/8	12.12 3/4	59.36	11.11	11.06	100
Hoogste d.w. 1)	2.49 7/8	12.14 1/4	59.44	11.97 1/2	11.86	100 7/8
29 Juni 1925	2.49 3/8	12.13	59.36 1/2	11.45	11.32	100 3/4
22 „ 1925	2.49 3/4	12.11 3/8	59.33	11.61	11.52 1/2	100 1/8
Muntpariteit	2.48 3/4	12.10	59.26	48.—	48.—	100

*) Noteering te Amsterdam. **) Noteering te Rotterdam.

1) Particuliere opgave.

Data	Zwitserland	Weenen	Praag	Boekarest	Milaan	Madrid
30 Juni 1925	48.47 1/2	35.12 1/2	7.38	1.14	8.77 1/2	36.25
1 Juli 1925	48.52 1/2	35.12 1/2	7.40	1.15	8.49	36.34
2 „ 1925	48.47 1/2	35.15	7.40	1.15	8.40	35.35
3 „ 1925	48.47 1/2	35.15	7.40	1.15	8.78	35.32 1/2
4 „ 1925	—	—	7.40	1.15	—	—
6 „ 1925	48.50	35.15	7.39	1.14	9.32 1/2	36.30
Laagste d.w. 1)	48.35	35.—	7.35	1.12	8.25	36.20
Hoogste d.w. 1)	48.57 3/4	35.20	7.44	1.17	9.50	36.40
29 Juni 1925	48.46	35.12 1/2	7.39	1.15	8.87	36.22
22 „ 1925	48.45	35.10	7.38	1.14	9.33	36.43
Muntpariteit	48.—	35.—	50.41	48.—	48.—	48.—

*) Noteering te Amsterdam. **) Noteering te Rotterdam.

1) Particuliere opgave.

Data	Stockholm	Kopenhagen	Oslo	Helsingfors	Buenos Aires	Montreal
30 Juni 1925	66.90	50.22 1/2	44.55	6.27 1/2	100 7/8	2.49 3/8
1 Juli 1925	67.—	50.20	44.45	6.27 1/2	100 1/8	2.49 3/8
2 „ 1925	67.—	51.30	45.46	6.30	100 3/4	2.49 3/8
3 „ 1925	67.—	51.25	45.45	6.30	100 3/4	2.49 7/8
4 „ 1925	—	—	—	6.30	100 3/4	2.49 3/4
6 „ 1925	66.95	51.85	45.35	6.28	100 3/4	2.49 3/4
Laagste d.w. 1)	66.80	49.75	44.05	6.25	100 1/2	2.49 1/2
Hoogste d.w. 1)	67.05	52.—	45.70	6.32	101	2.49 7/8
29 Juni 1925	66.90	49.30	43.60	6.27 1/2	100 3/4	2.49 3/8
22 „ 1925	66.72 1/2	47.95	42.37 1/2	6.28	100 3/4	2.49 3/8
Muntpariteit	66.67	66.67	66.67	48.—	105	2.48 3/4

*) Noteering te Amsterdam. **) Noteering te Rotterdam.

1) Particuliere opgave.

KOERSEN TE NEW YORK. (Cable).

Data	Londen	Parijs	Berlijn	Amsterdam
	(\$ per £)	(\$ p.100 fr.)	(\$ p.100 Mk.)	(\$ p.100 gld.)
30 Juni 1925	4,86 1/8	4,51	23,80	40,05
1 Juli 1925	4,86 1/8	4,46	23,80	40,06
2 „ 1925	4,86 1/8	4,64	23,80	40,04
3 „ 1925	4,86 1/8	4,69	23,80	40,06
4 „ 1925	—	—	—	—
6 „ 1925	4,86 1/8	4,71	23,80	40,09
23 Juni 1925	4,86 1/8	4,68	23,80	40,09
Muntpariteit	4,8667	19,30	23,81 1/4	40 3/16

KOERSEN TE LONDEN.

Plaatsen en Londen	Noteerings-eenheden	20 Juni 1925	27 Juni 1925	29 Juni/4 Juli '25	4 Juli 1925
				Laagste	Hoogste
Alexandrië	Piast. p. £	97 15/32	97 15/32	97 3/8	97 9/16
*Bangkok	Sh. p. tical	1/10 1/8	1/10 1/8	1/10 1/8	1/10 1/8
B. Aires 1)	d. p. \$	45 3/16	45 1/2	45 3/16	45 3/8
Calcutta	Sh. p. rup.	1/6 1/16	1/6 3/32	1/6 1/32	1/6 5/32
Constantin.	Piast. p. £	910	900	895	905
Hongkong	Sh. p. \$	2/3 11/10	2/4 9/10	2/3 3/8	2/5 1/2
Lissabon 1)	d. per Mil.	27 1/8	26 1/2	27 1/8	27 1/2
Mexico	d. per \$	26	26	25	27
Montevideo 1)	d. per \$	48	48	47 3/8	48 3/8
Montreal	\$ per £	4.85 3/8	4.86 1/8	4.85 3/8	4.86 3/8
R.d. Janeiro 1)	d. per Mil.	5 15/32	5 15/32	5 1/2	5 1/8
Shanghai	Sh. p. tael	3/1 1/8	3/2 1/16	3/1 1/4	3 3/8
Singapore	id. p. \$	2/4 3/16	2/4 3/16	2/4 1/8	2/4 3/16
Valparaiso 1)	peso p. £	42.10	41.60	41.30	41.50
Yokohama	Sh. p. yen	1/8 3/16	1/8 1/16	1/8 1/16	1/8 3/32

* Koersen der voorafgaande dagen. 1) Telegrafisch transfert. 2) 90 dg. 3) Nominaal.

ZILVERPRIJS

GOUDPRIJS 3)

	Londen 1)	N.York 2)		Londen
29 Juni 1925..	32 3/4	70 3/4	29 Juni 1925..	84/11 3/4
30 „ 1925..	32 1/16	69 3/4	30 „ 1925..	84/11 3/4
1 Juli 1925..	32	69 1/8	1 Juli 1925..	84/11
2 „ 1925..	32	69 3/8	2 „ 1925..	84/11
3 „ 1925..	32	69 3/8	3 „ 1925..	84/11
4 „ 1925..	31 5/16	—	4 „ 1925..	—
5 Juli 1924..	34 3/8	66 1/8	4 Juli 1924..	95/4
20 Juli 1914..	24 5/16	54 1/8	20 Juli 1914..	84/10

1) in pence p. oz. stand. 2) Foreign silver in \$ c. p. oz. fine. 3) in sh. p. oz. fine.

STAND VAN 'S RIJKS KAS.

Vorderingen	29 Juni 1925	6 Juli 1925
Saldo bij Nederl. Bank ..	f —	f —
Saldo bij betaalmeesters ..	5.607.670,15	5.507.152,40
Saldo b. d. Bank v. Ned. Gemeenten ..	1.577.237,60	—
Voorshot op ult. Mei 1925 aan de gemeenten op voor haar door Rijk te heffen gem. ink.bel. en opcenten op Rijksink.bel. ..	46.645.525,64	46.645.525,64
Voorsh. aan de koloniën ..	9.053.893,39	8.208.484,98
Voorsh. a. h. buitenland	215.246.986,14	217.659.561,30
Daggeldleningen tegen onderp. v. schatk.papier ..	—	—

Verplichtingen.	29 Juni 1925	6 Juli 1925
Voorsh. door de Ned. Bank	f 14.903.149,59	f 11.763.371,66
Schatkistbilj. in omloop 1)	134.423.000,—	130.296.000,—
Schatkistprom. in omloop	116.010.000,—	125.990.000,—
Waarv. direct bij Ned. Bk.	—	20.000.000,—
Zilverbons (met inbegrip v. de bedragen bij de betaalmeesters in kas) ..	17.945.832,50	17.845.165,—
Door den Postch.- en Girodienst in 's Rijks Schatkist gestort ..	38.652.878,88	41.168.121,70
Schuld a. d. Bank v. Ned. Gemeenten ..	—	4.290.674,98

1) Waarvan f 37.056.000 vervallen op of na 1 April 1927.

NEDERLANDSCH-INDISCHE VLOTTENDE SCHULD.

	27 Juni 1925	4 Juli 1925
Voorshot uit 's Rijks kas aan N.-I.	f 957.000,—	f 1.201.000,—
Ind. Schatk.prom. in oml.	75.700.000,—	67.700.000,—
Voorsh. Jav.Bk. aan N.-I.	13.572.000,—	18.969.000,—
Muntbiljetten in omloop	34.640.000,—	34.656.000,—
Ten voordeele v. N.-I. geboekt beleggingsgeld v. h. N.-I. muntfonds ..	5.578.000,—	5.578.000,—
Totaal ..	f 130.447.000,—	f 128.104.000,—

NEDERLANDSCHE BANK.

Verkorte Balans op 6 Juli 1925.

Activa.			
Binnenl. Wis- sels, Prom., enz. in disc.	Hfdbk. f 54.454.869,22 Bijbnk. " 13.580.170,64 Ag.sch. " 27.159.058,21	f	95.194.098,07
Papier o. h. Buitenl. in disconto	Idem eigen portef. . f 195.466.022,—		—
Af: Verkocht maar voor de bk. nog niet afgel. "	—		195.466.022,—
Beleeningen incl. vrsch. in rek.-crt. op onderp.	Hfdbk. f 64.303.058,83 Bijbnk. " 10.022.842,96 Ag.sch. " 71.144.638,99	f	145.470.540,78
Op Effecten.	f 143.967.040,78		—
Op Goederen en Spec.	1.503.500,—		145.470.540,78
Voorschotten a. h. Rijk	—		10.390.664,19
Munt en Muntmateriaal	Munt, Goud f 56.283.785,— Muntmat., Goud 387.359.983,26	f	443.643.768,26
Munt, Zilver, enz.	22.238.173,56		—
Muntmat., Zilver	—		465.881.941,82
Effecten	Belegging Res. fonds. f 6.477.052,11 id. van 1/4 v. h. kapit. " 3.952.126,37		10.429.178,48
Gebouwen en Meub. der Bank	—		5.171.000,—
Diverse rekeningen	—		54.190.692,75
	f		982.194.138,09
Passiva.			
Kapitaal	f 20.000.000,—		—
Reservefonds	6.483.597,96		—
Bijzondere reserve	12.000.000,—		—
Bankbiljetten in omloop	902.739.040,—		—
Bankassignatiën in omloop	634.999,18		—
Rek.-Cour. f Het Rijk f —	—		—
saldo's: Anderen " 35.152.719,46	—		35.152.719,46
Diverse rekeningen	—		5.183.781,49
	f		982.194.138,09

Beschikbaar metaalsaldo f 277.543.201,57
Op de basis van 1/2 metaaldekking " 89.837.849,84
Minder bedrag aan bankbiljetten in omloop dan waartoe de Bank gerechtigd is. " 1.387.716.010,—
Voornaamste posten in duizenden guldens.

Data	Goud	Zilver	Circulatie	Andere opeischb. schulden	Beschikb. Metaal-saldo	Dek-kings-perc.
6 Juli '25	443.644	22.238	902.739	35.788	277.543	50
29 Juni '25	455.323	22.577	888.784	48.848	290.072	51
22 " '25	455.340	22.414	867.418	52.870	293.389	52
15 " '25	455.336	21.970	880.406	60.212	289.475	51
8 " '25	467.396	21.560	887.169	39.436	303.306	53
2 " '25	479.459	21.456	899.888	41.648	312.157	53
7 Juli '24	531.511	10.033	992.295	66.636	329.158	51
25 Juli '14	162.114	8.228	310.437	6.198	43.521 ¹⁾	54

Data	Totaal bedrag disconto's	Hiervan Schatkist-promessen rechtstreeks	Belee-ningen	Papier op het buiten-land	Diverse reke-ningen ²⁾
6 Juli 1925	95.194	20.000	145.471	195.466	54.191,0
29 Juni 1925	85.163	—	164.271	190.738	47.693
22 " 1925	87.555	3.000	149.729	190.795	48.656
15 " 1925	91.205	5.000	159.283	187.406	52.819
8 " 1925	92.902	5.000	157.312	167.007	54.645
2 " 1925	91.119	2.000	166.020	168.421	41.151
7 Juli 1924	145.316	—	191.774	93.105	102.071
25 Juli 1914	67.947	14.300	61.686	20.188	509

1) Op de basis van 1/2 metaaldekking. 2) Sluitpost activa.
SURINAAMSCH E BANK.
Voornaamste posten in duizenden guldens.

Data	Metaal	Circu-latie	Andere opeischb. schulden	Discont.	Div. reke-ningen ¹⁾
6 Juni 1925..	1.009	1.629	741	1.013	311
30 Mei 1925...	1.021	1.644	845	1.009	265
23 " 1925...	1.023	1.441	1.056	1.012	253
16 " 1925...	1.024	1.488	737	1.022	244
9 " 1925..	1.024	1.536	805	1.030	264
7 Juni 1924..	1.144	1.515	713	1.110	425
5 Juli 1914..	645	1.100	560	735	396

1) Sluitpost der activa.

JAVASCHE BANK.

Voornaamste posten in duizenden guldens. De samengetrokken cijfers der laatste weken zijn telegrafisch ontvangen.

Data	Goud	Zilver	Circulatie	Andere opeischb. schulden	Beschikb. metaal-saldo
4 Juli 1925	181.500	—	299.000	50.500	111.600
27 Juni 1925	181.500	—	294.000	51.500	112.400
20 " 1925	182.500	—	292.500	48.000	114.400
30 Mei 1925	133.608	50.105	283.249	48.250	118.273
23 " 1925	133.580	50.142	281.460	44.204	119.380
16 " 1925	133.924	49.927	282.783	41.534	119.755
9 " 1925	133.551	50.042	282.821	42.199	119.435
5 Juli 1924	150.644	65.137	256.643	82.087	148.795
7 Juli 1923	153.631	61.489	272.138	82.729	144.790
25 Juli 1914	22.057	31.907	110.172	12.634	4.842 ^{a)}

Data	Dis-conto's	Wissels, buiten N.-Ind. betaalb.	Belee-ningen	Diverse reke-ningen ¹⁾	Dek-kings-percentage
4 Juli 1925	—	133.660	—	***	52
27 Juni 1925	—	127.319	—	***	53
20 " 1925	—	124.800	—	***	54
30 Mei 1925	21.012	17.061	50.213	60.497	55
23 " 1925	20.773	16.765	45.280	56.738	56
16 " 1925	20.731	17.372	41.972	61.810	57
9 " 1925	20.339	17.731	44.394	59.084	56
5 Juli 1924	35.484	21.611	66.881	18.222	64
7 Juli 1923	36.159	29.922	69.747	19.554	61
25 Juli 1914	7.259	6.395	47.934	2.228	44

1) Sluitpost activa. 2) Basis 1/2 metaaldekking.

BANK VAN ENGELAND.

Voornaamste posten, onder bijvoeging der Currency Notes, in duizenden ponden sterling.

Data	Metaal	Circulatie	Currency Notes		
			Bedrag	Bankbilj.	Gov. Sec.
1 Juli 1925	157.603	146.629	293.501	53.950	245.536
24 Juni 1925	157.184	145.270	292.278	53.950	243.474
17 " 1925	157.596	145.972	292.250	53.950	243.592
10 " 1925	157.071	148.026	294.006	53.950	245.313
3 " 1925	156.473	148.831	295.464	53.950	246.648
27 Mei 1925	156.690	148.183	291.507	53.950	242.583
2 Juli 1924	128.266	127.801	292.115	27.000 ^{a)}	248.373
22 Juli 1914	40.164	29.317	—	—	—

Data	Gov. Sec.	Other Sec.	Public Depos.	Other Depos.	Reserve	Dek-kings-perc. ¹⁾
1 Juli '25	46.577	96.278	11.659	143.951	30.723	19 3/4
24 Juni '25	39.031	79.023	13.559	118.254	31.663	24
17 " '25	38.502	70.950	13.368	109.626	31.374	25 1/2
10 " '25	39.877	70.501	8.954	112.428	28.795	23 3/4
3 " '25	42.997	73.110	11.604	114.110	27.392	21 3/4
27 Mei '25	37.037	75.042	15.779	106.716	28.258	23
2 Juli '24	54.222	95.356	18.392	140.136	20.215	13,31
22 Juli '14	11.005	33.633	13.735	42.185	29.297	52 1/8

1) Verhouding tusschen Reserve en Deposits. 2) Gouddekking.

BANK VAN FRANKRIJK.

Voornaamste posten in miljoenen francs.

Data	Goud	Waarv. in het buitenl.	Zilver	Te goed in het buitenl.	Butt. gew. voorsch. afd. Staat	Schat-kistbil-jetten ¹⁾	Wissels
2 Juli '25	5.547	1.864	312	576	27.700	5.054	4.327
25 Juni '25	5.547	1.864	313	578	25.650	5.049	3.835
18 " '25	5.547	1.864	314	578	25.250	5.048	3.744
11 " '25	5.547	1.864	315	577	25.200	5.041	3.771
4 " '25	5.547	1.864	315	577	25.200	5.023	5.177
3 Juli '24	5.543	1.864	300	573	23.100	4.731	4.727
23 Juli '14	4.104	—	640	—	—	—	1.541

Data	Waarvan op het buitenl.	Uitge-stelde Wissels	Belee-ningen	Circulatie	Rekg. Courant Parti-culieren	Staat
2 Juli '25	22	6	3.013	43.800	3.078	30
25 Juni '25	20	6	3.052	43.000	2.409	36
18 " '25	24	6	3.110	43.054	2.118	21
11 " '25	26	6	3.164	43.387	2.025	4
4 " '25	23	6	3.045	43.648	2.040	27
3 Juli '24	34	9	2.603	40.116	2.206	15
23 Juli '14	8	—	769	5.912	943	401

1) In disc. genomen wegens voorsch. v. d. Staat a. buitenl. regeeringen.

DUITSCHER RIJKSBANK.

Voornaamste posten in miljoenen Reichsmark.

Data	Goud	Daarvan bij buit. tenl. circ. banken 1)	Devisen als goud-dekking geldende	Andere wissels en cheques	Beleeningen
30 Juni 1925	1.061,7	91,9	353,9	1.691,5	46,5
23 " 1925	1.061,6	97,0	353,9	1.336,0	7,1
15 " 1925	1.040,2	75,7	346,7	1.402,5	8,9
6 " 1925	1.015,8	52,2	338,6	1.522,2	4,2
31 Mei 1925	1.015,7	56,5	338,6	1.648,4	27,9
23 " 1925	1.015,3	65,5	338,4	1.351,3	16,6
23 Juli 1914	1.356,9	—	—	750,9	50,2

1) Onbelast 2) W.o. Rentenbankscheine 23, 15, 6 Juni, 31, 23, 15 Mei, resp. 533,9; 515,2; 444,5; 313; 538,2; 502 mill.

BANQUE NATIONALE DE BELGIQUE.

Voornaamste posten in miljoenen francs.

Data	Metaal incl. buit. tenl. saldi	Beleeningen in h. buitl.	Beleeningen van prom. d. provincien	Binnenlandsche wissels	Beleeningen	Voorschot aan den Staat	Circulatie	Rekg. Crt. Particulieren
2 Juli '25	384	—	—	1.325	306	—	7.562	218
25 Juni '25	383	85	480	1.208	228	5.200	7.403	210
18 " '25	382	85	480	1.210	231	5.200	7.384	234
11 " '25	381	85	480	1.239	290	5.200	7.485	219
4 " '25	380	85	480	1.127	409	5.200	7.531	134
28 Mei '25	379	85	480	1.223	320	5.200	7.489	221
3 Juli '24	355	—	—	1.235	475	—	7.583	271

VEREENIGDE STATEN VAN NOORD-AMERIKA.

FEDERAL RESERVE BANKS.

Voornaamste posten in miljoenen dollars.

Data	Goudvoorraad		Wettig betaalmiddel, Zilver etc.	Wissels	
	Totaal bedrag	Dekking F. R. Notes		In herdisc. v. d. member banks	In de open markt gekocht
10 Juni '25	2.821,1	1.582,5	144,2	417,1	275,0
3 " '25	2.818,1	1.567,0	139,4	412,3	285,0
27 Mei '25	2.838,0	1.583,7	143,8	414,0	278,4
20 " '25	2.834,6	1.581,9	146,0	338,4	276,0
13 " '25	2.853,5	1.629,0	140,7	338,7	283,0
6 " '25	2.845,5	1.613,9	141,7	410,6	278,5
11 Juni '24	3.154,4	2.128,6	105,0	376,0	44,4

Data	Belegd in U. S. Gov. Sec.	F. R. Notes in circulatie	Totaal Deposito's	Gestort Kapitaal	Goud-Dekking-perc. 1)	Algem. Dekking-perc. 2)
10 Juni '25	359,9	1.659,7	2.225,6	115,5	72,5	76,3
3 " '25	354,1	1.674,7	2.222,1	115,5	72,2	75,9
27 Mei '25	349,2	1.670,6	2.201,9	115,5	73,2	77,0
20 " '25	358,4	1.656,5	2.176,4	115,4	73,9	77,8
13 " '25	380,0	1.676,2	2.200,0	115,3	73,6	77,2
6 " '25	375,7	1.683,0	2.232,3	115,2	72,6	76,3
11 Juni '24	422,9	1.870,5	2.086,9	111,4	79,7	82,4

1) Verhouding totalen goudvoorraad tegenover opeisbare schulden: F. R. Notes en netto deposito. 2) Verhouding totalen voorraad muntmateriaal en wettig betaalmiddel tegenover idem.

PARTICULIERE BANKEN AANGESLOTEN BIJ HET FED. RES. STELSEL.

Voornaamste posten in miljoenen dollars.

Data	Aantal banken	Disconto's en beleeningen	Beleggingen	Reserve bij de F. R. banks	Totaal deposito's	Waarvan time deposits
3 Juni '25	734	13.180	5.503	1.611	18.083	5.153
27 Mei '25	736	13.108	5.485	1.608	17.954	5.169
20 " '25	736	13.097	5.486	1.591	17.990	5.158
13 " '25	736	13.167	5.448	1.616	18.135	5.134
6 " '25	736	13.185	5.483	1.646	18.084	5.098
4 Juni '24	749	11.942	4.720	1.489	15.984	4.326

Aan het eind van ieder kwartaal wordt een overzicht gegeven van enkele niet-wekelijks opgenomen bankstaten.

EFFECTENBEURZEN.

Amsterdam, 6 Juli 1925.

De aandacht der internationale fondsenmarkten is gedurende de achter ons liggende week wel het sterkst gespannen geweest op de gebeurtenissen in Parijs. De maatregelen, welke de minister van financiën denkt te nemen, ten einde aan de eerste behoeften van de schatkist te voldoen, zijn thans bekend geworden. Zij culmineeren in de verhooging van den bankbiljettenomloop en in die van het voorschot aan den staat, dat de Bank van Frankrijk zal kunnen verlenen. Het bedrag van deze verhooging is in beide gevallen vastgesteld op 6 milliard francs. Volgens zal er een goudlenning worden uitgegeven, waartegen de uitstaande schatkistbiljetten en de bons de la défense nationale inwisselbaar zullen zijn. Men hoopt hierdoor eensdeels aan de binnenkort vervallende verplichtingen te kunnen voldoen, anderdeels het gevaar, dat steeds aan een groote vlottende schuld is verbonden, te kunnen elimineeren. De eerste indruk in Frankrijk is vrij gunstig geweest; ook het buitenland heeft, blijkens de onmiddellijk op de publicatie gevolgde verbetering van den koers van den franc, een gunstige opvatting omtrent de toekomstmogelijkheden gekoesterd. Hiertegenover werd echter het feit gesteld, dat de Fransche regeering zelf thans als waarmeder een ander betaalmiddel dan den franc gaat gebruiken; het effect hiervan zal eerst in de toekomst beoordeeld kunnen worden, wanneer ook de overige maatregelen tot verbetering van den geheelen grondslag van het Fransche financieelzaken bekend zullen zijn. Inmiddels heeft de koersverbetering van den franc tot een evareidige koersstijging van Fransche fondsen aan de beurs van Parijs geleid en tot aanbod van de z.g. „arbitrage"-waarden.

Te Londen hebben de moeilijkheden in tal van takken van nijverheid eenige spanning veroorzaakt. Vooral in de mijnindustrie wordt een aannemelijke schikking tusschen werkgevers en werknemers tegengewerkt door de ingewikkelde toestanden, welke daar bestaan en door de geringe afzetmogelijkheid voor steenkool, welke op de gansche wereld te constateeren is. Toch is de invloed op de beurs niet al te sterk geweest. Groter druk is uitgegaan van de vrees, welke ten aanzien van een verhooging van het bankdisconto heeft bestaan. De beleggingsmarkt heeft hiervan echter de vruchten kunnen plukken; ook de niet geheel geplaatste emissies van den laatsten tijd hebben eenige meerdere belangstelling kunnen ontmoeten. Wat de buitenlandsche soorten betreft, hebben Chineesche fondsen hun opgaande beweging van de vorige week voortgezet, ondanks de vrij alarmeerende berichten, welke nog steeds uit Oost-Azië zijn binnengekomen. Van de aandelenmarkten hebben feitelijk alleen rubberaandelen een rijzing van betekenis kunnen ondergaan. Ook thee-aandelen waren iets meer gevraagd, doch de afdeling voor petroleumwaarden is lusteloos gebleven.

Ter beurze van Berlijn zijn de koersfluctuaties op de aandelenmarkten vrij groot geweest. In den aanvang der berichtperiode viel een krachtige verbetering te bespeuren, welke voor een goed deel in verband stond met de berichten uit het Stinnes-concern. Vooral nadat de Pruisische Staatsbank had toegezegd de bij de steunverleening aan Stinnes betrokken banken een herdiscontocrediet te zullen inruimen, ontstond er eenig optimisme. Men achtte het n.l. waarschijnlijk, dat als gevolg van die toezegging de afwikkeling vlotter van stapel zou kunnen loopen, of dat dit althans zou kunnen geschieden, zonder dat de banken groote bedragen illiquide zouden behoeven te houden. Het algemeene bedrijfsleven zou op deze wijze, zoo oordeelde men aan de beurs van Berlijn, indirect de voordeelen kunnen plukken. Dientengevolge zijn, naast bona fide aankopen, ook vele contramindekkingen op te merken geweest. Later echter trad onder den invloed van vele protesten tegen de actie der Pruisische Staatsbank, een reactie in, waardoor verschillende fondsen weder beneden het aanvangspeil van de berichtperiode zijn gedaald.

Te New York is de stemming kalm, doch vast gebleven. De beurs heeft eenigermate den invloed ondergaan van de gunstige regeeringstaxatie van den katoenooft, waartegenover stond, dat de geldmarkt iets stroever is geworden. Toch viel er groote belangstelling voor laag genoteerde spoorwegaandelen op te merken, waarvan een gunstige uitwerking op de rest van de beurs is uitgegaan.

Ten onzent is de beleggingsmarkt vast geweest. De factoren, welke hier in den laatsten tijd hebben gegolden, hebben geen verandering ondergaan. Zelfs is de geldmarkt na den Julitermijn nog veel ruimer geworden. Er zijn dan ook weder verschillende emissies van beleggingspapieren aangekondigd, o.a. een obligatieleening ten behoeve van het

Saargebied. 6 pCt. Ned. W. Schuld 1922: 105 $\frac{1}{10}$, 105 $\frac{1}{10}$, 105; 4 $\frac{1}{2}$ pCt. Ned. Werk. Schuld 1917: 97 $\frac{1}{4}$, 97 $\frac{1}{2}$, 97 $\frac{3}{8}$; 7 pCt. Ned. Indië: 102 $\frac{5}{8}$, 102 $\frac{5}{10}$, 102 $\frac{10}{32}$; 5 pCt. Brazilië 1903 £ 100: 74 $\frac{11}{16}$, 73 $\frac{5}{8}$; 8 pCt. Sao Paulo 1921: 100 $\frac{1}{4}$.

Van de aandelenmarkten hebben *rubberaandelen* voortaan bestaan, zoowel wat de belangstelling betreft, als ter aanzien van het koersverloop. Vooral op den laatsten dag der berichtperiode is een wilde rijzing ingetreden, doordat het publiek toen in grooten getale ongelimiteerde kooporders heeft verstrekt. Wel is hierop spoedig een ernstige reactie gevolgd, doch het algemeene koerspeil aan het einde van de berichtswEEK is veel hooger dan aan het begin. Op dezen regel zijn vrijwel geen uitzonderingen aan te wijzen. Amsterdam Rubber: 242 $\frac{1}{2}$, 272 $\frac{5}{8}$, 284 $\frac{1}{4}$; Hessa Rubber: 307 $\frac{1}{2}$, 327 $\frac{1}{2}$; Java Caoutchouc: 149 $\frac{1}{2}$, 159 $\frac{1}{2}$, 180; Lampung Sumatra Rubber: 204 $\frac{1}{2}$, 207 $\frac{1}{2}$ (ex. div.), 221; Ned.-Ind. Rubber en Koffie: 238, 248 $\frac{1}{2}$; Verg. Majanglanden: 425—452 $\frac{1}{2}$; Serbadjadi: 266, 279, 286 $\frac{1}{2}$; Wai Sumatra Rubber: 214, 232 $\frac{1}{4}$, 262 $\frac{1}{2}$.

In aansluiting aan rubberaandelen is de *tabakmarkt* iets levendiger geworden. De koersfluctuaties bleven hier echter binnen veel enger grenzen. Alleen de Senembah Maatschappij heeft een eenigszins belangrijke koersstijging kunnen boeken, in verband met de geruchten, volgens welke de aanstaande oogst van deze onderneming weder zeer gunstig zou zijn uitgevallen. Arendsburg: 400 $\frac{1}{2}$, 417 $\frac{1}{2}$, 427; Deli Batavia Mij.: 330, 342, 348; Deli Mij.: 363, 375 $\frac{1}{2}$, 379 $\frac{1}{4}$; Besoeki Tabak Mij.: 287; Senembah Mij.: 400, 419 $\frac{1}{2}$, 427.

Suikeraandelen hebben weinig variaties getoond. In aansluiting aan de Cubanoteeringen te New York bewogen de koersen zich vrijwel op één hoogte. Aandelen Handelsvereniging „Amsterdam” hebben een stimulans ondervonden door den handel in claims voor de nieuwe emissie, doch ook hier zijn de schommelingen veel kleiner gebleven, dan de vorige week. Cultuur Mij. der Vorstenlanden: 145, 148 $\frac{1}{4}$, 150; Handels Verg. Amsterdam: 577 $\frac{3}{4}$, 575 (ex div.), 482 (ex claim), 495; Javasche Cultuur Mij.: 302, 298 $\frac{1}{2}$, 305; Ned.-Ind. Suiker Unie: 190, 206, 201; Poerworedjo: 123, 124 $\frac{5}{8}$, 121 $\frac{1}{4}$; Tjepper: 565, 574; Natoetilis Poppoh: 606, 601.

Petroleumandaelen hebben, wat belangstelling en koersverloop betreft, hun plaats ver buiten het middelpunt gevonden. Door de verbetering van den koers van den franc viel er eerder eenig aanbod voor Fransche rekening in aandelen Koninklijke op te merken. Daar dit echter niet al te groot was, kon het gemakkelijk door onze markt worden geabsorbeerd. Ook aandelen Geconsolideerde Hollandische Petroleum Mij. bleven rustig en veelal op één niveau. Daarentegen bestond er ruime vraag voor aandelen Poudawa Petroleum Mij. in verband met geruchten omtrent een gunstige exploitatie van de terreinen dezer Mij., geruchten, welke echter door het bestuur, zoowel als door de exploiteerende maatschappij categorisch zijn tegengesproken. Niettemin kon het koerspeil, na een inzinking, goed worden gehandhaafd. Dordtsche Petroleum Ind. Mij.: 359 $\frac{1}{2}$, 363 $\frac{1}{2}$, 360 $\frac{1}{2}$; Geconsolideerde Petroleum Cy.: 139 $\frac{1}{4}$, 147, 142 $\frac{1}{4}$; Koninklijke Petroleum Mij.: 381 $\frac{1}{2}$, 386 $\frac{1}{2}$, 384 $\frac{1}{2}$; Pendawa Petroleum: 38 $\frac{1}{2}$, 27 $\frac{1}{2}$.

De *scheepvaartafdeeling* heeft voor het eerst na langen tijd weder eenige aandacht tot zich getrokken. Bijzondere berichten, welke aanleiding tot kooplust zouden kunnen geven, waren er niet, doch het aanbod is op de prijzen, welke in den laatsten tijd hebben gegolden, sterk verminderd en geringe vraag was derhalve reeds voldoende om hier en daar vrij belangrijke voordeelige prijsverschillen te doen ontstaan. Holland-Amerika Lijn: 61 $\frac{1}{4}$, 69 $\frac{1}{2}$, 68 $\frac{1}{2}$; Java China Japan Lijn: 92 $\frac{1}{2}$, 97, 98 $\frac{1}{2}$; Kon. Ned. Stoomboot Mij.: 54 $\frac{1}{2}$, 60 $\frac{1}{2}$, 63 $\frac{1}{2}$; Ned. Scheepvaart Unie: 140, 145 $\frac{1}{2}$, 146 $\frac{1}{2}$; Stoomv. Mij. Nederland: 145, 149 $\frac{1}{4}$, 152.

Van *industriële aandelen* hebben aandelen in kunstzijdeondernemingen tijdelijk groote belangstelling gehad. Opnieuw is een krachtige verbetering ingetreden voor aandelen Nederlandsche Kunstzijdefabriek, waarbij de overige soorten zich alle hebben aangesloten. Tegen het midden der berichtswEEK echter viel een reactie op te merken, welke tot het slot bleef gehandhaafd. De overige aandelen dezer afdeeling waren stil, doch vast. In aandelen Hollandsche Mij. tot het uitvoeren van werken in Gewapend Beton trad eenige vraag naar voren als gevolg van berichten, dat de Mij. restitutie van teveel betaalde belasting zal krijgen en dat een proces in Chili is gewonnen. Centrale Suiker Mij.: 115, 117, 117 $\frac{1}{4}$; Du Croo & Brauns: 16 $\frac{1}{2}$, 15 $\frac{3}{8}$, 15; Hollandia Melkprod.: 124 $\frac{1}{4}$, 121, 120; Hollandsche Kunstzijde Ind.: 164 $\frac{1}{2}$, 175 $\frac{1}{4}$, 171; Holl. Mij. t. h. m. v. Werken in Gew. Beton: 165, 170, 172; Jurgens: 103 $\frac{1}{4}$, 102 $\frac{1}{4}$, 103 $\frac{1}{4}$; Mackubee: 127, 131 $\frac{1}{2}$, 127 $\frac{1}{2}$; Nederlandsche Kunstzijde

Fabriek: 398, 435, 413 $\frac{1}{2}$; Philips Gloeilampenfabriek: 430 $\frac{1}{4}$, 434 $\frac{3}{4}$, 443 $\frac{1}{4}$.

Mijnaandelen zijn vrij sterk bewogen geweest. Aanvankelijk was deze afdeeling zeer rustig, doch gaandeweg ontwikkelde zich ruimere handel in aandelen Redjang Lebond als gevolg van geruchten omtrent goede vooruitzichten voor het tiende niveau. Hierbij sloot zich de vraag voor aandelen Algemeene Exploratie Mij. aan, terwijl ook andere soorten, als Guyana Goud, e.d. uit de markt werden genomen. Alg. Exploratie Mij.: 114 $\frac{1}{2}$, 109 $\frac{1}{4}$, 120; Billiton te Rubriek: 520; Redjang Lebond: 284 $\frac{1}{2}$, 309, 309 $\frac{1}{2}$.

Bankaandelen waren stil en zonder veel variatie. Amsterdamsche Bank: 143 $\frac{1}{4}$, 146 $\frac{1}{4}$, 149 $\frac{1}{4}$; Lucasso Bank: 109 $\frac{1}{2}$, 109 $\frac{3}{4}$, 110; Koloniale Bank: 166 $\frac{3}{4}$, 169 $\frac{3}{4}$, 170 $\frac{1}{4}$; Ned.-Ind. Handels Bank: 138 $\frac{1}{2}$ (ex div.), 140 $\frac{1}{4}$, 138; Ned. Handel Mij.: 127, 131 $\frac{10}{16}$, 132; R'damsche Bankverg.: 77 $\frac{1}{2}$, 76, 77.

Op de *Amerikansche afdeeling* concentreerde zich de aandacht op aandelen Intercontinental Rubber en Common Wabash, welke beide soorten geleidelijk monteerden. Anacodo Copper: 79, 80 $\frac{3}{8}$, 79 $\frac{3}{8}$; Studebaker: 1180, 1230, 1220; United States Steel Cy.: 115 $\frac{1}{2}$, 116 $\frac{1}{2}$; Erie: 27 $\frac{1}{4}$, 29 $\frac{3}{8}$; St. Louis & San Francisco Rv.: 80 $\frac{3}{4}$, 84 $\frac{1}{4}$, 84 $\frac{15}{16}$; Union Pac. Railroad: 141 $\frac{1}{4}$, 143 $\frac{1}{4}$, 140 $\frac{7}{16}$ (ex div.).

De *geldmarkt* is zeer ruim gevorderd; op den laatsten dag der berichtswEEK noteerde prolongatie 1 $\frac{1}{4}$ a 2 pCt.

GOEDERENHANDEL.

GRANEN.

7 Juli 1925.

De toestand op de tarwe-markt heeft zich in de afgelopen week weinig gewijzigd. De prijzen zijn betrekkelijk stabiel gebleven; de omvang in zaken is gering. Het meest dringende aanbod van ladingen Australische tarwe heeft opgehouden, nu de verschepingen van deze soort sedert verscheidene weken veel kleiner geworden zijn. Wel bood Argentinië tamelijk dringend aan, maar vooral de laatste dagen toonde het neiging de ietwat betere stemming in Noord-Amerika te volgen. Wat dit laatste land betreft, de oogstberichten, vooral uit het N.W. blijven zeer goed. De Canadeesche regeering heeft eene voorloopige raming gepubliceerd, waarbij de oogst geschat wordt op 350 miljoen bushels. Dit is aanmerkelijk meer dan de opbrengst van het vorig jaar en ook iets grooter dan het gemiddelde van de laatste 10 jaar; maar, gezien de goede berichten, hadden vele op eene grootere raming gerekend. Toch moet men deze Canadeesche cijfers met groote reserve aannemen, aangezien tot op zekere hoogte de kansen van lateren achteruitgang er in verdisconteerd zijn, zoodat, indien het weer goed blijft, de opbrengst veel hooger blijkt te worden. Dit laatste zegt trouwens de Regeering in het rapport zelf. Mocht daarentegen vroegtijdig vorst invallen, dan is het niet uitgesloten, dat de oogst niet grooter wordt dan verleden jaar.

De verschepingen naar Europa waren wederom klein, en de voorraden in Europa zullen geleidelijk aan wel veel geringer worden dan gewoonlijk omstreeks dezen tijd van het jaar het geval is. De vooruitzichten van de Europeesche oogsten blijven zeer gunstig; op vele plaatsen, waar zulks gewenscht was, is regen gevallen. Over het algemeen zal van nu af aan, warm droog weer niet ongunstig zijn voor de oogsten, vooral nu de rogge-oogst voor de deur staat. De zeer goede vooruitzichten voor de a.s. oogsten maken de ondernemingslust voor latere aflading in Europa gering, vooral daar in de exportlanden latere verscheping niet veel lager te koop is.

De omzet in maïs is in de afgelopen week groot geweest vooral Platamaïs, welke aanvankelijk zeer flauw gestemd was, zoodat de prijzen de aandacht begonnen te trekken en vooral op aflading een grooter aantal ladingen van eigenaar verwisselden. Dit bracht eene betere stemming, ook in Argentinië teweeg. De spoedig verwachte ladingen drukten aanvankelijk nog op de markt, doch in de laatste dagen zijn de meest dringende opgenomen, zoodat het aanbod nu klein is. België nam eene lading op, doch van de andere is de bestemming nog onbekend. Zuid-Afrika, dat aanvankelijk nog tot lage prijzen aanbod, heeft zich iets teruggetrokken, maar in verband met de lagere prijzen voor Platamaïs, die gedurende een groot deel van de week heerschten, bestond er geen animo hogere vorderingen te betalen. In de Ver. Staten blijven de aanvoren van maïs betrekkelijk gering en de zichtbare voorraad is wederom afgenomen; toch is de vraag daar onvoldoende, zoodat de prijs voor Juli Chicago zich niet geheel kon handhaven; voor latere termijn bleef de markt vrijwel onveranderd.

In gerst gaat nog steeds niet veel om; spoedig verlaadbare gerst is uiterst schaarsch en in Duitschland en

Noteringen.

Data	Chicago			Buenos Aires		
	Tarwe Juli	Mais Juli	Haver Juli	Tarwe Juli	Mais Juli	Lijnzaad Juli
4 Juli '25	142	97 $\frac{3}{4}$	43 $\frac{1}{2}$	12,55	8,75	18,95
27 Juni '25	148 $\frac{1}{4}$	100 $\frac{1}{2}$	45	13,65	8,85	19,95
4 Juli '24	116 $\frac{1}{8}$	95 $\frac{1}{2}$	50 $\frac{1}{8}$	13,50	8,55	21,95
4 Juli '23	103 $\frac{1}{8}$	79	40 $\frac{1}{8}$	11,35 ¹⁾	8,50 ¹⁾	21,85 ¹⁾
4 Juli '22	116 $\frac{1}{8}$	63 $\frac{1}{4}$	36 $\frac{1}{2}$	13,10 ¹⁾	8,05 ¹⁾	21,45 ¹⁾
20 Juli '14	82	56 $\frac{1}{8}$	36 $\frac{1}{2}$	9,40	5,38	13,70

¹⁾ per Augustus.

Locoprijzen te Rotterdam/Amsterdam.

Soorten	6 Juli 1925	29 Juni 1925	7 Juli 1924
Tarwe*	16,15	16,—	13,50
Rogge (No. 2 Western) .. ¹⁾	13,20	12,65	10,15
Mais (La Plata)	225,—	225,—	181,—
Gerst (48 lb. malting) ... ²⁾	268,—	254,—	213,—
Haver (38 lb. white clipp.) ¹⁾	12,50 ⁴⁾	12,50 ⁴⁾	10,40 ⁴⁾
Lijnkoeken (Noord-Ameri- ka van La Plata-zaad) ¹⁾	13,35	13,50	12,50
Lijnzaad (La Plata) ... ²⁾	426,—	443,—	417,—

¹⁾ per 100 KG. ²⁾ per 2000 KG. ³⁾ per 1960 KG.
⁴⁾ No. 2 Hard/Red Winter Wheat. ⁵⁾ Canada No. 3.

AANVOEREN in tons van 1000 KG.

Artikelen	Rotterdam			Amsterdam			Totaal	
	28 Juni/4 Juli 1925	Sedert 1 Jan. 1925	Overeenk. tijdvak 1924	28 Juni/4 Juli 1925	Sedert 1 Jan. 1925	Overeenk. tijdvak 1924	1925	1924
Tarwe	25.512	550.946	495.532	—	9.498	14.427	560.444	509.959
Rogge	232	110.000	252.589	—	—	3.775	111.000	256.364
Boekweit	—	15.075	11.921	—	—	528	15.075	12.449
Mais	5.014	336.391	353.135	5.467	44.137	58.655	380.528	411.790
Gerst	4.705	85.443	164.719	—	3.647	28.606	89.090	193.325
Haver	2.674	103.529	97.714	—	150	305	103.679	98.019
Lijnzaad	4.352	94.274	127.454	3.558	27.788	43.447	122.062	170.901
Lijnkoek	1.450	107.581	105.148	—	—	700	107.581	105.848
Tarwemeel	2.437	48.678	131.437	—	8.150	13.707	56.828	145.144
Andere meelsoorten	—	3.187	3.655	—	—	—	3.187	3.655

Nederland werden voor Noord-Amerikaansche gerst hooge prijzen betaald. Voor iets latere aflading begint de Donau aan de markt te komen, doch tot nu toe zijn slechts weinig zaken tot stand gekomen; de Russische prijzen zijn vrijwel nominaal.

Ook haver veranderde weinig in prijs. Het slot is iets vaster, vooral ook voor spoedig verwachte haver, die netrekkelijk schaarsch is. De omzet in dit artikel is gering.

SUIKER.

De verschillende suikermarkten waren de afgelopen week prijsboudend gestemd.

In Amerika waren de prijzen aan slechts zeer geringe fluctuaties onderhevig, hetgeen uit ondervolgende noteringen te New York blijkt:

	Sp.	C.	Juli	Sept.	Dec.	Jan.
Slot voorafgaande week	4.33	2.55	2.69	2.80	2.80	2.80
Opening verslagweek	4.27	2.56	2.71	2.83	2.83	2.83
Slot verslagweek	4.30	2.55	2.68	2.80	2.81	2.81

De ontvangst in de Atlantische havens der V. S. bedroegen deze week 102.000 tons, de versmeltingen 74.000 tons (tegen 81.000 tons verleden jaar) en de voorraden 277.000 tons.

In prompte Cubasuiker en Koloniale suiker kwamen flinke zaken tot stand tot sh. 12/3 c.i.f. Europa, terwijl voor eenige ladingen Juli en Juli/Augustus verscheping tot sh. 12/3 $\frac{1}{4}$ c.i.f. werd betaald.

In Amerika zelf bleef nagenoeg de geheele week de prijs voor prompte Cubasuiker 2 $\frac{1}{2}$ cts. c. & fr. New York.

Volgens de laatste berichten heeft de President der V. S. besloten geen verandering in de bestaande rechten voor suiker te brengen.

De Cuba-statistiek is als volgt:

	1925	1924	1923
	Tons	Tons	Tons
Weekontvangsten 27 Juni '25..	68.738	24.270	23.755
Tot. sedert 1 Dec. '24-27 Juni '25	4.184.727	3.294.143	3.191.638
Aantal werkende fabrieken....	15	5	6
Weekexport 27 Juni 1925	100.291	79.327	42.525
Totaal exp. 1 Jan.-27 Juni '25	3.063.382	2.505.952	2.602.329
Totale voorraad op 27 Juni '25	1.121.345	788.141	590.209

Volgens F. O. Licht was in Duitschland het weer gedurende de 1ste helft van Juni te warm en te droog, waardoor veel onkruid en ongedierte last veroorzaakte. De daarna vallende regens, hoewel nog niet geheel voldoende, hebben toch veel goed gedaan aan het gewas.

In Tsjechoslowakije heerschte hetzelfde weer; echter had het gewas daar niet zooveel van de droogte te lijden. De regens in de 2de helft van Juni waren daar dan ook overvloediger. Met betrekking tot het binnenlandsch verbruik voor de volgende campagne zijn er onderhandelingen gaande tusschen het Gouvernement en de industrieelen. Waarschijnlijk geraakt men tot een overeenkomst, welke in groote trekken gelijk is aan die van dit jaar. De prijs

voor den consument zal op C. Kr. 440 (incl. rechten) basis kristal gehandhaafd blijven. De prijs voor ruwzuiker zal tot C. Kr. 205 af fabriek worden gereduceerd, terwijl het verschil in prijs door deze reductie ontstaan aan den Staat betaald zal worden in den vorm eener belasting van C. Kr. 70 per 100 KG. witte suiker.

In Frankrijk zetten de gewenschte regens later in, doch laten de oogstvooruitzichten zich tot dusver vrij gunstig aanzien.

Van België en Nederland kan hetzelfde gezegd worden.

Licht geeft de volgende gewijzigde voorloopige cijfers voor het met beetwortelen beplante areaal in Europa:

	1925/26	1924/25
Duitschland	380.000	351.371 H.A.
Tsjechoslowakije	304.000	302.681 "
Frankrijk	190.000	195.615 "
Holland	65.000	71.065 "
België	72.000	80.591 "
Zweden	40.312	41.130 "
Denemarken	38.000	37.400 "
Polen	169.000	168.347 "
Hongarije	66.436	74.414 "
Oostenrijk	20.625	18.610 "
Roemenië	61.500	53.712 "
Joego Slavië	35.000	55.000 "
Italië	60.000	136.300 "
Totaal ..	1.501.873	1.586.236 H.A.

Rusland	440.000	343.182 "
Andere landen	130.000	132.200 "
Totaal in Europa ..	2.071.873	2.061.618 H.A.

Voor Europa zonder „Rusland” en „andere landen” zou dit eene vermindering beteekenen met 5.6 pCt., vergeleken bij verleden jaar, terwijl daarentegen voor geheel Europa de cijfers zouden wijzen op eene vermeerdering met $\frac{1}{2}$ pCt. Definitieve gegevens zijn echter op het oogenblik nog niet voorhanden.

Voor den laatsten bietoogst luidt Licht's nieuwste raming als volgt:

	1924/25	1923/24
Duitschland	1.600.000	1.132.000 tons
Tsjechoslowakije	1.430.000	998.000 "
Oostenrijk	74.000	47.000 "
Hongarije	200.000	125.000 "
Frankrijk	830.000	490.850 "
België	400.000	300.121 "
Holland	335.000	231.923 "
Denemarken	136.000	109.000 "
Zweden	135.000	149.427 "
Polen	495.000	389.995 "
Italië	425.000	351.102 "
Spanje	260.000	185.063 "
Rusland	480.000	360.000 "
Andere landen	375.000	188.280 "
Totaal in Europa ..	7.175.000	5.057.761 tons,

welke cijfers echter nog voor verandering vatbaar zijn.

De zichtbare voorraden zijn volgens Czarnikow:

	1925	1924	1923	
Duitsland 1/6	383.000	563.000	635.000	tons
Tsjechoslowakije 1/6 .	315.000	173.000	147.000	"
Frankrijk 1/6	216.000	97.000	119.000	"
Holland 1/5	109.000	92.000	126.000	"
België 1/4	166.000	62.000	59.000	"
Vereenigde Staten ..	328.000	396.000	352.000	"
Europa	1.517.000	1.383.000	1.438.000	"
V. S. Atl. havens 1/7	277.000	192.000	164.000	"
Cuba 27/6 (alle havens)	1.121.000	788.000	590.000	"
Totaal	2.915.000	2.363.000	2.192.000	"

Op Java was de markt kalm. Enkele herverkoop van witte suiker vonden plaats tot f 10,25 en van No. 16 en hooger tot f 8,50. De berichten over den binnenkomenden oogst luiden zeer gunstig. Het doorsnee-rendement van suiker van 122 fabrieken was op 15 Juni ruim 13 pCt. hooger dan op dat tijdstip verleden jaar.

Hier te lande verkeerde de markt de afgelopen week in kalme stemming met geleidelijk afbrokkelende prijzen. De animo bleef echter zeer gering en werden in hoofdzaak Augustuscontracten op latere levering overgebracht, waardoor Augustus later tot f 18,50 werd overgedaan. De markt sloot met verkoopers per Augustus tot f 18,50 en per December tot f 19,12½. De omzet bedroeg deze week ongeveer 3700 tons.

NOTEERINGEN.

Data	Amsterdam per Aug.	Londen			New York 96° Centrifugals
		Tates Cubes No. 1	White Java's f.o.b. per Juni/Juli	Cuba's 96° c.f.f. Juli/Aug.	
6 Juli '25	kristalsuiker basis 99° f 18 7/8	Sh. 35/3	Sh. 14/9	Sh. 12/3	\$ cts. 4,30
29 Juni '25	" 18 3/4	35/3	14/9	12/3	4,27
6 Juli '24	" 24 1/8	42/6	20/-	19/-	5,09
6 Juli '23	" 30	62/9	23/9	24/6	6,91
4 Juli '14	ruwsuiker basis 88° f 11 13/32	18/-	—	—	3,26
	basis 99° f 14 13/32				

1) Het verschil tusschen ruwsuiker 88° en kristalsuiker 99° is aan te nemen op f 3,— per 100 KG.

KATOEN.

Marktbericht van de Heeren Sir Jacob Behrens & Sons. Manchester, d.d. 1 Juli 1925.

Prijzen van Amerikaansche katoen zijn in de afgelopen week steeds vaster geworden en de geheele stijging bedraagt circa ½ d. per lb. De weerberichten uit Amerika luiden wat ongunstiger, terwijl de particuliere oogstschattingen een geringere opbrengst dan verleden jaar voorspellen. In de berichten over den Egyptischen oogst is geen wijziging gekomen en verkoopen zijn iets grooter geweest dan verleden week.

Spinners van Amerikaansche garens klagen over de afwezigheid van zaken. Uit een stemming onder de leden van de Federation blijkt, dat de meerderheid voor een maximum werktijd van 39¼ uur per week is. Dit is niet zoo zeer een inkrimping of uitbreiding van den werktijd, dan wel een poging om tot een algemeen standaard te komen en men hoopt, dat door de aanneming van dit voorstel de positie van Spinners wat gunstiger zal worden. Verleden week zijn enkele flinke partijen voor Holland geboekt, doch sindsdien zijn zaken schaarsch en van weinig beteekenis geweest. Het grootste gedeelte gaat naar het Continent, terwijl enkele posten tegen buitengewoon lage prijzen geboekt zijn. Spinners van Egyptische garens hebben hun positie over het algemeen nog niet verbeterd. Indië toont belangstelling voor gemerceriseerde warps en cops; Zuid-Amerika voor gegaste garens en andere markten voor weer andere behoeften, doch alles slechts op beperkte schaal. Wat den binnenlandschen handel betreft, zijn er nog wel enkele zaken in Poplingarens gedaan.

De doekmarkt is beslist minder pessimistisch dan verleden week, hoewel fabrikanten van alle soorten nog om werk verlegen zijn. Over het algemeen kan men wel spoedige verschepping garandeeren, maar men voelt er weinig voor prijsconcessies toe te staan. De voornaamste vraag komt van de Westkust van Afrika en van Zuid-Amerika, voor welke markten ook zaken gedaan zijn. In India begint ook meer belangstelling te komen voor stapels en

fancy goederen. De handel kan nog niet levendig genoemd worden, doch er zijn teekenen, die erop wijzen, dat de overzeesche markten voor aanvulling der orders beginnen te voelen en de markt is op het oogenblik gunstig voor koopers.

24 Juni 1 Juli Oost. koersen. 23 Juni 30 Juni
 Liverpoolnoteeringen. T.T. op Br. Indië 1/6 1/8 1/6 1/8
 F.G.F. Sakellaridis 31,25 32,30 T.T. op Hongkong 2/3 2/3 7/8
 G.F. No. 1 Oomra 9,55 9,75 T.T. op Shanghai 3/1 3/2

Noteering voor Loco-Katoen.
 (Middling Uplands.)

	3 Juli 1925	26 Juni 1925	19 Juni 1925	3 Juli 1924	3 Juli 1923
New York voor Middling ...	23,80 c	24,45 c	24,15 c	29,75 c	27,25 c
New Orleans voor Middling	22,95 c	23,90 c	23,80 c	28,35 c	27,50 c
Liverpool voor Middling ...	13,35 d	13,53 d	13,62 d	16,57 d*	16,12d*)

*) Voor fully middling ouden Standaard.

Ontvangsten in- en uitvoeren van Amerikaansche havens.
 (In duizendtallen balen.)

	1 Aug. '24 tot 26 Juni '25	Overeenkomstige periode	
		1923-'24	1922-'23
Ontvangsten Gulf-Havens. Atlant. Havens	9360	6767	5751
Uitvoer naar Gr. Brittannië	2509	1642	1260
" " 't Vasteland etc.	4458	3341	2712
" " Japan	888	579	646

Voorraden.

(In duizendtallen balen.)

	26 Juni '25	Overeenkomstig tijdstip	
		1924	1923
Amerik. havens	374	299	319
Binnenland	231	256	342
New York	128	50	88
New Orleans	98	89	75
Liverpool	474	201	188

KOFFIE.

De kalme stemming, waarin het artikel de vorige week reeds had verkeerd, hield aanvankelijk ook in de laatste acht dagen aan en de prijzen van Brazilië- en van Robusta kaffie op aflading, brokkelden, evenals de noteeringen aan de termijnmarkten, verder langzaam af. Vrijdag 3 dezer echter sloot de termijnmarkt van New-York, grotendeels tengevolge van winstnemingen van baissiers, 40 à 65 punten boven de slotnoteeringen van den vorigen dag, terwijl bovendien ook de stemming in Brazilië weder vaster werd. De wisselkoers op Londen, die aldaar in de laatste weken 7/32 gedaald was, herstelde zich eenigszins en de vraagprijzen van Rio en van Santos op aflading waren bij de meeste afladers weder hooger. Onder den invloed van een en ander stegen ook aan onze termijnmarkt toen dadelijk de prijzen, doch de rijzing ging Dinsdag 7 dezer weder geheel verloren, toen Brazilië lagere aanbiedingen zond en het slot van New-York van Maandag weder eene daling aangaf van 25 à 45 punten.

In loco ondergingen de prijzen weinig verandering. Het aanbod van fijne soorten Santos Koffie is gering en wie deze noodig heeft, is gedwongen de reeds geruimen tijd bestaande vraagprijzen te betalen. De ordinaire soorten daarentegen gaan natuurlijk meer met de termijnnoteeringen mede, doch de prijschommelingen zijn niet zoo groot als die der termijnmarkt. Werkelijk goede Robusta W.I.B. wordt nog steeds goed betaald, zelfs met prijzen flink boven 60 ct., en van de ongewassen soorten is nog te weinig loco in Nederland voorhanden dan dat deze Koffie's de vrij scherpe daling, welke voor latere verschepping in de laatste weken geconstateerd is, al te zeer behoeften te volgen. En wat de gewassen Centraal-Amerikaansche soorten betreft, zoo zijn de prijzen daarvan reeds sedert geruimen tijd in verhouding tot de fijne Santos-soorten te laag, en houders er van zijn dan ook niet licht geneigd tot verdere concessies.

Aangezien de Brazilië-oogst gerekend wordt te loopen van 1 Juli tot 30 Juni worden de aanvoeren in de Braziliëansche uitvoerhavens vanaf 1 dezer beschouwd als te behooren tot den nieuwen (1925/26r) oogst. Met de aanvoeren van 30 Juni is dus de 1924/25r oogst geëindigd. Volgens de cijfers dier aanvoeren hebben de laatste vijf

oogsten van Rio en Santos bedragen:

1924/5	3.161.000	balen Rio	9.383.000	balen Santos
1923/4	3.614.000	" "	10.251.000	" "
1922/3	2.669.000	" "	6.759.000	" "
1921/2	3.695.000	" "	8.188.000	" "
1920/1	3.305.000	" "	10.501.000	" "

Hierbij moet wel in het oog worden gehouden, dat door de kunstmatige beperking der aanvoeren uit de binnenlanden naar de twee voornaamste uitvoerhavens, de bedoelde cijfers een zeer onvolledig beeld van den oogst geven. Zoo was o.a. van den 1923/24r oogst eene belangrijke hoeveelheid in het binnenland van Sao Paulo teruggebleven en daarvan werd een groot deel in 1924/25 naar Santos afgevoerd. Het restant, dat op het oogenblik nog niet tot afvoer is gekomen, vormt met het uit den 1924/25r oogst teruggehoudene naar schatting op het oogenblik nog eene hoeveelheid van ongeveer 2.000.000 balen, welke dus, indien zij binnen de eerstvolgende 12 maanden naar Santos worden verzonden, als tot den 1925/26r oogst behoorend, zullen worden gerekend.

De prijzen der kost- en vrachtaanbiedingen uit Brazilië zijn op het oogenblik van goed beschreven Superior Santos op prompte verscheping, ongeveer 99/- à 101/- per cwt. en van dito Prime ongeveer 101/- à 103/-, terwijl zij van Rio type New-York 7 met beschrijving, prompte verscheping, bedragen 85/- en voor latere verscheping 80/- à 84/-, naar gelang van den verschepingstermijn.

Robusta op aflading van Indië liep, zooals hierboven reeds gezegd, ook verder terug, zoodat de prijzen op 3 en 4 dezer ongeveer uitkwamen op:

Palembang Robusta, telquel,	Juli	verscheping	44½ ct.
" "	Aug./Oct.	" "	43½ "
Mandheling "	Juli/Aug.	" "	50 "

alles cif, uitgeleverd gewicht, netto contant. Bij het afsluiten van dit bericht zijn de noteeringen wederom iets hooger.

De officieele loco-noteeringen bleven onveranderd 70 ct. voor Superior Santos en 62 ct. voor Robusta, alles per ½ KG.

De noteeringen aan de termijnmarkt waren aan de ochtend-call te:

Rotterdam (Santos-contract) basis Good				Amsterd. (Gemengd contract) basis Santos Good			
Sept.	Dec.	Mrt.	Mei	Sept.	Dec.	Mrt.	Mei
7 Juli 49	43⅞	41⅞	40⅞	45½	41⅞	38⅞	37½
30 Juni 49	44⅞	42½	41⅞	46¾	42	39⅞	38½
23 " 49½	45½	43¾	42¾	46⅞	43⅞	41	40
16 " 49⅞	46½	44⅞	43⅞	47⅞	44½	42⅞	41½

De slotnoteeringen te New York van het aldaar geldende gemengd contract (basis Rio No. 7) waren:

	Sept.	Dec.	Mrt.	Mei
6 Juli	\$ 15,60	\$ 14,15	\$ 13,25	\$ 12,70
29 Juni	" 16,25	" 14,65	" 13,60	" 13,—
22 " "	" 16,43	" 15,05	" 14,10	" 13,55
15 " "	" 16,74	" 15,45	" 14,45	" 13,80

Rotterdam, 7 Juli 1925.

(Mededeeling van de Vereeniging voor den Goederenhandel te Rotterdam.)

Noteeringen en voorraden in Brazilië.

Data	te Rio		te Santos		Wisselkoers te Rio op Londen
	Voorraad (In Balen)	Prijs No. 7 ¹⁾	Voorraad (In Balen)	Prijs No. 4 ¹⁾	
6 Juli 1925	103.000	34.725	1.723.000	35.000	517/32
29 Juni 1925	110.000	35.075	1.692.000	36.500	51½
22 " 1925	98.000	37.800	1.672.000	37.000	537/64
6 Juli 1924	255.000	28.950	1.235.000	— ²⁾	6

¹⁾ In Reis. ²⁾ Niet genoteerd.

Ontvangsten uit het binnenland van Brazilië in Balen.

Data	te Rio		te Santos	
	Afgelooopen week	Sedert 1 Juli	Afgelooopen week	Sedert 1 Juli
4 Juli 1925	46.000	42.000	180.000	119.000
4 Juli 1924	58.000	35.000	214.000	143.000

Statistiek der firma G. Duuring & Zoon.

Zichtbare voorraad op 1 Juli in duizenden balen.

	1925	1924	1923	1922	1921
Voorraad in Europa..	1.688	1.693	1.871	2.612	2.011
Stoomend (Brazilië ..	488	448	415	447	519
n. Europa (Oost-Indië.	17	11	10	9	32
	2.193	2.152	2.296	3.068	2.562
Voorraad Ver. Staten	713	760	862	1.117	1.765
Stoomend } naar Brazilië ..	441	627	213	339	335
Ver. Staten }					
	3.347	3.539	3.371	4.524	4.662
Voorraad in Rio	78	272	857	1.553	1.048
" " Santos..	1.637	1.236	1.104	2.547	2.953
" " Bahia ..	23	24	8	15	37
Totaal	*5.085	5.071	5.340	8.639	8.700
Op 1 Juni	5.228	4.754	5.487	8.902	8.575

* Niet inbegrepen de binnenlandsche voorraden in Sao Paulo.

THEE.

De theemarkt in de afgelopen week was stil. Er ging weinig om, hoewel de prijzen in navolging van Londen vast bleven. De marktstemming te Londen was deze week met uitzondering voor inferieur, stofthee en fannings zeer vast met prijzen, die ½ à 1 d. per lb. hooger waren. Waar de gemiddelde prijzen voor Britsch-Indische thee ¼ à ½ d. vooruit zijn gegaan, is het wel opvallend, dat de gemiddelde prijzen voor Java-thee in de afgelopen week met ruim 1½ d. vooruit zijn gegaan. Deze sterke vooruitgang is, benevens de betere prijzen, het gevolg van het nog slechts kleine aanbod van inferieure soorten op de Londense veiling.

Hoewel de maandstaat van den Board of Trade over Juni voor het Vereenigd Koninkrijk nog niet bekend is, zijn de cijfers voor Londen gepubliceerd en blijkt daaruit, dat de voorraden in entrepot van 190,7 miljoen lbs. op ultimo Mei terug zijn geloopt tot 165,9 miljoen lbs. op ultimo Juni. Dit beteekent dus een teruggang van dien voorraad van bijna 25 miljoen lbs. tegenover een teruggang van ultimo Mei op ultimo Juni 1924 van 12,5 miljoen lbs.

Deze teruggang in Juni van dit jaar mag dus zeer bevredigend genoemd worden, al dient men in het oog te houden, dat die voorraad op ultimo Juni nog 28½ miljoen lbs. grooter is dan verleden jaar op dat tijdstip.

Tegenover een invoer van 20,2 miljoen lbs. in Juni 1924 staat voor Juni 1925 een cijfer van 22,4 miljoen lbs., een toename dus van 2,2 miljoen lbs., waartegenover de afleveringen met 1 miljoen lbs. zijn teruggeloopt en wel van 35,4 miljoen lbs. in 1924 tot bijna 34,5 miljoen lbs. in 1925.

Amsterdam, 6 Juli.

KAPOK.

(Opgave van de Makelaars Gebrs. van der Vies, Amsterdam.)

Kapokstatistiek op 30 Juni 1925.

Importeurs:	Voorr.	Aanv.	Verk.	Voorr.
	1 Jan.	tot 30 Juni	tot 30 Juni	op 30 Juni
	1925	30 Juni	30 Juni	30 Juni
	(in pakken).			
H. G. Th. Crone.....	—	3869	3869	—
Van Eeghen & Co.....	—	1493	1413	80
N.V. Handel en Cultuur Mij. v/h. Smidt & Amez q.q. Edgar & Co's Handel Mij. Soerabaja	141	3595	3670	66
Han. verg. v/h. Reiss & Co.	—	1587	1584	3
Int. Hand. & Cred. Mij. IHEC	—	1608	1310	298
Jacobson v. d. Berg & Co...	—	5538	5538	—
Koning, Teves & Co.	—	845	845	—
Landb. Mij. „Geboegan”...	—	196	196	—
Maintz' Productenhandel..	84	5326	4480	930
Mirandolle, Voûte & Co...	121	10266	9966	421
Tiedeman & van Kerchem.	—	3258	3152	106
Weise & Co.....	279	2619	995	1903
Order	1378	6164	7162	380
	2003	46364	44180	4187

RUBBER.

De stemming was gedurende de afgelopen week op de rubbermarkt tamelijk fluctueerend. Vooral in den aanvang verflauwde de kooplust en bewogen de prijzen zich in dalende richting, doch gedurende de laatste dagen konden

de noteeringen zich weer snel herstellen, zoodat zelfs de slotnoteeringen belangrijk hooger zijn dan die der voorafgaande week. De stemming is wederom zeer vast, terwijl de verdere posities steeds nader bij de prompt-noteering komen. Voor 1926 heerscht een goede vraag.

De slotnoteeringen luiden:

Prima Sheets:	einde voorafgaande week:	
Juli	213 ct.	200 ct.
Juli/Sept.	208 "	194 "
Oct./Dec.	191 "	174 "

6 Juli 1925.

STEENKOLEN.

De Engelsche markt heeft gedurende de laatste twee weken in het teeken gestaan van een dreigende staking. Gezien de omstandigheid, dat de mijnwerkers geen enkele van de eischen van de mijneigenaars voor discussie vatbaar achten, is de waarschijnlijkheid groot, dat het tot een staking komen zal. Zoodat bekend, eischen de eigenaars, dat voortaan acht uur per dag zal worden gewerkt, terwijl de loonen gelijktijdig verminderd zullen worden. Een gevolg van den dead-lock, waarin partijen zich bevinden, is een versterkte afname door consumenten en een aantrekken van de prijzen. Deze zijn als volgt:

Northumberland Ongezeefde	f 11,50
Durham Ongezeefde	„ 12,25
Cardiff Ongezeefde	„ 15,50
Schotsche Gezeefde	„ 10,75
Yorkshire Gewasschen Doubles	„ 12,75
Westfaalsche Vetsfoder	„ 12,75
Westfaalsche Vetsstukken	„ 15,—
Westfaalsche Smeenootjes	„ 14,50
Westfaalsche Gasvlamfoder	„ 12,75
Westfaalsche Gietcokes	„ 17,50

alles per ton van 1000 KG., franco station Rotterdam/Amsterdam.

Westfaalsche bunkercolen f.o.b. Rotterdam/Amsterdam f 10,75. Markt prijs houdend.

Rotterdam, 7 Juli 1925.

METALEN.

Loco-Noteeringen te Londen:

Data	Koper Stan-daard	Koper Electro-lytisch	Tin	Lood	Zink
6 Juli 1925..	60.12/6	64.15/-	253.10/-	34.2/6	34.7/6
29 Juni 1925..	59.17/6	63.17/6	253.5/-	33.12/6	34.7/6
22 „ 1925..	60.-/-	63.15/-	252.-/-	33.-/-	34.-/-
15 „ 1925..	60.7/6	63.15/-	253.2/6	33.7/6	34.7/6
7 Juli 1924..	60.17/6	65.2/6	225.12/6	31.15/-	31.17/6
20 Juli 1914..	61.-/-	-	145.15/-	19.-/-	21.10/-

VERKEERSWEZEN.

VRACHTENMARKT.

De in ons vorig bericht gerapporteerde opleving van de graanvrachtenmarkt van Noord-Amerika heeft zich afgelopen week verder ontwikkeld en de vrachten voor prompte booten van Montreal naar de Antwerpen/Hamburg range zijn gestegen, hetgeen een gevolg is van een invoerrecht dat zal worden geheven op graan dat in Duitsche havens geïmporteerd wordt, beginnende met 1 Augustus a.s. Het resultaat hiervan was dat booten die vóór dien datum kunnen lossen een premie kregen. Van Montreal naar genoemde range werd tot 17 cents per 100 lbs. betaald voor zwaar graan met de optie van een gedeeltelijke lading haver en/of gerst tegen respectievelijk 1½ en 2½ cents extra, voor booten met cancelling 8 Juli. Voor groote booten met 15 en 20 Juli cancelling werd 14 cents voor zwaar graan betaald met de bovengenoemde opties. Met cancelling 25 Juli werd een boot afgesloten tegen 2/7½ per qtr. zwaar graan met gegarandeerd 1/3 haver tegen 2/1½ en de optie van een volle lading haver tegen 2/3 per qtr. Naar de Adriatische Zee en/of Griekenland werd een lading gedaan per 10/25 Juli tegen 3/4½ per qtr. voor zwaar graan.

De kolenmarkt van Amerika was zeer rustig daar de reeders bij de vastheid van de graanvrachtenmarkt hier-voor niet veel interesse toonden. Naar Zuid-Amerika vertoont de vracht een lichte stijging. Er werd een spot-prompte lading gesloten naar Rio tegen \$ 3,50, terwijl voor prompte belading naar Pernambuco \$ 3,45 werd betaald.

De suikermarkt van West-Indië was vast, maar de vraag naar tonnage is niet zeer groot. Terwijl in het begin der week prompte tonnage werd afgesloten van Cuba naar U.K./Continent op basis van 15/6 is de vracht voor deze positie sindsdien opgelopen tot 16/-, welk cijfer eveneens betaald werd voor een lading Cuba/Liverpool direct, per midden Juli. Van San Domingo werd een kleine boot afgesloten maximum 3000 tons tegen 18/- per 10/25 Juli.

De markt van de North Pacific is stil en er vallen geen afsluitingen te vermelden. Voor lumber kan nog steeds tonnage worden geplaatst naar Australië tegen \$ 14 en naar Atlantische havens van U. S. A. tegen \$ 13½ per mille.

Van de River Plate vond een groot aantal afsluitingen plaats en de vrachten voor booten, kleiner dan 5000 tons, kwamen op een hooger peil. Een 4800 tonner bedong 14/3 van Upriver, doch deze vracht kan nu nog verbeterd worden daar dergelijke tonnage zeer schaarsch is. Groote booten kunnen echter alleen geplaatst worden tegen de vroegere lage vrachten; de laatste afsluiting is 13/6 van Santa Fe voor een 6800 tonner naar U.K./Continent met volle opties van loshavens.

De tendens van de salpetervrachtenmarkt is nog slechter geworden. Per Juli werd ruimte geboekt naar Duinkerken/Rotterdam/Hamburg tegen 17/- netto tot 16/6 netto, terwijl per September een dergelijke boeking plaats vond tegen 20/-. Per October werd een kleine partij geboekt naar Liverpool en Glasgow tegen 21/- minus commissie.

De markten van het Oosten vertoonden in geen enkel opzicht eenige verbetering. Alleen van Zuid-Afrika waren een aantal ladingen aan de markt en er werd een boot afgesloten van Cape Town/Durban range naar U.K./Continent tegen 21/- per eind Augustus/begin September.

De markt van den Donau is voor prompte belading beter geworden en er werden verscheidene handige booten gezocht op basis van 16/- naar U.K./Continent, en 17/6 naar Denemarken. Op deze basis is reeds een afsluiting gedaan. De Zwarte Zee is flauw, doch er werd een Augustus boot gedaan naar de Bordenaux/Hamburg range tegen 11/-, optie 11/6 en Denemarken tegen 12/6.

De markt van de Middellandsche Zee blijft bijzonder flauw en, ofschoon een aantal ertsladingen werd afgesloten, staan de vrachten op een zeer laag peil: Afsluitingen zijn: Melilla/Rotterdam 5/6, Almeria/Port Talbot 5/6, Benisaf/Servola 6/6, Huelva/Triest of Fiume 8/7½. Zoutladingen werden afgesloten van Trapani naar Halifax 13/-, Cadiz/Monte Video 22/- en Pinatar/Monte Video en/of Boca 22/- één, 23/- twee havens. Gerst-afsluitingen zijn vertegenwoordigd door een afsluiting van Algeria/Tunisia naar het Bristol Kanaal tegen 9/- met de optie U.K.-havens tegen 9/6, begin Augustus.

Van de Golf van Biscaye waren slechts weinig orders aan de markt en de vrachten zijn bijna onveranderd gebleven. De eenige afsluitingen zijn Bilbao/Newport River 6/3, Castro Urdiales/Rotterdam 5/3.

De uitgaande kolenvrachtenmarkt van Engeland is onveranderd gebleven. Naar Port-Said werd 11/- en naar Las Palmas 10/- betaald. Zuid-Amerikaansche havens zijn vast op basis van 18/- Buenos-Aires. Van Zuid-Wales werd afgesloten: Lissabon 8/-, Gibraltar 7/6, Genua 8/-, Alexandrië 11/-, Port-Said 11/-, Montreal 6/10½ en van de Oostkust: Helsingfors 5/3, Hamburg 4/1½, Antwerpen 2/9, Bayonne 5/6, Genua 8/6, Port-Said 10/6, Las Palmas 10/- 7 Juli 1925.

RIJNVAART.

Week van 28 Juni t/m. 4 Juli 1925.

De aanvoeren van zeezijde, hoofdzakelijk erts, waren zeer levendig.

Bij zeer veel vraag bleef de beschikbare ruimte voortdurend schaarsch.

De ertsvrachten naar de Ruhrhavens bedroegen: f 0,65/70 met ¼ lostijd, f 0,75/80 met ½ lostijd, en naar Rheinhausen: f 0,80 met ¼ lostijd, f 0,90 met ½ lostijd, f 1,20 met ¼ lostijd.

De vracht voor ruwe producten naar Mannheim was gemiddeld f 1,30 per last met verkorten lostijd.

Het sleeploon bedroeg gemiddeld 40 cts. tarief.

De waterstand was langzaam vallend, zoodat zoowel naar den Bovenrijn als naar den Benedenrijn met beperkten diepgang moest worden afgeladen.

De vrachten in de Ruhrhavens liepen iets terug.